

## **Avrupa’da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Hakkında Antlaşma’nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun**

*(Resmî Gazete ile yayımı : 26.6.1992 Sayı : 21266)*

**Kanun No.**  
**3818**

**Kabul Tarihi**  
**18.6.1992**

**MADDE 1.** — 19 Kasım 1990 tarihinde Paris’te imzalanan “Avrupa’da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Hakkında Antlaşma” ile Antlaşmanın XXI inci maddesinin (2) numaralı paragrafı uyarınca toplanan Olağanüstü Konferansın 14 Haziran 1991 tarihli Kararının ve bu Kararın eklerini oluşturan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Hükümetinin Beyanı ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Beyanının, 2 nci maddede ifade edilen çekince ile onaylanması uygun bulunmuştur.

**MADDE 2.** — Antlaşma’nın II nci maddesinin (1) numaralı paragrafının (B) bendi ile V inci maddesinin (1) numaralı paragrafının (A) bendi hükümlerinde yer alan, Antlaşma’nın taraf devletlerin tüm adaları dahil, Avrupa’daki bütün topraklarını kapsadığı ifadeleri veya Antlaşma’nın herhangi bir başka hükmü, Doğu Ege Adaları’nın, 1914 Altı Devlet Kararı, 1923 Lozan Barış Antlaşması, 1923 Lozan Boğazlar Mukavenamesi ve 1947 Paris Barış Antlaşması ile tesis edilmiş olan silahsızlandırılmış statülerini değiştirdiği, sona erdirdiği veya herhangi bir şekilde etkilediği anlamına gelmemektedir.

**MADDE 3.** — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 4.** — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

## AVRUPA'DA KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLER HAKKINDA ANTLAŞMA

### DİBAÇE

Bundan sonra Taraf Devletler olarak anılacak olan, Belçika Krallığı, Bulgaristan Cumhuriyeti, Kanada, Çek ve Slovak Federal Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, Fransa Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, İzlanda Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Dükalığı, Hollanda Krallığı, Norveç Krallığı, Polonya Cumhuriyeti, Portekiz Cumhuriyeti, Romanya, İspanya Krallığı, Türkiye Cumhuriyeti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Amerika Birleşik Devletleri,

10 Ocak 1989 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Kuvvetler Müzakeresi Görev Yönergesi'ni rehber edinerek ve Viyana'da 9 Mart 1989'da başlayan bu müzakereyi yürütmüş bulunarak,

Bu Antlaşma'nın müzakeresinin yürütüldüğü çerçeveyi oluşturan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın hedef ve amaçlarını rehber edinerek,

Karşılıklı ilişkilerinde olduğu gibi, genelde uluslararası ilişkilerinde de, herhangi bir Devlet'in toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkeleriyle bağdaşmayan herhangi bir şekilde güç kullanmaktan veya kullanma tehdidinde bulunmaktan kaçınmak yükümlülüklerini hatırlayarak,

Avrupa'da herhangi bir askeri çatışmanın önlenmesi ihtiyacının bilincinde olarak,

Avrupa'da daha fazla istikrar ve güvenlik arayışının hepsinin ortak sorumluluğu olduğunun bilincinde olarak,

Askeri çatışma yerine, bütün Taraf Devletler arasında barışçıl işbirliğine dayalı, yeni bir güvenlik ilişkileri modeli tesis etmeye ve böylece Avrupa'nın bölünmüşlüğü'nün aşılmasına katkıda bulunmaya çaba harcayarak,

Avrupa'da halihazırdaki kuvvet mevcudundan daha alt düzeylerde güvenli ve istikrarlı bir konvansiyonel silahlı kuvvetler dengesinin kurulması, istikrara ve güvenliğe zararlı eşitsizliklerin giderilmesi ve en büyük öncelikle, Avrupa'da baskın tarzında saldırı ve geniş çaplı taarruz hareketi başlatma yeteneklerinin ortadan kaldırılması amaçlarını taahhüt ederek,

(1948) Brüksel, (1949) Vaşington veya (1955) Varşova Antlaşmalarını imzaladıklarını veya sonradan katıldıklarını ve ittifak antlaşmalarına taraf olmak ya da olmamak hakkına sahip bulduklarını hatırlayarak,

Bu Antlaşma'nın uygulama alanı içinde, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın sayılarının, 40.000 ana muharebe tankı, 40.000 topçu silahı, 60.000 zırhlı savaş aracı, 13.600 savaş uçağı ve 4.000 saldırı helikopterini aşmaması hedefinin sağlanacağı taahhüdünde bulunarak,

Bu Antlaşma'nın, herhangi bir Devlet'in güvenlik çıkarlarını olumsuz yönde etkilemek niyetini taşımadığını teyid ederek,

Avrupa'daki siyasi gelişmeler ışığında, müzakereler dahil, konvansiyonel silahların kontrolü sürecine, Avrupa'nın istikrarı ve güvenliği için gelecekteki ihtiyaçları da gözönüne alarak, devam etme taahhütlerini teyid ederek,

Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır:

## MADDE I

1. Her Taraf Devlet, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve savaş helikopterleri dahil olmak üzere, bu Antlaşma'yla saptanan beş kategorideki konvansiyonel silahlı kuvvetlere ilişkin yükümlülüklerini, Antlaşma'nın hükümlerine uygun olarak yerine getirecektir.

2. Her Taraf Devlet, gerek konvansiyonel silahlı kuvvetlerin indirimi süresince, gerek indirimlerin tamamlanmasından sonra, güvenlik ve istikrarın temini için bu Antlaşma'yla saptanan diğer önlemleri de uygulayacaktır.

3. Bu Antlaşma, bundan sonra Mevcut Tipler Protokolü olarak anılacak olan Silah ve Teçhizatın Mevcut Tipleri Hakkında Protokol ve buna bağlı Ek'i; bundan sonra Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü olarak anılacak olan Savaş Yetenekli Eğitim Uçaklarının Belirli Model Veya Versiyonlarının Silahsız Eğitim Uçakları Olarak Yeniden Sınıflandırılması Hakkında Protokol'ü; bundan sonra İndirimler Protokolü olarak anılacak olan, Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Hakkında Antlaşma'yla Sınırlandırılan Konvansiyonel Silah ve Teçhizatın İndirimini Yöneten İşlemler Hakkında Protokol'ü; bundan sonra Helikopterlerin Sınıflandırılması ve Çok Maksatlı Saldırı Helikopterlerinin Yeniden Sınıflandırılmasını Yöneten İşlemler Hakkında Protokol'ü; bundan sonra Bilgi Değişimi Protokolü olarak anılacak olan Bildirim ve Bilgi Değişimi Hakkında Protokol ile bundan sonra Format Eki olarak anılacak olan Bilgi Değişimi İçin Format Hakkında Ek'i; Denetim Protokolü'nü; Ortak Danışma Grubu Hakkında Protokol'ü; ve bundan sonra Geçici Uygulama Protokolü olarak anılacak olan Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Hakkında Antlaşma'nın Belirli Hükümlerinin Geçici Olarak Uygulanması Hakkında Protokol'ü içermektedir. Bu belgelerden her biri, bu Antlaşma'nın ayrılmaz birer parçasını oluşturmaktadır.

## MADDE II

1. Bu Antlaşma'nın amaçları için:

(A) "Taraflar Devletler grubu" teriminden 1955 tarihli Varşova Antlaşması'nı (1) imzalayan Bulgaristan Cumhuriyeti, Çek ve Slovak Federal Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Polonya Cumhuriyeti, Romanya ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden oluşan Taraflar Devletler grubu veya 1948 tarihli Brüksel Antlaşmasını (2) ya da 1949 tarihli Vaşington Antlaşması'nı (3) imzalayan ya da sonradan katılan, Belçika Krallığı, Kanada, Danimarka Krallığı, Fransa Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, İzlanda Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Düküğü, Hollanda Krallığı, Norveç Krallığı, Portekiz Cumhuriyeti, İspanya Krallığı, Türkiye Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ve Amerika Birleşik Devletleri'nden oluşan Taraflar Devletler grubu anlaşılmaktadır.

- 
- (1) Varşova'da 14 Mayıs 1955 günü imzalanan Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşması.
  - (2) Brüksel'de 17 Mart 1948 günü imzalanan Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İşbirliği ve Ortak Savunma Antlaşması.
  - (3) Vaşington'da 4 Nisan 1949 günü imzalanan Kuzey Atlantik Antlaşması.

(B)\*Uygulama alanı\* teriminden, Taraf Devletler'in, Danimarka Krallığı'nın Faro Adaları, Norveç Krallığı'nın Ayı Adası dahil Svalbard Adası, Portekiz Cumhuriyeti'nin Azor ve Madeira adaları, İspanya Krallığı'nın Kanarya Adaları ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Franz Jozef arazisi ile Novaya Zemlya dahil, Avrupa'daki tüm adalarını kapsayan, Atlas Okyanusu'ndan Ural Dağları'na kadar, Avrupa'daki bütün toprakları anlaşılmalıdır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği için uygulama alanı Ural Nehri ile Hazar Denizi'nin batısında bulunan bütün toprakları içermektedir. Türkiye Cumhuriyeti için uygulama alanı, Türkiye sınırının 39ncü enleme noktasından Muradiye, Patnos, Karayazı, Tekman, Kemalîye, Feke, Ceyhan, Doğanlık, Gözne ve buradan denize uzanan çizginin kuzeyinde ve batısında bulunan Türkiye Cumhuriyeti topraklarını içermektedir.

(C)\*Muharebe tankı\* teriminden, zırhlı ve diğer hedefleri ateş altına almak için gerekli, öncelikle yüksek namlu ilk hızlı görerek atış yapabilen ana silaha sahip, üstün ateşgücü ve arazide yüksek hareket kabiliyeti olan; kendisine yüksek düzeyde koruma sağlayan; öncelikle, muharip birlikleri taşımak için tasarlanmamış ve teçhizatlandırılmamış; kundağı motorlu zırhlı savaş araçları anlaşılmalıdır. Bu gibi zırhlı araçlar kara kuvvetlerinin tank ve diğer zırhlı birliklerinin ana silah sistemi olarak hizmet görürler.

Muharebe tankları, en az 75 mm. çaplı, 360 derece dönebilen topla donatılmış, boş ağırlığı en az 16.5 metrik ton olan paletli zırhlı savaş araçlarıdır. Ayrıca, hizmete girecek olan ve yukarıdaki diğer kıstaslara uyan her tekerlekli zırhlı savaş aracı da muharebe tankı olarak kabul edilecektir.

(D)\*Zırhlı savaş aracı\* teriminden, zırh koruması olan ve arazide hareket yeteneğine sahip, kundağı motorlu araç anlaşılmalıdır. Zırhlı savaş araçları, zırhlı personel taşıyıcılarını, zırhlı piyade savaş araçlarını ve ağır silahlı savaş araçlarını kapsar.

\*Zırhlı personel taşıyıcı\* teriminden, bir piyade mangesini taşımak üzere tasarlanmış ve teçhiz edilmiş ve kural olarak, 20 mm. çapının altında, araçla birleşik imal edilmiş veya organik parçası olan bir silahla donatılmış bir zırhlı savaş aracı anlaşılmalıdır.

\*Zırhlı piyade savaş aracı\* teriminden, esas olarak bir piyade mangesini taşımak üzere tasarlanmış ve teçhiz edilmiş, normal olarak birliklere araç içinden zırh koruması altında ateş açma imkanı veren ve en az 20 mm. çapında araçla birleşik veya organik parçası olan bir silahla ve bazen de tanksavar füze fırlatıcısı ile donatılmış zırhlı savaş aracı anlaşılmalıdır. Zırhlı piyade savaş araçları kara kuvvetleri zırhlı piyade veya mekanize piyade veya motorize piyade birliklerinin ana silah sistemleri olarak hizmet görürler.

\*Ağır silahlı savaş aracı\* teriminden, en az 75 mm. çapında, araçla birleşik veya organik parçası olan, görerek atış yapabilen topu bulunan, boş ağırlığı en az 6.0 metrik ton olan, zırhlı personel taşıyıcı veya zırhlı piyade savaş aracı veya muharebe tankı tanımlarına girmeyen, zırhlı savaş araçları anlaşılmalıdır.

(E)\*Boş ağırlık\* teriminden, aracın, cephane, yakıt, yağ ve yağlama maddeleri; portatif tekilli zırh, yedek parça, araç gereç ve aksesuarları; portatif şnorkel teçhizatı ile mürettebat ve şahsi eşyaları dışındaki ağırlığı anlaşılmalıdır.

(F)\*Topçu silahı\* teriminden, esas itibarıyla görmeden atışla kara hedeflerini ateş altına alma yeteneğine sahip bulunan, büyük çaplı sistemler anlaşılmalıdır. Bu gibi topçu silahları birleşik görev gruplarına gereken görmeden ateş desteğini sağlarlar.

Büyük çaplı topçu sistemleri, 100 mm ve daha üstündeki çapta toplar, obüsler, top ile obüslerin özelliklerini birleştiren topçu silahları, havanlar ve çok namlulu roketatar sistemleridir. Ayrıca tali, görmeden etkili ateş yeteneğine de sahip, gelecekte geliştirilecek herhangi bir görerek ateş sistemi de, topçu silahları tavanı altında sayılacaktır.



(G)\*Yabancı ülkede konuşlu konvansiyonel silahlı kuvvetler\* teriminden, bir Taraf Devlet'e ait olup da, başka bir Taraf Devlet'in uygulama alanı içindeki topraklarında konuşlandırılan konvansiyonel silahlı kuvvetler anlaşılmaktadır.

(H)\*Belirlenmiş daimi depolama mevkii\* teriminden, aktif birliklerdeki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizata getirilen sınırlamalara tabi olmayan, ancak genel tavanlar altında sayılan Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın bulunduğu, sınırları açıkça belirlenmiş mevkiler anlaşılmaktadır.

(I)\*Zırhlı araca monteli köprü\* teriminden, bir köprüyü taşımak ve dahili mekanizmalarıyla kurmak ve yeniden toplamak yeteneğine sahip, kundağı motorlu, zırhlı taşıyıcı kurucu araç anlaşılmaktadır. Köprüye sahip bu tür bir araç, birleşik bir sistem olarak çalışır.

(J)\*Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat\* teriminden IV., V. ve VI. Maddeler'de saptanan sayısal sınırlandırmalara tabi muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterleri anlaşılmaktadır.

(K)\*Savaş uçağı\* teriminden, güdümlü füzeler, güdümsüz roketler, bombalar, tüfekler, toplar veya diğer tahrip silahları marifetiyle hedefleri ateş altına alabilmek üzere silahlandırılmış ve teçhiz edilmiş, sabit kanatlı veya şekli değişken kanatlı bir uçak ile böyle bir uçağın keşif ve elektronik savaş gibi, diğer askeri işlevleri yerine getiren herhangi bir modeli veya versiyonu anlaşılmaktadır. "Savaş uçağı" terimi temel eğitim uçaklarını kapsamaz.

(L)\*Savaş helikopteri\* teriminden, hedeflere karşı saldırıya girişmek üzere silahlandırılmış ve teçhiz edilmiş veya diğer askeri görevleri yerine getirmek üzere teçhiz edilmiş döner kanatlı hava araçları anlaşılmaktadır. "Savaş helikopteri" terimi saldırı helikopterleri ile savaş destek helikopterlerini kapsar. "Savaş helikopteri" terimi silahsız nakliye helikopterlerini kapsamaz.

(M)\*Saldırı helikopteri\* teriminden, tanksavar güdümlü silahı, havadan yere veya havadan havaya güdümlü silahlar kullanmak üzere teçhiz edilmiş ve bu silahlara birleşik atış kontrol ve nişan sistemleriyle teçhiz edilmiş savaş helikopterleri anlaşılmaktadır. "Saldırı helikopteri" terimi özel saldırı helikopterleri ile çok maksatlı saldırı helikopterlerini kapsar.

(N)\*Özel saldırı helikopteri\* teriminden, öncelikle güdümlü silahlar kullanmak amacıyla yapılmış saldırı helikopterleri anlaşılmaktadır.

(O)\*Çok maksatlı saldırı helikopteri\* teriminden, çeşitli askeri görevleri yerine getirmek amacıyla imal edilmiş ve güdümlü silah sistemlerini kullanmak üzere teçhiz edilmiş saldırı helikopterleri anlaşılmaktadır.

(P)\*Savaş destek helikopteri\* teriminden, saldırı helikopterinin niteliklerine sahip olmayan ve makinalı tüfek, top, güdümsüz roket, bomba veya demet bomba gibi savunmaya yönelik ve bölgeyi baskı altına alan çeşitli silah sistemleriyle donatılabilen veya diğer askeri işlevleri yerine getirmek üzere teçhiz edilebilen savaş helikopterleri anlaşılmaktadır.

(Q)\*Antlaşma'ya tabi konvansiyonel silah ve teçhizat\* teriminden, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca, bilgi değişimine tabi muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları, temel eğitim uçakları, silahsız eğitim uçakları, savaş helikopterleri, silahsız nakliye helikopterleri, zırhlı araca monteli köprüler, zırhlı taşıyıcı benzerleri ve zırhlı piyade savaş aracı benzerleri anlaşılmaktadır.

(R)\*Hizmette\* teriminden, konvansiyonel silahlı kuvvetlere ve konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olarak, barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşların elinde olanlar veya III. Madde'de belirtilen herhangi bir istisnaya uyanlar dışında, uygulama alanı içindeki muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları, temel eğitim uçakları, silahsız eğitim uçakları, savaş helikopterleri, silahsız nakliye helikopterleri, zırhlı araca monteli köprüler, zırhlı personel taşıyıcı benzerleri ile zırhlı piyade savaş aracı benzerleri anlaşılmaktadır.

(S)\*Zırhlı personel taşıyıcı benzeri\* ve \*zırhlı piyade savaş aracı benzeri\* terimlerinden, sırasıyla, zırhlı personel taşıyıcı ve zırhlı piyade savaş araçlarıyla aynı şasiye sahip, dış görünüşleri benzer, 20 mm. ve daha büyük çaplı topu veya tüfeği bulunmayan ve piyade mangasının taşınmasına imkan vermeyecek şekilde inşa edilen veya tadil edilen bir zırhlı araç anlaşılmaktadır. Ambülanlara özel statü tanyan 12 Ağustos 1949 tarihli "Arazideki Silahlı Kuvvetlerin Yaralı ve Hastalarının Şartlarının İyileştirilmesi" ne dair Cenevre Sözleşmesi'nin hükümleri gözönünde tutularak, zırhlı personel taşıyıcı ambülanlar, zırhlı savaş aracı ve zırhlı personel taşıyıcı benzeri kabul edilmeyeceklerdir.

(T)\*İndirim mevkii\* teriminden, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın VIII. Madde uyarınca indiriminin yapıldığı, açıkça belirlenmiş bir yer anlaşılmaktadır.

(U)\*İndirim yükümlülüğü\* teriminden, bir Taraf Devlet'in VII. Madde'ye uyumu sağlamak üzere, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden sonra, 40 aylık bir süre içinde indirmeyi taahhüt ettiği Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın her kategorisine ilişkin sayılar anlaşılmaktadır.

2.Antlaşma'ya tabi konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tipleri, Mevcut Tipler Protokolü'nde sıralanmaktadır. Mevcut tiplerin listeleri XVI. Madde, 2. paragraf, (D) alt paragrafı ve Mevcut Tipler Protokolü'nün IV. Bölümü uyarınca, belirli aralıklarla güncelleştirilecektir. Mevcut tiplerin bu şekilde güncelleştirilmesi, bu Antlaşma'nın tadili olarak kabul edilmeyecektir.

3.Mevcut Tipler Protokolü'nde sıralanan savaş helikopterlerinin mevcut tipleri, Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün I. Bölümü uyarınca sınıflandırılacaktır.

### MADDE III

1.Bu Antlaşma'nın amaçları için Taraf Devletler, aşağıdaki sayım kurallarını uygulayacaklardır:

Uygulama alanı içindeki, II. Madde'de tanımlanan, bütün muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterleri, bir Taraf Devlet'in olağan uygulamasına uygun olarak, aşağıda sayılanlar dışında, IV., V. ve VI. Maddeler'de saptanan sayısal sınırlandırmalara ve diğer hükümlere tabi olacaklardır:

(A)imalatla ilgili denemedekiler dahil, imal safhasında olanlar;

(B)münhasıran araştırma ve geliştirme amaçlarıyla kullanılanlar;

(C)tarihi koleksiyonlara ait olanlar;

(D)IX. Madde hükümleri uyarınca hizmet dışı bırakılmış olup, elden çıkarılmayı bekleyenler;

(E)ihraç veya yeniden ihraç için bekletilen veya bu amaçla yenileştirmeye tabi tutulmakta olan ve uygulama alanında geçici olarak bulunduranlar. Bu durumdaki muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterleri, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca, beyan edilmiş mevkiler dışında bulundurulacak veya bir önceki yılın yıllık bilgi değişiminde bildirilen bu tip beyan edilmiş mevkilerden en fazla 10'unda konuşlandırılacaklardır. Bu ikinci halde Antlaşma'yla sınırlanan konvansiyonel silah ve teçhizattan açıkça ayırdelebilecek durumda olacaklardır;

(F)zırhlı personel taşıyıcılarından, zırhlı piyade savaş araçlarından, ağır silahlı savaş araçlarından veya çok maksatlı saldırı helikopterlerinden, barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşlarda bulunduranlar;

(G)uygulama alanı dışındaki bir yerden, uygulama alanı dışındaki bir nihai varış yerine müteveccihen, uygulama alanından transit geçiş yapmakta olan ve uygulama alanında toplam 7 günden fazla kalmayanlar.

2.Bildirimleri, Bilgi Değişimi Protokolü'nün IV. Bölümü uyarınca zorunlu bulunan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları veya saldırı helikopterlerinden herhangi birine ilişkin olarak, ardarda ikiden fazla yıllık bilgi değişiminde, olağanın dışında yüksek sayı bildiren Taraf Devlet, sorulduğu takdirde, Ortak Danışma Grubu'nda-nedenlerini izah edecektir.

## MADDE IV

1. II.Madde'de tanımlanan uygulama alanı içinde her Taraf Devlet, muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını, topçu silahlarını, savaş uçaklarını ve saldırı helikopterlerini, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, mensubu bulunduğu Taraf Devletler grubu için, toplamı aşağıdaki sayıları aşmayacak şekilde sınırlandıracak ve gerekirse indirecektir:

(A)20.000 muharebe tankı, bu miktarın en fazla 16.500'ü aktif birliklerde bulunacaktır;

(B)30.000 zırhlı savaş aracı, bu miktarın en fazla 27.300'ü aktif birliklerde bulunacaktır. 30.000 zırhlı savaş aracından en fazla 18.000'i zırhlı piyade savaş aracı ve ağır silahlı savaş aracı olacaktır; zırhlı piyade savaş araçları ile ağır silahlı savaş araçlarından en fazla 1500'ü ağır silahlı savaş aracı olacaktır;

(C)20.000 topçu silahı, bu miktarın en fazla 17.000'i aktif birliklerde bulunacaktır;

(D)6.800 savaş uçağı; ve

(E)2.000 saldırı helikopteri.

Aktif birliklerde bulunmayan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahları, II.Madde'de tanımlanan belirlenmiş daimi depolama mevkiilerine konulacak ve yalnızca bu Madde'nin 2.paragrafında tanımlanan alanda konuşlandırılacaktır. Bu belirlenmiş daimi depolama yerleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği topraklarının Odessa Askeri Bölgesi ile Leningrad Askeri Bölgesi'nin güney bölümünü kapsayan bölümlerinde de bulunabilecektir. Odessa Askeri Bölgesi'nde, en fazla 400 muharebe tankı ve 500 topçu silahı bu şekilde depolanabilecektir. Leningrad Askeri Bölgesi'nin güney bölümünde en fazla 600 muharebe tankı; en fazla 300'ü herhangi bir tipte zırhlı savaş aracı, gerisi zırhlı personel taşıyıcılardan oluşacak 800 zırhlı savaş aracı ve en fazla 400 topçu silahı bu şekilde depolanabilecektir. Leningrad Askeri Bölgesi'nin güney bölümünden, bu Askeri Bölge'nin, Doğudan Batıya 60 derece 15 dakika Kuzey enlemin günündeki toprakları anlaşılmaktadır.

2.Belçika Krallığı, Çek ve Slovak Federal Cumhuriyeti, Faro Adaları dahil Danimarka Krallığı, Fransa Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Düküğü, Hollanda Krallığı, Polonya Cumhuriyeti, Azor ve Madeira Adaları dahil Portekiz Cumhuriyeti, Kanarya Adaları dahil İspanya Krallığı, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin, Ural Dağları'nın batısındaki Baltık, Beyaz Rusya, Karpatlar, Kiev, Moskova ve Volga-Ural Askeri Bölgeleri'ni kapsayan, Avrupa'daki tüm adaları dahil, bütün topraklarından oluşan alan içinde, her Taraf Devlet, muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını ve topçu silahlarını, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, mensubu bulunduğu Taraf Devletler grubu için, toplamı aşağıdaki sayıları aşmayacak şekilde sınırlandıracak ve gerekirse indirecektir:

(A)15.300 muharebe tankı, bu miktarın en fazla 11.800'ü aktif birliklerde bulunacaktır;

(B)24.100 zırhlı savaş aracı, bu miktarın en fazla 21.400'ü aktif birliklerde bulunacaktır; ve

(C)14.000 topçu silahı, bu miktarın en fazla 11.000'i aktif birliklerde bulunacaktır.

3.Belçika Krallığı, Çek ve Slovak Federal Cumhuriyeti, Faro Adaları dahil Danimarka Krallığı, Fransa Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Dükaliği, Hollanda Krallığı, Polonya Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Baltık, Beyaz Rusya, Karpatlar ve Kiev Askeri Bölgeleri'ni kapsayan, Avrupa'daki adaları dahil, bütün topraklarından oluşan alan içinde her Taraf Devlet, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahlarını, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, mensubu bulunduğu Taraf Devletler grubu için, aktif birliklerdeki toplamı aşağıdaki sayıları aşmayacak şekilde sınırlandıracak ve gerekirse indirecektir:

(A)10.300 muharebe tankı;

(B)19.260 zırhlı savaş aracı; ve

(C)9.100 topçu silahı; ve

(D)Kiev Askeri Bölgesi'nde bulunan aktif birliklerdeki ve belirlenmiş daimi depolama mevkiilerindeki toplam miktarlar aşağıdaki rakamları aşmayacaktır:

(1)2.250 muharebe tankı;

(2)2.500 zırhlı savaş aracı; ve

(3)1.500 topçu silahı.

4.Belçika Krallığı, Çek ve Slovak Federal Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Dükaliği, Hollanda Krallığı ve Polonya Cumhuriyeti'nin Avrupa'daki tüm adaları dahil, bütün topraklarından oluşan alan içinde, her Taraf Devlet, muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını ve topçu silahlarını, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, mensubu bulunduğu Taraf Devletler grubu için, aktif birliklerdeki toplamı aşağıdaki sayıları aşmayacak şekilde sınırlandıracak ve gerekirse indirecektir:

(A)7.500 muharebe tankı,

(B)11.250 zırhlı muharebe aracı; ve

(C)5.000 topçu silahı

5.Aynı Taraf Devletler grubuna mensup Taraf Devletler, aktif birliklerdeki muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını ve topçu silahlarını, bu Madde'de ve V. Madde, I. paragraf, (A) alt paragrafında tanımlanan alanlardan her birinde, o alana uygulanan sayısal sınırlar dahilinde, VII. Madde uyarınca bildirilen azami mevcutlara uygun olarak ve hiç bir Taraf Devlet'in bir diğer Taraf Devlet'in topraklarında, o Taraf Devlet'in mutabakatı olmadan konuşlandırmaması kaydıyla konvansiyonel silahlı kuvvet bulundurabilirler.

6.Eğer bir Taraf Devletler grubunun, bu Madde'nin 4. paragrafında tanımlanan alan içindeki aktif birliklerinde bulunan toplam muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahları sayısı, bu Madde'nin 4. paragrafında saptanan sayısal sınırlamalardan az ise, bu şekilde hiçbir Taraf Devlet'in VII. Madde, 2., 3. ve 5. paragrafları uyarınca bildirilen azami mevcutları düzeylerine ulaşmasını önlemek için, bu Madde'nin 3. paragrafında tanımlanan alandaki Taraf Devletler grubuna mensup Taraf Devletler tarafından, bu Madde'nin 3. paragrafında belirlenen sayısal sınırlara uygun olarak, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahları kategorilerinden her birindeki toplam sayılar ile sözkonusu alan için belirlenen sayısal sınırlar arasındaki farka eşit miktarda bulundurulabilir.

1. Hiç bir Taraf Devlet'in, güvenliğinin, herhangi bir aşamada, olumsuz olarak etkilenmemesini teminen:

(A) her Taraf Devlet, Bulgaristan Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, İzlanda Cumhuriyeti, Norveç Krallığı, Romanya, Türkiye Cumhuriyeti'nin uygulama alanındaki bölümü ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Leningrad, Odessa, Transkafkasya ve Kuzey Kafkasya Askeri Bölgeleri'ni kapsayan bölgede, tüm Avrupa adaları dahil, Avrupa'daki bütün topraklarından oluşan alan içindeki muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını ve topçu silahlarını, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, mensubu bulunduğu Taraf Devletler grubu için, aktif birliklerindeki toplamı Madde VI, paragraf 1 ile Madde IV paragraf 2'deki toplam sayısal sınırlamalar arasındaki farkı, yani aşağıdaki sayıları aşmayacak şekilde sınırlandıracak ve gerekirse indirecektir:

- (1) 4700 muharebe tankı;
- (2) 5.900 zırhlı savaş aracı; ve
- (3) 6.000 topçu silahı.

(B) bu paragrafın (A) alt paragrafında saptanan sayısal sınırlar baki kalmakla birlikte, bir Taraf Devlet veya Taraf Devletler, bu paragrafın (A) alt-paragrafında tanımlanan alan içindeki aynı Taraf Devletler grubu mensuplarına ait bölgeye, her Taraf Devletler grubu için, aktif birliklerde aşağıdaki sayıları aşmayacak ilave toplam miktarları, geçici olarak konuşlandırabileceklerdir;

- (1) 459 muharebe tankı;
- (2) 723 zırhlı savaş aracı; ve
- (3) 420 topçu silahı; ve

(C) bu paragrafın (A) alt-paragrafında tanımlanan alan içinde toprağı bulunan herhangi bir Taraf Devlet'te, her Taraf Devletler grubu, mezkur ilave toplam sayılarının en fazla üçte birinden fazla olmamak koşuluyla, yani aşağıdaki miktarlarda konuşlandırabileceklerdir:

- (1) 153 muharebe tankı;
- (2) 241 zırhlı savaş aracı; ve
- (3) 140 topçu silahı.

2. Konuşlandıran Taraf Devlet veya Taraf Devletler'le kabul eden Taraf Devlet veya Taraf Devletler tarafından, diğer bütün Taraf Devletler'e, en geç konuşlandırmanın başlangıcında, konuşlandırılan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahlarının, her kategorideki toplam sayıları da belirtilmek suretiyle bildirimde bulunulacaktır. Konuşlandırmayı yapan Taraf Devlet veya Taraf Devletler'le, kabul eden Taraf Devlet veya Taraf Devletler, diğer bütün Taraf Devletler'e, geçici olarak konuşlandırılan bu muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahlarının geri çekilmesinden sonra 30 gün içinde ayrıca bildirimde bulunacaklardır.

**MADDE VI**

Hiç bir Taraf Devlet'in, tek başına, uygulama alanında bulunan, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın yaklaşık üçte birinden fazlasına sahip olmasını temin etmek amacıyla, her Taraf Devlet, muharebe tanklarını, zırhlı savaş

araçlarını, topçu silahlarını, savaş uçaklarını ve saldırı helikopterlerini, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, uygulama alanı içindeki sayıları, bu Taraf Devlet için, aşağıdaki sayıları aşmayacak şekilde sınırlandıracak ve gerekirse indirecektir:

- (A)13.300 muharebe tankı;
- (B)20.000 zırhlı savaş aracı;
- (C)13.700 topçu silahı;
- (D)5.150 savaş uçağı; ve
- (E)1.500 saldırı helikopteri.

## MADDE VII

1.IV., V. ve VI. Madde'lerde saptanan sınırlandırmaların aşılmaması amacıyla, hiçbir Taraf Devlet, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra, bu Madde'nin 7. paragrafı uyarınca, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat mevcutları için, kendi Taraf Devletler grubu içinde önceden kabul ettiği ve bu Madde'nin hükümleri uyarınca bildirimde bulunduğu azami düzeyleri aşmayacaktır.

2.Her Taraf Devlet, bu Antlaşma'nın imzasında, diğer bütün Taraf Devletler'e, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat mevcutlarının azami düzeylerini bildirecektir. Her Taraf Devlet tarafından, Antlaşma'nın imzasında yapılan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat mevcutlarının azami düzeylerine ilişkin bildirim, bu Madde'nin 3. paragrafı uyarınca müteakip bildirimde belirtilen tarihe kadar geçerli kalacaktır.

3.IV., V. ve VI. Maddeler'deki sınırlandırmalar uyarınca, her Taraf Devlet, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının azami düzeylerini değiştirmek hakkına sahiptir. Bir Taraf Devlet'in mevcutlarının azami düzeylerindeki herhangi bir değişiklik, o Taraf Devlet tarafından, bu değişikliğin bildirimde yürürlüğe gireceği belirtilen tarihten en az 90 gün önce, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirilecektir. IV. ve V. Madde'lerde saptanan sınırlandırmalardan herhangi birinin aşılmaması için, aynı Taraf Devletler grubuna mensup bir veya daha fazla Taraf Devlet'in, önceden bildirilen azami konvansiyonel silah ve teçhizat mevcutları düzeylerine tekakül eden bir indirim, bir Taraf Devlet'in mevcutlarının azami düzeylerinde sınırları aşma sonucunu verecek herhangi bir artırımdan önce veya onunla eş zamanlı olarak gerçekleştirilecektir. Mevcutların azami düzeylerindeki değişikliğe ilişkin bildirim, bildirimde belirtilen tarihten, bu paragraf uyarınca yapılan müteakip değişiklik bildiriminde belirtilen tarihe kadar geçerli olacaktır.

4.Zırhlı savaş araçları için bu Madde'nin 2. veya 3. paragrafı uyarınca gereken her bildirim, aynı zamanda bildirimde bulunan Taraf Devlet'in zırhlı piyade savaş araçları ile ağır silahlı savaş araçları mevcutlarının azami düzeylerini de kapsayacaktır.

5.VIII. Madde'de saptanan 40 aylık indirim süresinin sona ermesinden 90 gün önce ve müteakiben, bu Madde'nin 3. paragrafı uyarınca yapılacak herhangi bir değişiklik bildiriminde, her Taraf Devlet, Madde IV, 2 ila 4. paragraf ve Madde V paragraf 1, (A) alt paragrafında tanımlanan alanlardan her birine ilişkin olarak, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahları mevcutlarının azami düzeylerini bildirecektir.

6.Bir Taraf Devlet tarafından bulundurulan ve Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca bildirimde tabi olan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat sayılarındaki bir azalma, kendiliğinden, bir diğer Taraf Devlet'e, bu Madde uyarınca bildirimde tabi mevcutların azami düzeylerini artırmak hakkını vermeyecektir.

7.Bu Madde'nin hükümleri uyarınca bildirilen mevcutların azami düzeylerinin aşılmasının temin edilmesi, münhasıran, her Taraf Devlet'in kendisinin sorumluluğudur. Aynı Taraf Devletler grubuna mensup Taraf Devletler, bu Madde'nin hükümleri uyarınca bildirilen mevcutların azami düzeylerinin toplamının IV., V. ve VI. Madde'lerde saptanan sınırlandırmaları aşmamalarını temin etmek amacıyla danışmalarda bulunacaklardır.

## MADDE VIII

1.IV., V. ve VI. Maddeler'de saptanan sayısal sınırlandırmalara İndirim Protokolü, Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Hakkında Protokol, Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Hakkında Protokol, Mevcut Tipler Protokolü'nün 1. Bölüm, 2. paragrafı, (A) alt paragrafının dipnotu ve Denetim Protokolü uyarınca, yalnızca indirim yoluyla ulaşılacaktır.

2.İndirime tabi konvansiyonel silah ve teçhizat kategorileri, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterleridir. Belirli tiplerin listesi Mevcut Tipler Protokolü'nde bulunmaktadır.

(A)Muharebe tanklarının ve zırhlı savaş araçlarının indirimi, imha, askeri olmayan amaçlarla kullanıma dönüştürme, sabit teşhir için yerleştirme, yer hedefleri olarak kullanma veya zırhlı personel taşıyıcılar için, Mevcut Tipler Protokolü'nün 1. Bölüm, 2. paragraf, (A) alt paragrafının dipnotu uyarınca, tadilat yoluyla yapılacaktır.

(B)Topçu silahlarının indirimi, imha, sabit teşhir için yerleştirme veya kundağı motorlu topçu silahları için, yer hedefleri olarak kullanma yoluyla yapılacaktır.

(C)Savaş uçaklarının indirimi, imha, sabit teşhir için yerleştirme, yerde eğitim maksadıyla kullanma veya savaş yetenekli eğitim uçaklarının belirli modelleri veya versiyonları için, silahsız eğitim uçakları olarak yeniden sınıflandırma yoluyla yapılacaktır.

(D)Özel saldırı helikopterlerinin indirimi, imha, sabit teşhir için yerleştirme veya yerde eğitim maksadıyla kullanma yoluyla yapılacaktır.

(E)Çok maksatlı saldırı helikopterlerinin indirimi, imha, sabit teşhir için yerleştirme, yerde eğitim maksadıyla kullanma veya yeniden sınıflandırma yoluyla yapılacaktır.

3.Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, bu Madde'nin 1. paragrafında sıralanan Protokoller'de saptanan işlemlerin yerine getirilmesiyle ve o Protokoller uyarınca gereken bildirim yapılmasıyla indirilmiş kabul edilecektir. Bu şekilde indirilen silah ve teçhizat artık IV., V. ve VI. Maddeler'de saptanan sayısal sınırlandırmalarda hesaba katılmayacaktır.

4.İndirimler üç aşamada gerçekleştirilecek ve bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden en geç 40 ay sonra tamamlanacak ve böylece:

(A)birinci indirim aşamasının sonunda, yani bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden en geç 16 ay sonra, her Taraf Devlet, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının her kategorisindeki toplam indirim yükümlülüğünün, en az %25'inin indirimini yerine getirmiş olacaktır;

(B)ikinci indirim aşamasının sonunda, yani bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden en geç 28 ay sonra, her Taraf Devlet, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının her kategorisindeki toplam indirim yükümlülüğünün, en az %60'ının indirimini yerine getirmiş olacaktır;

(C)üçüncü indirim aşamasının sonunda, yani bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden en geç 40 ay sonra, her Taraf Devlet, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının her kategorisindeki toplam indirim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır. Askeri olmayan amaçlarla kullanıma dönüştürme işlemini yerine getiren Taraf Devletler, İndirim Protokolü'nün VIII. Bölümü uyarınca, bütün muharebe tanklarının dönüştürülmesini üçüncü indirim aşamasının sonunda tamamlamış bulunacaklardır; ve

(D)İndirim Protokolü'nün VIII. Bölüm 6. paragrafı uyarınca kısmen imha sonucu indirilmiş kabul edilen zırhlı savaş araçları, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden en geç 64 ay sonra, askeri olmayan amaçlarla kullanıma tamamen dönüştürülmüş veya indirim Protokolü'nün IV. Bölümü uyarınca imha edilmiş olacaktır.

5.İndirilecek Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, bu Antlaşma'nın imzası sırasındaki bilgi değişiminde uygulama alanı içinde mevcut olarak beyan edilecektir.

6.Bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden itibaren en geç 30 gün içinde, her Taraf Devlet, kendi indirim yükümlülüğünü diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir.

7.Bu Madde'nin 8. paragrafının hükmü hariç, bir Taraf Devlet'in her kategorideki indirim yükümlülüğü, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca, bu Antlaşma'nın imzasında bildirilen veya Antlaşma'nın yürürlüğe girişiyle geçerli olacak mevcutlardan hangisi daha büyükse, bununla, VII. Madde uyarınca bildirdiği mevcutların azami düzeyleri arasındaki farktan az olmayacaktır.

8.Bir Taraf Devlet'in, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca bildirilen mevcutlarında veya VII. Madde uyarınca bildirilen mevcutlarının azami düzeylerinde yapılan herhangi bir müteakip değişiklik, düzeltme bildirimleriyle indirim yükümlülüğüne yansıtılacaktır.

Aynı Taraf Devletler grubuna mensup bir veya daha fazla Taraf Devlet tarafından VII. Madde uyarınca bildirilen mevcutlarda, azami düzeyleri aşmayan uygun bir artışın bildirim veya bu gibi bir veya daha fazla Taraf Devlet'in indirim yükümlülüklerinde uygun bir artışın bildirim, bir Taraf Devlet'in indirim yükümlülüğündeki bir azalmaya ilişkin herhangi bir bildirimden önce veya bununla birlikte yapılacaktır.

9.Bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişiyle birlikte, her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca, muharebe tankları ve zırhlı savaş araçlarının askeri olmayan amaçlarla kullanıma dönüştürülmesinde nihai işlemin yapıldığı yerler dahil, indirim mevkilerinin yerlerini bildirecektir.

10.Her Taraf Devlet, istediği sayıda indirim mevkii belirlemek, belirlediği bu mevkileri kısıtlama olmadan değiştirmek ve imha ile nihai dönüştürme işlemlerini, aynı anda azami 20 mevkide gerçekleştirmek hakkına sahiptir. Taraf Devletler, karşılıklı mutabakatla, indirim mevkilerini ortak kullanmak ve birleştirmek hakkına sahip olacaklardır.

11.Bu Madde'nin 10. paragrafı hükmü baki kalmakla birlikte, temel verilerin doğrulanması süresinde, yani bu Antlaşma'nın yürürlüğe giriş tarihi ile bu tarihten 120 gün sonrası arasındaki dönemde, her Taraf Devlet, aynı anda en fazla iki indirim mevkinde indirim gerçekleştirebilecektir.

12.Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın indirimleri, bu Madde'nin 1. paragrafında sıralanan Protokoller'de aksi belirtilmediği takdirde, uygulama alanındaki indirim mevkilerinde yerine getirilecektir.

13.İndirim süreci, gerek indirim süresinde, gerek bu sürenin bitimini izleyen 24 ay içinde gerçekleştirilecek Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın askeri olmayan amaçlarla kullanıma dönüştürülmesi işleminin sonuçları da dahil olmak üzere, Denetim Protokolü uyarınca, reddetme hakkı olmaksızın, denetime tabi olacaktır.



1.VIII. Madde hükümleri uyarınca hizmetten çıkarma yolu dışında, uygulama alanı içindeki muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterleri, yalnızca hizmet dışı bırakma yoluyla, aşağıdaki koşullarda kullanımdan çıkarılacaktır:

(A)Antlaşma'yla sınırlandırılan bu silah ve teçhizat, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca, beyan edilmiş mevkii olarak bildirilecek ve böyle bir bildirimde, hizmet dışı bırakılmış Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın bulundurulduğu yerler olarak belirtilecek en fazla sekiz mevkide, hizmet dışı bırakılmak suretiyle elden çıkarılmayı bekleyecektir. Eğer hizmet dışı bırakılmış Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizat bulduran mevkilerde, Antlaşma'ya tabi herhangi bir başka silah ve teçhizat da bulunuyorsa, hizmet dışı bırakılan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat diğerlerinden ayırdedilebilecek şekilde yerleştirilecektir; ve

(B)bu şekilde hizmet dışı bırakılan Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın sayıları tek bir Taraf Devlet için, bildirmiş bulunduğu Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizat mevcutlarının yüzde birini veya 250 toplamını, hangi sayı daha büyükse, aşmayacak ve bunların en fazla 200 adedi muharebe tankı, zırhlı savaş aracı ve topçu silahı ve en fazla 50 adedi de saldırı helikopteri ile savaş uçağı olacaktır.

2.Hizmet dışı bırakmaya ilişkin bildirim, hizmet dışı bırakılan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın sayısı ile tipini ve hizmet dışı bırakıldığı yeri içerecek ve Bilgi Değişimi Protokolü'nün IX. Madde, 1. paragraf, (B) alt paragrafı uyarınca diğer bütün Taraf Devletler'e iletilecektir.

## **MADDE X**

1.Belirlenmiş daimi depolama mevkileri, belirlenmiş daimi depolardaki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın ait olduğu Taraf Devlet tarafından, diğer bütün Taraf Devletler'e, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca bildirilecektir. Bu bildirim, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinin adlarını, coğrafi koordinatlarıyla birlikte buldukları yerleri ve herbirinde bulunan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın, her kategorideki tiplerinin miktarlarını içerecektir.

2.Belirlenmiş daimi depolama mevkileri, yalnızca silah ve teçhizatın depolanmasına ve bakımına müsait tesisleri (ambar, garaj, atölye ve ilgili depolarla birlikte, diğer destek imkanları) kapsayacaktır. Belirlenmiş daimi depolama mevkilerinde, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatla ilgili atış ve eğitim alanları bulunmayacaktır.

Belirlenmiş daimi depolama mevkilerinde, bir Taraf Devlet'in yalnızca konvansiyonel silahlı kuvvetlerine ait silah ve teçhizatı bulunacaktır.

3.Her belirlenmiş daimi depolama mevkinin, en az 1,5 metre yüksekliğindeki kesintisiz çevre çiti ile tesbit edilmiş bir fiziki sınırı olacaktır. Çevre sınır çitinin, silahlar ile teçhizatın girişi ve çıkışı için yegane yol teşkil eden, en fazla 3 kapısı olacaktır.

4.Belirlenmiş daimi depolama mevkilerinde bulundurulmuş Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizat, bu Madde'nin 7, 8, 9 ve 10. paragrafları uyarınca, buldukları mevkilerden geçici olarak dahi çıkarıldıklarında, aktif birliklerdeki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat olarak sayılmayacaktır. Belirlenmiş daimi depolama mevkileri dışında başka depolarda bulunan Antlaşma'yla

sınırlandırılan-konvansiyonel silah ve teçhizat, aktif birliklerdeki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat olarak sayılacaktır.

5.Aktif birlik veya teşkiler, 6. paragrafta belirtilen haller dışında, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinde bulunmayacaklardır.

6.Belirlenmiş daimi depolama mevkilerinde, yalnızca belirlenmiş daimi depolama mevkilerinin güvenliği veya işletilmesi veya buralarda depolanan silah ve teçhizatın bakımı ile ilgili personel bulundurulacaktır.

7.Belirlenmiş daimi depolama mevkilerinde bulunan Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın bakımı, onarımı ve geliştirilmesi amacıyla, Taraf Devletler, ön bildirimsiz olarak, her belirlenmiş daimi depolama mevkinde bulundurulduğunu bildirdikleri Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın, aynı anda %10'una kadarki, kesirler en yakın tam çift sayıya tamamlanmak suretiyle veya her belirlenmiş daimi depolama mevkinde bulunan, her kategori Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın 10'ar adedini, hangisi daha azsa, belirlenmiş daimi depolama mevkileri dışına çıkarılabilmek ve dışarda tutabilmek hakkına sahip olacaklardır.

8.Hiç bir Taraf Devlet, 7. paragrafta belirtilen haller dışında, en az 42 gün önceden bütün diğer Taraf Devletler'e bildirimde bulunmadan, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizat çıkarmayacaktır. Bildirim, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın ait olduğu Taraf Devlet tarafından yapılacaktır. Böyle bir bildirimde aşağıdaki hususlar belirtilecektir:

(A)Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın çıkarılacağı belirlenmiş daimi depolama mevkinin bulunduğu yer ile çıkarılacak her kategorideki Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın tipi itibarıyla miktarları;

(B)Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın çıkarılma ve iade tarihleri; ve

(C)Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın belirlenmiş daimi depolama mevkileri dışında bulunacağı süre içinde tasarlanan konuşlandırma yeri ve kullanım amacı.

9.Her Taraf Devletler grubunun 7. paragrafta belirtilen haller dışında, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden çıkardığı ve dışarıda bulundurduğu Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın toplam sayıları hiç bir zaman aşağıdaki düzeyleri aşmayacaktır:

(A)550 muharebe tankı;

(B)1.000 zırhlı savaş aracı; ve

(C)300 topçu silahı.

10.Bu Madde'nin 8. ve 9. paragrafları uyarınca belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden çıkarılan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, endüstriyel yenileştirme amacıyla çıkarılmış olan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat kalemleri hariç, çıkarılmalarından en geç 42 gün sonra yerlerine iade edileceklerdir. Bu kalemler, yenileştirmenin tamamlanmasını müteakiben derhal belirlenmiş daimi depolama mevkilerine iade edileceklerdir.

11.Her Taraf Devlet,belirlenmiş daimi depolama mevkilerindeki Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın yerine başkalarını koymak hakkına sahip olacaktır. Her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, yerine koyma işleminin başlangıcında, yerine başkası konacak Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın sayısını, yerini, tipini ve nasıl kullanılacağını bildirecektir.

1. Her Taraf Devlet, zırhlı araca monteli köprülerini, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden 40 ay sonra ve müteakiben, mensubu bulunduğu Taraf Devletler grubu için, uygulama alanı içindeki aktif birliklerinde bulunan zırhlı araçlara monteli köprülerin toplam sayısı 740'ı aşmayacak şekilde sınırlandıracaktır.

2. Her Taraf Devletler grubu için, bu Madde'nin 1. paragrafında belirlenen toplam sayıyı aşan uygulama alanı içindeki bütün zırhlı araca monteli köprüler, II. Madde'de tanımlanan, belirlenmiş daimi depolama mevkilerine konacaktır. Zırhlı araca monteli köprüler, gerek tek başlarına, gerek Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatla birlikte, belirlenmiş daimi depolama mevkilerine konulduklarında, X. Madde'nin 1 ila 6. paragrafları, hem zırhlı araca monteli köprülere, hem de Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizata uygulanacaktır. Belirlenmiş daimi depolama mevkilerine konan zırhlı araca monteli köprüler, aktif birliklerde sayılmayacaklardır.

3. Bu Madde'nin 6. paragrafında belirtilen haller dışında, zırhlı araca monteli köprüler, bu Madde'nin 4. ve 5. paragraflarındaki hükümlere tabi olarak, buldukları belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden, yalnızca diğer bütün Taraf Devletler'e 42 gün önceden bildirim yapılması suretiyle çıkarılabilecektir. Bu bildirimde aşağıdaki hususlar belirtilecektir:

(A) zırhlı araca monteli köprülerin çıkarılacağı belirlenmiş daimi depolama mevkilerinin yerleri ve her mevkiden çıkarılacak zırhlı araca monteli köprülerin sayıları;

(B) zırhlı araca monteli köprülerin belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden çıkarılma ve buralara iade tarihleri; ve

(C) zırhlı araca monteli köprülerin belirlenmiş daimi depolama mevkileri dışında bulunacakları süre içinde tasarlanan kullanım amaçları.

4. Bu Madde'nin 6. paragrafında belirtilen haller dışında, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden çıkarılan zırhlı araca monteli köprüler, bilfiil çıkarıldıkları tarihten en geç 42 gün sonra bu mevkilere iade edileceklerdir.

5. Her Taraf Devletler grubunun belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden çıkardığı ve dışarıda bulundurduğu zırhlı araca monteli köprülerin toplam sayısı, aynı anda, hiç bir zaman 50'yi aşmayacaktır.

6. Taraf Devletler, bakım veya tadilat amaçlarıyla, her belirlenmiş daimi depolama mevkinde bulundurduklarını bildirdikleri zırhlı araca monteli köprülerin, aynı anda yüzde 10'una kadarını, kesirler en yakın tam çift sayıya tamamlanmak suretiyle veya her daimi depolama mevkindeki zırhlı araca monteli köprülerden 10 adedini, hangisi daha azsa, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden çıkarmak ve dışarıda tutmak hakkına sahip olacaktır.

7. Sele yol açan veya daimi köprülere zarar veren doğal afetlerin vuku bulması durumunda, Taraf Devletler, belirlenmiş daimi depolama mevkilerinden zırhlı araca monteli köprüleri çıkarmak hakkına sahip olacaklardır. Bu durumu, depodan çıkarma sırasında diğer tüm Taraf Devletler'e bildirecektir.

## MADDE XII

1. Bir Taraf Devlet'in, harici bir düşmana karşı kara savaşı için yapılandırılmamış ve teşkilatlandırılmamış olan, barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşlarının elinde bulunan zırhlı piyade savaş araçları, bu Antlaşma'yla sınırlandırılmamaktadır. Bununla birlikte, bu Antlaşma'nın uygulanmasını güçlendirmek ve bu gibi kuruluşlardaki bu tür silahların

sayılarının, bu Antlaşma'nın hükümlerini dolaylı yoldan ihlal edecek şekilde kullanılmamalarını temin etmek amacıyla, bir Taraf Devlet tarafından barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşların elinde bulunan 1000'in üzerindeki zırhlı piyade savaş araçları, IV., V. ve VI. Maddeler'de belirtilen tavanların bir bölümünü oluşturacaklardır. Bir Taraf Devlet'in, bu gibi kuruluşlara tahsis ettiği zırhlı piyade savaş araçlarından en fazla 600 adedi, uygulama alanının V. Madde, 1.paragraf, (A) alt-paragrafında tanımlanan bölgesinde konuşlandırılabilir. Her Taraf Devlet ayrıca, bu gibi kuruluşların, iç güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için gereken muharebe yeteneklerinden daha fazlasına sahip olmaktan kaçınmalarını temin edecektir.

2.Konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin envanterinde bulunan muharebe tanklarını, zırhlı piyade savaş araçlarını, topçu silahlarını, savaş uçaklarını, saldırı helikopterlerini ve zırhlı araca monteli köprülerini, konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin bir bölümünü oluşturmayan herhangi bir kuruluşa yeniden tahsis etmek niyetinde olan bir Taraf Devlet, en geç böyle bir tahsisin yeniden yürürlüğe gireceği tarih itibariyle, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirimde bulunacaktır. Bu bildirimde, yeniden tahsisin yürürlüğe gireceği tarih, sözkonusu teçhizatın bilfiil devredildiği tarih ve yeniden tahsis edilen Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat tiplerinin sayıları belirtilecektir.

### MADDE XIII

1.Bu Antlaşma'nın hükümlerine uyulduğunun doğrulanmasını temin etmek amacıyla, her Taraf Devlet, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca, konvansiyonel silah ve teçhizatı hakkında bildirim ve bilgi değişiminde bulunacaktır.

2.Bu gibi bildirimler ve bilgi değişimi XVII. Madde uyarınca yapılacaktır.

3.Her Taraf Devlet, kendi sunduğu bilgilerden sorumlu olacaktır; bu gibi bilginin ve bildirimlerin alınması, sağlanan bilgilerin doğrulandığı veya kabul edildiği anlamına gelmeyecektir.

### MADDE XIV

1.Bu Antlaşma'nın hükümlerine uyulduğunun doğrulanmasını temin etmek amacıyla, her Taraf Devlet, uygulama alanı içinde, Denetim Protokolü'nün hükümleri uyarınca denetim yapmak hakkına ve denetim kabul etmek yükümlülüğüne sahip olacaktır.

2.Bu gibi denetimlerin amaçları şunlar olacaktır:

(A)Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca sunulan bilgileri temel alarak, Taraf Devletler'in IV., V. ve VI. Maddeler'de saptanan sayısal sınırlandırmalara uyduklarını doğrulamak;

(B)muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş uçaklarının ve saldırı helikopterlerinin VIII. Madde ve İndirim Protokolü uyarınca, indirim mevkilerinde yürütülen indirim sürecini kontrol etmek; ve

(C)Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü ve Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü uyarınca yürütülen, sırasıyla, yeniden sınıflandırılmış çok maksatlı saldırı helikopterleri ile yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının belgeleme işlemlerini kontrol etmek.

3.Hiç bir Taraf Devlet, bu Madde'nin 1. ve 2. paragraflarında saptanan hakları, mensup olduğu Taraf Devletler grubuna mensup Taraf Devletler'e ilişkin olarak, denetim rejiminin hedeflerinden sıyrılmak amacıyla kullanmayacaktır.

4. Birden fazla Taraf Devlet tarafından ortaklaşa yürütülen bir denetim halinde, içlerinden biri, bu Antlaşma'nın hükümlerinin yerine getirilmesinden sorumlu olacaktır.

5. Bir Taraf Devlet'in, Denetim Protokolü'nün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca, belirli her dönemde yapmak hakkına sahip olduğu ve kabul etmek yükümlülüğü altına girdiği denetimlerin sayısı, anılan Protokol'ün II. bölümü'nün hükümleri uyarınca saptanacaktır.

6. İndirim sonrası düzeylerin doğrulanmasına ilişkin 120 günlük sürenin bitiminde, her Taraf Devlet, üzerinde anlaşılan bir sayıda havadan denetim yürütmek hakkına sahip olacak ve uygulama alanı içinde toprağı bulunan her Taraf Devlet havadan denetim kabul etmek yükümlülüğünü üstlenecektir. Bu gibi havadan denetimlerin sayıları ve diğer ilgili hükümler XVIII. Madde'de atıfta bulunulan müzakerelerde geliştirilecektir.

## MADDE XV

1. Bu Antlaşma'nın hükümlerine uyulduğunun doğrulanmasını temin etmek amacıyla, bir Taraf Devlet, bu Antlaşma'nın XIV. Maddesinde belirtilen işlemlere ilave olarak, uluslararası hukukun genel olarak tanınan ilkelerine uygun şekilde, ulusal veya çok uluslu teknik doğrulama araçlarını kullanmak hakkına sahip olacaktır.

2. Bir Taraf Devlet, bir diğer Taraf Devlet'in, bu Madde'nin 1. paragrafı uyarınca faaliyet gösteren ulusal veya çok uluslu teknik doğrulama araçlarına müdahale etmeyecektir.

3. Bir Taraf Devlet, bir diğer Taraf Devlet'in, bu Madde'nin 1. paragrafına uygun olarak faaliyet gösteren ulusal ve çok uluslu teknik doğrulama araçlarıyla bu Antlaşma'ya uyulduğunun doğrulanmasına engel olacak gizleme önlemleri uygulamayacaktır. Bu yükümlülük, olağan personel eğitimi, bakım veya Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatı içeren faaliyetlere ilişkin örtme veya gizleme uygulamaları için geçerli olmayacaktır.

## MADDE XVI

1. Bu Antlaşma'nın hedeflerine ulaşması ve hükümlerinin uygulanması amacıyla, Taraf Devletler, bir Ortak Danışma Grubu kurmuşlardır.

2. Ortak Danışma Grubu çerçevesinde, Taraf Devletler:

(A) bu Antlaşma'nın hükümlerine uyulmasıyla veya muhtemel dolaylı ihlallerle ilgili sorunları ele alacaklar;

(B) bu Antlaşma'nın uygulanması sırasında görülebilecek müphemiyetlerin ve yorum farklılıklarının çözümünü arayacaklar;

(C) bu Antlaşma'nın işlerliğini ve etkinliğini artıracak önlemleri görüşecek ve mümkünse mutabakata varacaklar;

(D) II. Maddenin 2. paragrafı gereğince, Mevcut Tipler Protokolü'nde yer alan listeleri güncelleştirecekler;

(E) bu Antlaşma'nın, Taraf Devletler arasında uyumlu uygulanışını sağlamak amacıyla teknik sorunları çözümlenecekler;

(F) Ortak Danışma Grubu ve bu Antlaşma uyarınca toplanan konferansların usul kuralları, çalışma yöntemleri ve harcamaların dağılım ölçütü ile Taraf Devletler arasında denetim masraflarının dağılımını belirleyecekler ve gerekirse gözden geçirip düzelterekler;

(G)Tarağ Devletler arasında yapılan bilgi değişimleri yoluyla veya bu Antlaşma uyarınca yürütülen denetimler sonucu elde edilen bilgilerin, yalnızca bu Antlaşma'nın amaçları doğrultusunda kullanılmasını temin etmek için, her Tarağ Devlet'in hassas olarak belirlediği bir bilginin korunmasına ilişkin özel ihtiyaçlarını da dikkate alarak, uygun önlemleri inceleyecekler ve belirleyecekler;

(H)herhangi bir Tarağ Devletin isteği üzerine, bu Antlaşma'nın XXI'nci Maddesi uyarınca toplanacak herhangi bir konferansta incelenmesi önerilecek herhangi bir konuyu grőecekler; bu görüőme, herhangi bir Tarağ Devletin bu Antlaşma'nın XXI'nci Maddesinde düzenlenen süreci işletme hakkını etkilemeyecektir; ve

(I)bu Antlaşma'nın uygulanmasından doğacak ihtilafları grőeceklerdir.

3.Her Tarağ Devlet, Ortak Danışma Grubu'nda, bu Antlaşma'yla ilgili herhangi bir konuyu ele almak ve gündeme koydurmak hakkına sahip olacaktır.

4.Ortak Danışma Grubu oydaşlaşma ile karar alacak veya tavsiyelerde bulunacaktır. Oydaşlaşmadan, kararın alınmasına veya tavsiyenin yapılmasına, herhangi bir Tarağ Devlet temsilcisinin, herhangi bir itirazının bulunmamasının kastedildiği anlaşılacaktır.

5.Ortak Danışma Grubu XX.Madde uyarınca görüőülmek ve onaylanmak üzere, bu Antlaşma'ya değişiklikler nerebilecektir. Ortak Danışma Grubu, ayrıca Antlaşma'nın işlerliğini ve etkisini geliştirici, Antlaşma hükümlerine uygun hükümler üzerinde anlaşabilir. Bu hükümler, idari veya teknik nitelikteki tali hususlara ilişkin değişillerse, yürürlüğe girmeleri XX.Madde uyarınca görüőmeye ve onaylamaya tabi olacaktır.

6.Bu Madde'deki hiçbir husus, herhangi bir Tarağ Devlet'in, bu Antlaşma'yla ve uygulamasıyla ilgili konularda, diğer Tarağ Devletler'den, Ortak Danışma Grubu dışındaki kanallardan veya forumlarda bilgi istemesini veya iştişarelerde bulunmasını yasaklıyor veya kısıtlıyor addedilemez.

7.Ortak Danışma Grubu, Ortak Danışma Grubu Protokolü'nde belirlenen usulleri izleyecektir.

## MADDE XVII

Tarağ Devletler, bu Antlaşma gereğince sunulacak bilgi ve bildirimleri yazılı olarak ileteceklerdir. Tarağ Devletler, diplomatik kanalları veya taraflarca belirlenen, özellikle ayrı bir düzenlemeyle kurulacak bir iletişim Őebekesi de dahil olmak üzere, diğer resmi kanalları kullanacaklardır.

## MADDE XVIII

1.Tarağ Devletler, bu Antlaşma'nın imzasından sonra konvansiyonel silahlı kuvvetler üzerindeki müzakerelere, aynı Görev Yönergesi'yle ve bu Antlaşma zerine bina etmek amacıyla devam edeceklerdir.

2.Bu müzakerelerin hedefi, Avrupa'daki güvenlik ve istikrarı daha da güçlendirecek ve Görev Yönergesi uyarınca uygulama alanı içindeki konvansiyonel silahlı kuvvetlerin personel gücünü de sınırlandıracak ilave önlemler üzerinde bir anlaşmaya varmak olacaktır.

3.Tarağ Devletler, bu müzakereleri, en geç Avrupa Güvenlik ve işbirliği Konferansı'nın 1992 yılında Helsinki'de yapılacak izleme Toplantısı'na kadar sonuçlandırmaya çalışacaklardır.

## MADDE XIX

1.Bu Antlaşma süresiz olacaktır. Bir başka antlaşma ile tamamlanabilir.

2.Her Taraf Devlet, bu Antlaşma'nın konusuna ilişkin olağanüstü olayların kendi yüksek çıkarlarını tehlikeye attığına karar verdiği takdirde, ulusal egemenlik haklarını kullanarak, bu Antlaşma'dan çekilmek hakkına sahip olacaktır. Çekilmek niyetindeki bir Taraf Devlet, bu yöndeki kararını Saklayıcı ve diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir. Bu bildirim, bu Antlaşma'dan çekilme tarihinden en az 150 gün önce yapılacaktır. Bildirim, Taraf Devlet'in, yüksek çıkarlarını tehlikeye attığını düşündüğü olağanüstü olaylar hakkındaki bir açıklamayı da içerecektir.

3.Her Taraf Devlet, özellikle, bir diğer Taraf Devlet'in II. Madde'de tanımlanan, ancak Antlaşma'nın getirdiği sınırlandırmaların dışında kalan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları veya saldırı helikopterlerinin mevcutlarını, bu Antlaşma'nın, uygulama alanı içindeki kuvvet dengesine açık bir tehdit oluşturacak oranlarda yükseltmesi durumunda, ulusal egemenlik haklarını kullanarak, bu Antlaşma'dan çekilmek hakkına sahip olacaktır.

## MADDE XX

1.Herhangi bir Taraf Devlet, bu Antlaşma'ya değişiklikler önerebilir. Önerilen değişikliklerin metni, bunu bütün Taraf Devletler'e dağıtacak olan Saklayıcı'ya teslim edilecektir.

2.Eğer bir değişiklik bütün Taraf Devletler tarafından onaylanırsa, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girişini düzenleyen XXII. Madde'de belirtilen usuller uyarınca yürürlüğe girecektir.

## MADDE XXI

1.Bu Antlaşma'nın yürürlüğe girmesinden 46 ay sonra ve müteakiben her 5 yılda bir, Saklayıcı, bu Antlaşma'nın işleyişini gözden geçirmek üzere, bir Taraf Devletler konferansı toplayacaktır.

2.Bu Antlaşma'yla ilgili istisnai koşulların oluştuğunu düşünen herhangi bir Taraf Devlet tarafından istenmesi halinde, özellikle, bir Taraf Devlet'in, II. Madde, 1. paragraf, (A) alt paragrafında tanımlanan Taraf Devletler grubundan ayrılmak veya diğer Taraf Devletler grubuna katılmak niyetini açıklaması durumunda, Saklayıcı, bir Taraf Devletler olağanüstü konferansı toplayacaktır. Diğer Taraf Devletler'in bu konferans için hazırlanmalarını teminen, olağanüstü konferansın toplanmasının gerekli görülme sebebi de istekte belirtilecektir. Konferans istekte belirtilen şartları ve bunların Antlaşma'nın işlerliği üzerindeki etkilerini görüşecektir. Konferans, isteğin alınmasından sonra, en geç 15 gün içinde açılacak ve aksine karar verilmezse, 3 haftadan uzun sürmeyecektir.

3.Üç veya daha fazla sayıda Taraf Devlet tarafından istenmesi durumunda, Saklayıcı, XX. Madde uyarınca önerilen bir değişikliği görüşmek üzere, bir Taraf Devletler konferansı toplayacaktır. Böyle bir konferans, gerekli isteklerin alınmasından sonra en geç 21 gün içinde açılacaktır.

4.Bir Taraf Devlet'in, XIX. Madde uyarınca bu Antlaşma'dan çekilme kararını bildirmesi durumunda, Saklayıcı, bu Antlaşma'dan çekilmeye ilişkin konuları görüşmek üzere, çekilme bildirimiminin alınmasından sonra, en geç 21 gün içinde açılacak bir Taraf Devletler konferansı toplayacaktır.

## MADDE XXII

1. Bu Antlaşma, her Taraf Devlet tarafından, kendi anayasal yöntemleri uyarınca, onaya tabi olacaktır. Onay belgeleri Saklayıcı olarak tayin edilen Hollanda Krallığı Hükümeti'ne tevdi edilecektir.

2. Bu Antlaşma, Dibaçesinde sıralanan Taraf Devletler'in onay belgelerini tevdi etmelerinden 10 gün sonra yürürlüğü girecektir.

3. Saklayıcı, tüm Taraf Devletler'e aşağıdaki hususları derhal bildirecektir :

(A) her onay belgesinin tevdiini;

(B) bu Antlaşma'nın yürürlüğe girdiğini;

(C) XIX. Madde uyarınca, herhangi bir çekilmeyi ve bunun yürürlük tarihini;

(D) XX. Madde uyarınca önerilen herhangi bir değişikliğin metnini;

(E) bu Antlaşma'yla yapılan herhangi bir değişikliğin yürürlüğe giriş tarihini;

(F) XXI. Madde uyarınca yapılan herhangi bir konferans toplama isteğini;

(G) XXI. Madde uyarınca bir konferansın toplanmasını; ve

(H) bu Antlaşma gereğince, Saklayıcı'nın, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirmek zorunda olduğu diğer hususları.

4. Bu Antlaşma, Saklayıcı tarafından BM Şart'ının 102. Maddesi uyarınca tescil ettirilecektir.

## MADDE XXIII

İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit ölçüde asıl olacak bu Antlaşma, Saklayıcının arşivlerinde muhafaza edilecektir. Bu Antlaşma'nın usulüne uygun şekilde belgelenmiş örnekleri, Saklayıcı tarafından bütün Taraf Devletler'e iletilecektir.



## KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN MEVCUT TİPLERİ HAKKINDA PROTOKOL

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın II. Maddesi'ne uygun olarak; (a) sınırlandırma, indirim, bilgi değişimi ve denetim önlemlerine tabi olan konvansiyonel silah ve teçhizatın, Antlaşma'nın imzalandığı tarih itibariyle mevcut tiplerinin listeleri; (b) bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tipleriyle ilgili teknik bilgi ve fotoğrafların verilmesine ilişkin usuller; ve (c) bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tip listelerinin güncelleştirilmesiyle ilgili usuller üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

### I. BÖLÜM : ANTLAŞMA'YLA SINIRLANDIRILAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN MEVCUT TİPLERİ

1. Muharebe tanklarının mevcut tipleri şunlardır:

M-1	T-34
M-60	T-54
M-48	T-55
M-47	T-62
Leopard 1	T-64
Leopard 2	T-72
AMX-30	T-80
Challenger	TR-85
Chieftain	TR-580
Centurion	
M-41	
NM-116	
T-54	
T-55	
T-72	

Yukarıdaki listede yer alan bir muharebe tankı mevcut tipinin bütün model ve versiyonları da, o tipte muharebe tankları olarak kabul edilecektir.

2. Zırhlı savaş araçlarının mevcut tipleri şunlardır.

(A) Zırhlı Personel Taşıyıcıları:

YPR-765	BTR-40
AMX 13-VTT	BTR-152
M113	BTR-50

M75	BTR-60
Spartan	OT-62(TOPAS)
Grizzly	OT-64 (SKOT)
TPz-1 Fuchs	OT-90
VAB	FUG D 442
M59	BTR-70
Leonidas	BTR-80
VCC1	BTR-D
VCC2	TAB-77
Saxon	OT-810
AFV 432	PSZH D-944
Saracen	TABC-79
Humber	TAB-71
BDX	MLVM
BMR-600	MT-LB*
Chaimite V200	
V150S	
EBR-ETT	
M3A1	
YP 408	
BLR	
VIB	
LVTP-7	
6614/G	
BTR-152	
BTR-50	
BTR-60	
BTR-70	
MT-LB*	

Yukarıdaki listede yer alan bir zırhlı personel taşıyıcının mevcut tipinin bütün modelleri ve versiyonları da, bu Protokol'ün II. Bölüm, 1. paragrafında yer alan zırhlı personel taşıyıcıları benzerlerinin mevcut tipleri listesine dahil edilmemişse, o tipte zırhlı personel taşıyıcıları olarak kabul edilecektir.

\*Bu çok maksatlı hafif zırhlı araç, Antlaşma'nın yürürlüğe girişini izleyen 40 ay içinde, aracın sol tarafındaki, muharip piyade mangesinin oturduğu yerlerin sökülmesi ve cephane raflarının, aracın yan sacına ve döşemesine en az altı noktadan kaynaklanarak bir muharip piyade mangesini taşıyamayacak şekilde iç yapısının değiştirilmesiyle, istisnai olarak, bu Protokol'ün II. Bölüm, 1. paragrafında MT-LB-AT olarak sıralanan zırhlı personel taşıyıcı benzerine tadil edilebilir. Bu tadilatlar, indirim mevkileri dışındaki yerlerde yapılabilir. Tadil edilmemiş MT-LB zırhlı personel taşıyıcıları, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca zırhlı personel taşıyıcıları olarak bildirilecektir.

3818

18.6.1992

(B)Zırhlı Piyade Savaş Araçları:

YPR-765 (25mm)	BMP-1/BRM-1
Marder	BMP-2
AMX-10P	BMP-23
Warrior	MLI-84
M2/M3 Bradley	BMD-1
AFV-432 Rarden	BMD-2
NM-135	BMP-3
BMP-1/BRM-1	
BMP-2	

Yukarıdaki listede yer alan bir zırhlı piyade savaş aracının mevcut tipinin bütün modelleri ve versiyonları da, bu Protokol'ün II Bölüm, 2. paragrafında yer alan zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin mevcut tipleri listesine dahil edilmemişse, o tipte zırhlı piyade savaş araçları olarak kabul edilecektir.

(C)Ağır Silahlı Savaş Araçları:

AMX-10RC	PT-76
ERC 90 Sagaye	SU-76
BMR-625-90	SU-100
Commando V150	ISU-152
Scorpion	
Saladin	
JPK-90	
M-24	
AMX-13	
EBR-75 Panhard	
PT-76	

Yukarıdaki listede yer alan bir ağır silahlı savaş aracı mevcut tipinin bütün modelleri ve versiyonları da, o tipte ağır silahlı savaş araçları olarak kabul edilecektir.

3.Topçu silahlarının mevcut tipleri şunlardır:

(A)Toplar, Obüsler ve Top ve Obüslerin Niteliklerini Birleştiren Topçu Silahları:

105 mm:	105 Hafif Top	100 mm:	BS-3 Sahra Topu
	M18		Model 53 Sahra Topu
	105 Krupp Top		Skoda Obüs (Model
	105 R Metal Top		1914/1934, 1930, 1934)

	105 Taşınabilir Obüs	Skoda Obüs (Model 1939)
	M56 Taşınabilir Obüs	
	M101 Çekili Obüs	105 mm: Schneider Sahra Topu
	M102 Çekili Obüs	(Model 1936)
	Abbot K/M Top	
	M108 K/M Obüs	120 mm: 2B16 Obüs
	M52 K/M Obüs	2S9 K/M Obüs
	105 HM-2 Obüs	
	M-38 Top (Skoda)	122 mm: D30 Obüs
	105 AU 50 Obüs	M-30 Obüs
	R58/M26 Çekili Obüs	D74 Obüs
		2S1 K/M Obüs
122 mm:	122/46 Sahra Topu	A19 Top (model 31/37)
	D30 Obüs	Model 89 K/M Obüs
	M30 Obüs	
	2S1 K/M Obüs	130 mm: Top 82
		M-46 Top
130 mm:	M 46 Top	
140 mm:	5.5" (139.7 mm)	150 mm: Skoda Obüs (Model 1934)
	Çekili Obüs	Ceh Obüs (Model 1937)
		152 mm: D1 Obüs
150 mm:	150 Skoda Top	2S3 K/M Obüs
		2A65 Obüs
152 mm:	D20 Top-Obüs	ML20 Obüs-Top
	2S3 K/M Obüs	D20 Top-Obüs
		Top 81
155 mm:	M114 Çekili Obüs	2A36 Top
	M114/39 (M-139)	Dana K/M Top-Obüs M77
	Çekili Obüs	2S5 K/M Top
	FH-70 Çekili Obüs	2S19 K/M Obüs
	M109 K/M Obüs	Top-Obüs 85
	M198 Çekili Obüs	Obüs Model 1938
	155 TRF1 Top	Obüs 81
	155 AUF1 Top	
	155 AMF3 Top	203 mm: B4 Obüs
	155 BF50 Top	2S7 K/M Top
	M44 K/M Obüs	
	M59 Çekili Obüs	
	SP 70 K/M Top	
175 mm:	M107 K/M Top	

3818

18.6.1992

203 mm: M115 Çekili Obüs  
M110 K/M Obüs  
M55 K/M Obüs

(B) Havanlar:

107 mm : 4.2\*(taşınabilir veya M106  
zırhlı araca monteli)

107 mm :Havan M-1938

120 mm: Brandt (M60, M-120-60;  
SLM-120-AM-50)  
M120 RTF 1  
M120 M51  
Soltam/Tampella (taşınabilir  
veya M 113 zırhlı  
araca monteli)  
Ecia Mod L (taşınabilir M-L  
veya BMR-600 ya da  
M-113 zırhlı araca monteli)  
HY12 (Tosam)  
2B11 (2S12)

120 mm: 2B11(2S12)  
M120 Model 38/43  
Tundzha/Tundzha Sani SP  
Havan (MT-LB'ne monteli)  
Havan Model 1982  
B-24

160 mm: M160

240 mm: M240  
2S4 K/M Havan

(C) Çok Namlulu Roketatar Sistemleri:

110 mm: LARS

122 mm: BM-21(BM-21-1,BM-21V)

120 mm: BM-21  
RM-70

RM-70

APR-21

APR-40

140 mm: Teruel MLAS

130 mm: M-51

RM-130

BM-13

R.2

227 mm: MLRS

140 mm: BM-14

220 mm: BM-22/27

240 mm: BM-24

280 mm: Uragan 9P 140

300 mm: Smerch

Yukarıdaki listede yer alan bir topçu silahı mevcut tipinin bütün modelleri ve versiyonları da, o tipte topçu silahı olarak kabul edilecektir.

## 4.Savaş uçaklarının mevcut tipleri şunlardır:

A-7	IAR-93
A-10	IL-28
Alpha Jet A	MIG-15
AM-X	MIG-17
Buccaneer	MIG-21
Canberra	MIG-23
Draken	MIG-25
F-4	MIG-27
F-5	MIG-29
F-15	MIG-31
F-16	SU-7
F-18	SU-15
F-84	SU-17
F-102	SU-20
F-104	SU-22
F-111	SU-24
G-91	SU-25
Harrier	SU-27
Hunter	TU-16
Jaguar	TU-22
Lightning	TU-22M
MIG-21	TU-128
MIG-23	Yak-28
MIG-29	
MB-339	
Mirage F1	
Mirage III	
Mirage IV	
Mirage V	
Mirage 2000	
SU-22	
Tornado	

Yukarıdaki listede yer alan bir savaş uçağı mevcut tipinin bütün modelleri ve versiyonları da, o tipte savaş uçağı olarak kabul edilecektir.

5.Saldırı helikopterlerinin mevcut tipleri şunlardır:

(A)Özel Saldırı Helikopterleri:

A-129 Mangusta	Mi-24
AH-1 Cobra	
AH-64 Apache	
Mi-24	

Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün I. Bölüm, 3. paragrafı hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yukarıdaki listede yer alan bir özel saldırı helikopteri mevcut tipinin bütün modelleri veya versiyonları da, o tipte özel saldırı helikopterleri olarak kabul edilecektir.

(B)Çok Maksatlı Saldırı Helikopterleri:

A-109 Hirundo	IAR-316
Alouette III	Mi-8/Mi-1
BO-105/PAH-1	
Fennec AS 550 C-2	
Gazelle	
Lynx	
Mi-8	
OH-58 Kiowa/AB-206/CH-136	
Scout	
Wessex	

Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün I. Bölüm, 4. ve 5. paragrafları hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yukarıdaki listede yer alan bir çok maksatlı saldırı helikopteri mevcut tipinin bütün modelleri veya versiyonları da, o tipte çok maksatlı saldırı helikopterleri olarak kabul edilecektir.

## II. BÖLÜM : ANTLAŞMA'YLA SINIRLANDIRILMAYAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN MEVCUT TİPLERİ

1.Zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin mevcut tipleri şunlardır:

YPR-765	MILAN	BTR-40	CP
	CP		
	PRCOC1	BTR-50	PU
	PRCOC2		PUM
	PRCOC4		P
	PRCOC5		PUR 82

3818

		PRMR		PK (MRF)
				UR-67
AMX-13	VTT	MILAN		PK (B)
		PC		MTP-1
			BTR-152	CP
M113		MILAN		PU
		A1/A2 (ATGW)	BTR-60	PU-12/PA PU-12
		E/W TOW		PAU
		ARTFC		BBS
		ARTOBS		ABS
		FACONT		R-137 B
		MORTFC		R-140 BM
		A1E		R-145
		Havan Taşıyıcı		R-156
		SIG		R-409 BM
		HFTRSM		P-238BT
		CP		P-240BT
		CPSVC		P-241BT
		A1CP		E-351BR
		A1ECP		R-975
		4.2"/M106 A1 4.2"		MTP-2
		M106 81 mm		1V18, 1V19
		M-125 81 mm		1V118
		M125 A1 81 mm		B
		M125 A2 81 mm		
		NM-125 81 mm		
			BTR-70	KShM
TPz-1	FUCHS	HFTRSM		SPR-2
		AD CP		BREM
		CP		ZS-88
		ENGRCP		Kh
		ELOKA		
		NBC	BTR-80	1V119
		RASIT		RCHM-4
M59		CP	BTR-D	ZD
				RD
LEONIDAS		1		
			OT-62(TOPAS)	CP
VAB		PC		WPT/DPT-62
				BREM
BMR-600		SIG		R-2M
		PC		R-3M



18.6.1992

3818

			R-3MT
			R-4MT
SPARTAN	81 mm STRIKER SAMSON CP JAVELIN MILAN	OT-64(SKOT)	CP R-3Z R-2M R-3MT R-4 R-4MT
SAXON	AD CP MAINT		R-2AM PROPAGANDA R-4M R-6
AFV432	CP/RA 81 mm CYMB AFV 435 AFV 436 AFV 439		WPT/DR-64 BREM S-260 inz. S-260 art.
HUMBER	SQUIRT	OT-810	OT-810/R-112
SARACEN	SQUOIRT CP ADR	OT-90 FUG D-442	VP 90 VS MRP OT-65/R-112
YP 408	PWMR PWCO PWAT PWRDR PWV	PSZH D-944	OT-65 DP OT-65 CH CP
BTR-50	PU PK (MRF) PK (B)	MT-LB	AT KShM-R-81 R-80 9S743 PI
BTR-60	PU-12/PA PU-12 BBS ABS R-137B R-140BM R-145		1W-13-16 1W-21-25 1W-12 MP-21-25 AFMS R-381T

3818

18.6.1992

	R-156		R-330P
	R-409 BM		Beta 3M
	P-238 BT		SPR-1
	P-240 BT		WPT/DTP
	P-241 BT		BREM
	B		TRI
			MTP-LB
MT-LB	PI		BRM Sova/BRM 30
	MP-21-25		
	1W-13-16		
	AFMS	TAB-71	A
	R-381 T		TERA-71-L
	R-330 P		AR
	Beta 3M		
	MTP-LB	TAB-77	A
			TERA-77-L
			RCH-84
			PCOMA
		TABC-79	AR
			A-POMA
		TAB	TCG-80
		MLVM	AR

2.Zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin mevcut tipleri şunlardır:

WARRIOR	RA	BMP-1	KSh
	REP		9S743
	REC		PRP-3-4
			MP-31
BMP-1	MTP		B
	MP-31		SVO
			DTB-80
			VPV
			IRM
			MTP
			BREM-4,-2,-D
		BMD-1	KSh
		BRM-1	KSh

3. Temel uçuş eğitimi için tasarlanmış, imal edilmiş ve yalnızca silah atış tekniklerinde temel eğitim için gereken sınırlı silah taşıma kapasitesine sahip olabilecek temel eğitim uçaklarının mevcut tipleri şunlardır:

Alpha Jet E	I-22
C-101 Aviojet	IAR-99
Fouga	L-29
Hawk	L-39
Jet Provost	TS-11
L-39	
MB-326	
PD-808	
T-2	
T-33/CT-133	
T-37	
T-38	

4. Savaş destek helikopterlerinin mevcut tipleri şunlardır:

A-109 Hirundo	IAR-316
AB-412	IAR-330
Alouette II	Mi-2
Alouette III	Mi-6
Blackhawk	Mi-8/Mi-17
Bell 47/AB 47/Sioux	
BO-105	
CH53	
Chinook	
Fennec AS 555 A	
Hughes 300	
Hughes 500/OH-6	
Mi-8	
OH-58 Kiowa/AB-206/CH-136	
Puma	
Sea King	
UH-1A/1B/AB-204	
UH-1D/1H/AB-205	
UH-1N/AB-212	
Wessex	

5.Silah kullanmak için teçhiz edilmemiş, silahsız nakliye helikopterlerinin mevcut tipleri şunlardır:

AB 47	Mi-2
AB-412	Mi-26
Alouette II	SA-365N Dauphin
CH 53	W3 Sokol
Chinook	
Cougar AS 532 U	
Dauphin AS 365 N1	
Hughes 300	
NH 500	
Puma	
Sea King/H-3F/HAR 3	
SH-3D	
UH-1D/1H/AB-205	
UH-1N/AB-212	

6.Zırhlı araca monteli köprülerin mevcut tipleri şunlardır:

M47 AVLB	MTU
M48 AVLB	MT-20
M60 AVLB	MT-55A
Centurion AVLB	MTU-72
Chieftain AVLB	BLG-60
Brueckenlegepanzer Biber/ Leopard 1 AVLB	BLG-67M
	BLG-67M2

### III.BÖLÜM: TEKNİK VERİLER VE FOTOĞRAFLAR

1.Bu Protokol'ün I. ve II. Bölümleri'ndeki listelerde yer alan her konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tipleri için, bu Protokol'ün Eki'nde mutabık kalınan kategorilere uygun olarak teknik veriler, sağ veya sol yandan, üstten ve cepheden çekilmiş fotoğraflarla birlikte, her Taraf Devlet tarafından Antlaşma'nın imzası sırasında, diğer bütün Taraf Devletler'e verilecektir. Ayrıca, zırhlı personel taşıyıcı benzerleri ve zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin fotoğrafları, bu gibi araçları bir benzer olarak ayırt eden belirgin özelliğini sergileyecek şekilde, iç yapısını gösteren bir görüntü içerecektir. Bu paragrafın gerektirdiklerine ilave olarak, her Taraf Devlet, istediği takdirde, başka fotoğraflar verebilecektir..

2.Bu Protokol'ün I. ve II. Bölümleri'ndeki listelerde yer alan her konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tipinin bir model veya versiyonu örnek olarak belirlenecektir. Bu Bölüm'ün 1. paragrafı uyarınca, bu şekilde belirlenen her örnek için fotoğraflar verilecektir. Bir tipin, dıştan görülebilen hiçbir kayda diğer farklılığı olmayan model ve versiyonları için fotoğraf verilmesi gerekmeyecektir. Her tip örneğinin fotoğrafları, o fotoğraftaki örnek tipin bütün model ve versiyonlar için, mevcut tip adı ve ulusal sınıflandırma şekliyle bir notu içerecektir. Her tip örneğinin fotoğrafları, bu Protokol'ün

ekinde yer alan ve üzerinde mutabık kalınan kategorilere uygun olarak teknik verilere ilişkin bir notu içerecektir. Buna ek olarak, not, örneğin fotoğraflarının temsil ettiği tüm model ve versiyonları belirtecektir. Söz konusu teknik veriler fotoğrafın yandan çekilmiş olanında yer alacaktır.

#### **IV. BÖLÜM: MEVCUT TIPLER LİSTELERİNİN GÜNCELLEŞTİRİLMESİ VE TARAF DEVLETLER'İN YÜKÜMLÜLÜKLERİ**

1. Bu Protokol, Taraf Devletler'in, yalnızca konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tipleri ile bu Protokol'ün Eki'nin I ve II. Bölümleri'nde öngörülen teknik veri kategorilerine ilişkin mutabakatını oluşturmaktadır.

2. Her Taraf Devlet, Protokol'ün III. Bölümü uyarınca bildirilen teknik verilerden yalnızca kendisine ait konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olanlarının doğruluğundan sorumlu olacaktır.

3. Her Taraf Devlet (a) Antlaşma'nın II. Maddesi'nde yer alan tanımlardan birine uyan veya bu Protokol'de yer alan bir kategorinin kapsamına giren herhangi bir yeni konvansiyonel silah ve teçhizat ile (b) bu Protokol'de sıralanan bir tipin herhangi bir yeni model veya versiyonunun uygulama alanı içindeki birliklerinde hizmete girmesi halinde, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirimde bulunacaktır. Her Taraf Devlet, aynı zamanda, diğer bütün Taraf Devletler'e, bu Protokol'ün III. Bölümü uyarınca gereken teknik veri ve fotoğrafları verecektir.

4. Bu Bölüm'ün 3. paragrafı uyarınca yapılacak bir bildirimden sonra, en kısa zamanda ve her hal ve karda 60 günü aşmayacak bir süre içinde, Taraf Devletler, bu Protokol'ün I ve II. Bölümleri'ndeki konvansiyonel silah ve teçhizat mevcut tip listeleri için, Antlaşma'nın XVI. Maddesi ve Ortak Danışma Grubu Protokolü hükümlerine uygun olarak güncelleştirme işlemlerine başlayacaklardır.

# KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN MEVCUT TİPLERİ HAKKINDAKİ PROTOKOL'E EK

## I. BÖLÜM: KABUL EDİLEN TEKNİK VERİ KATEGORİLERİ

Konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut tiplerinin her model ve versiyonu için kabul edilen teknik veri kategorileri şunlardır:

### 1. Muharebe Tankları

Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Ana Topun Çapı  
Boş Ağırlık

### 2. Zırhlı Savaş Araçları

Zırhlı Personel Taşıyıcıları  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Varsa, Silahların Tipi ve Çapı

### Zırhlı Piyade Savaş Araçları

Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Silahların Tipi ve Çapı

### Ağır Silahlı Savaş Araçları

Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Ana Topun Çapı  
Boş Ağırlık

### 3. Topçu Silahları

Toplar, Obüsler, Top ve Obüslerin Niteliklerini Birleştiren Topçu Silahları  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Çapı

### Havanlar

Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Çapı

### Çok Namlulu Roketatar Sistemleri

Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Çapı

- 4.Savaş Uçakları  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma
- 5.Saldırı Helikopterleri  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma
- 6.Zırhlı Personel Taşıyıcı Benzerleri  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Varsa, Silahların Tipi ve Çapı
- 7.Zırhlı Piyade Savaş Aracı Benzerleri  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Varsa, Silahların Tipi ve Çapı
- 8.Temel Eğitim Uçakları  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma  
Varsa, Silahların Tipi
- 9.Savaş Destek Helikopterleri  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma
- 10.Silahsız Nakliye Helikopterleri  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma
- 11.Zırhlı Araca Monteli Köprüler  
Mevcut Tip  
Ulusal Sınıflandırma

## II. BÖLÜM: FOTOĞRAFLARDA ARANAN ÖZELLİKLER

Bu Protokol'ün III. Bölümü uyarınca verilecek fotoğraflar siyah beyaz olacaktır. Flaş ve aydınlatma cihazının kullanımına izin verilecektir. Resmi çekilen nesne ile fotoğrafın arka planı ayırd edilebilecektir. Bütün fotoğraflarda çizgiler bariz, renk tonu muntazam ve ortak mesafesi tam ayarlanmış olacaktır. Fotoğraflar 13x18 cm ebatında, çerçevesiz verilecektir. Üstten çekilen görüntüler dışında, fotoğraf makinası nesnenin uzun eksenini boyunca veya ona dik olarak yerleştirilerek, fotoğrafı çekilen teçhizatla aynı seviyeden çekilecek; üstten çekilen fotoğraflar, teçhizatın üstünü tamamiyle gösterecek ve ayrıca arka tarafını da gösterebilecektir. Fotoğrafı çekilen nesne, fotoğrafın yatay veya dikey olarak, en az yüzde 80'ini kaplayacaktır. Her fotoğrafta, çekilen nesne ile birlikte referans için bir ölçek bulunacaktır. Ölçek, birbirini izleyen yarım metre uzunluğunda siyah ve beyaz bölümlerden oluşacaktır. Ölçek, sıhhatli bir ölçme yapabilmek için yeteri kadar uzun olacak ve nesnenin üzerine, yanına veya karşısına ya da çok yakınında bir yere yerleştirilecektir. Her fotoğrafta, bu Protokol'ün III. Bölüm, 2. paragrafında belirtilen verilmesi gereken bilgileri ve fotoğrafın çekildiği tarihi gösteren ibareler yer alacaktır.

## SAVAŞ YETENEKLİ EĞİTİM UÇAKLARININ BELİRLİ MODELLERİNİN VE VERSİYONLARININ SİLAHSIZ EĞİTİM UÇAĞI OLARAK YENİDEN SINIFLANDIRILMASINDA UYULACAK USULLER HAKKINDA PROTOKOL

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın VIII. Maddesi uyarınca, savaş yetenekli eğitim uçaklarının belirli modellerinin veya versiyonlarının tamamen silahsızlandırılmasında ve silahsız statülerinin belgelenmesinde uyulacak usuller ve hükümler üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

### I. BÖLÜM: GENEL HÜKÜMLER

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'de belirtilmiş usullere göre, yalnızca bu Protokol'ün II. Bölüm, 1. paragrafında sınırlandırılan savaş yetenekli eğitim uçakların belirli modellerini veya versiyonlarını, Antlaşma'nın IV ve VI. Maddeleri'nde savaş uçaklarına getirilen sayısal sınırlandırmaların dışına çıkarmak hakkına sahip olacaktır.

(A) Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. ve 2. paragraflarında belirtilen parçalardan herhangi birine sahip, Protokol'ün II. Bölüm, 1. paragrafında sıralanan belirli uçak modellerini veya versiyonlarını, yalnızca, tamamen silahsızlandırma ve belgelemeyle, Antlaşma'nın IV. ve VI. Maddeleri'nde belirtilen savaş uçağı sayısal sınırlandırmalarının dışına çıkarmak hakkına sahip olacaktır.

(B) Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. ve 2. paragraflarında belirtilen parçalardan hiçbirine sahip olmayan, Protokol'ün II. Bölüm, 1. paragrafında sıralanan belirli uçak modellerini veya versiyonlarını, yalnızca belgelemeyle, Antlaşma'nın IV. ve VI. Maddeleri'nde belirtilen savaş uçağı sayısal sınırlandırmalarının dışına çıkarmak hakkına sahip olacaktır.

2. Bu Protokol'ün II. Bölümü'nde sıralanan savaş yetenekli eğitim uçak modelleri veya versiyonları, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonra 40 ay içinde silahsızlandırılabilir ve belgelenebilir veya sadece belgelenebilir. Bu tip uçaklar, Protokol'ün IV. Bölümü'nde belirtilen usullere göre silahsız olarak belgeleninceye kadar, Antlaşma'nın IV ve VI. Maddeleri'nde belirtilen savaş uçağı sayısal sınırlandırmalarına tabi olacaklardır. Her Taraf Devlet, 130'dan fazlası MIG-25U modeli veya versiyonu olmamak üzere, en fazla 550 uçağı, Antlaşma'nın IV ve VI. Maddeleri'nde belirtilen sayısal sınırlandırmaların dışında tutmak hakkına sahip olacaktır.

3. Antlaşma yürürlüğe girmeden önce, her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e aşağıdaki bildirimlerde bulunacaktır:

(A) Bu Protokol'ün I. Bölüm, 1. paragrafının, (A) alt paragrafı ile, III. ve IV. Bölümleri'ne göre, Taraf Devlet'in silahsızlandırmak ve belgelemek niyetinde olduğu savaş yetenekli eğitim uçaklarının, belirli her modeli veya versiyonu için toplam miktarı; ve

(B) Bu Protokol'ün I. Bölüm, 1. paragrafının (B) alt paragrafı ile IV. Bölümü'ne göre, Taraf Devlet'in yalnızca belgelemek niyetinde olduğu savaş yetenekli eğitim uçaklarının, belirli her modeli veya versiyonunun toplam miktarı.



4. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün III. Bölümü'nde belirtilen tamamen silahsızlandırma işlemini uygularken, gerekli gördüğü her türlü teknolojik imkanı kullanacaktır.

## II. BÖLÜM: TAMAMEN SİLAHSIZLANDIRMAYA VE BELGELEMeye UYGUN SAVAŞ YETENEKLİ EĞİTİM UÇAKLARININ MODELLERİ VE VERSİYONLARI

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'de belirtilen hükümler uyarınca, yalnızca aşağıdaki savaş yetenekli eğitim uçaklarının belirli modellerini veya versiyonlarını, Antlaşma'nın IV ve VI. Maddeleri'nde belirtilen savaş uçağı sayisal sınırlandırmaları dışına çıkarmak hakkına sahip olacaktır:

SU-15U  
SU-17U  
MIG-15U  
MIG-21U  
MIG-23U  
MIG-25U  
UİL-28

2. Savaş yetenekli eğitim uçaklarının belirli modellerini veya versiyonlarını gösteren yukandaki nihai liste, herhangi bir değişikliğe tabi değildir.

## III. BÖLÜM: TAMAMEN SİLAHSIZLANDIRMA USULLERİ

1. Tamamen silahsızlandırılan savaş yetenekli eğitim uçaklarının modellerinin veya versiyonlarının, gelecekte herhangi bir silah sistemini veya elektronik harp ve keşif sistemlerini kullanmaları imkanı, aşağıdaki parçaların sökülmesi suretiyle ortadan kaldırılacaktır:

(A) özel takviyeli noktalar ile fırlatma aygıtları veya silah salma sistemleri gibi, özellikle silahların bağlantısı için kullanılan aksam;

(B) silah seçme, kurma, ateşleme veya fırlatma sistemleri de dahil, silah kontrol sistemlerinin ünite ve panelleri;

(C) seyirüsefer ve uçuş kontrol sistemlerine bağlı olmayan nişanlama teçhizat birimleri ve silah güdüm sistemleri; ve

(D) bağlantılı antenleri de dahil olmak üzere, elektronik harp ve keşif sistemlerinin ünite ve panelleri.

2. Bu Bölüm'ün 1. paragrafı ile bağılı olmaksızın, herhangi bir özel bağlantı noktası ve sadece bu Bölüm'ün 1. paragrafında belirtilen parçalarla birlikte uçağına birleşik kullanım için yapılmış, genel amaçlı özel bağlantı noktalarının özel unsurları, bu sistemlerle bir daha birlikte kullanıma imkan vermeyecek hale getirilecektir. Bu Bölüm'ün 1. paragrafında sözü geçen silah, elektronik harp ve keşif sistemlerinin elektrik devreleri, kabloları sökülerek bir daha kullanılamaz hale getirilecek veya bu teknik olarak mümkün değilse, kabloların, ulaşılabilen kısımları kesilecektir.

3. Her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, bu Protokol'ün II. Bölümü'nde sıralanan savaş yetenekli eğitim uçaklarının her modelinin veya versiyonunun tamamen silahsızlandırılmasından, en az 42 gün önce, aşağıdaki bilgileri verecektir.

(A)nişanlama teçhizatı ve silah güdüm sistemleri, silah bağlantıları için yapılmış birimleri, elektronik harp ve keşif sistemlerinin parçaları, bu Bölüm'ün 1. paragrafında tanımlanan ve bu gibi parçaların temel işlevleri ile bunların birbiriyle işlevsel bağlantıları da dahil olmak üzere, silah sistemlerinin bütün büyük parçalarını gösteren esas bir şema;

(B)sökülecek parçaların bir listesini de içerecek şekilde, silahsızlandırma sürecinin genel bir tanımlaması; ve

(C)sökülecek her parçanın, sökülmeden önce uçaktaki yerini gösteren bir fotoğraf ve parçanın söküldükten sonra söküldüğü yeri gösteren bir fotoğraf.

#### IV. BÖLÜM: BELGELEME USULLERİ

1. Savaş yetenekli eğitim uçaklarının modellerini veya versiyonlarını silahsızlandırmak ve belgelemek veya yalnızca belgelemek niyetini taşıyan her Taraf Devlet, bu uçakların, bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. ve 2. paragraflarında sıralanan parçalardan herhangi birine sahip olmadıklarını temin etmek için aşağıdaki belgeleme usullerine uyacaktır.

2. Her Taraf Devlet, her belgeleme işlemini, Denetim Protokolü'nün IX. Bölüm, 3. paragrafı uyarınca, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir. Bir uçağın ilk belgeleme işleminde, tamamen silahsızlandırılmasına gerek duyulmaması halinde, belgeleme işlemini gerçekleştirmek niyetini taşıyan Taraf Devlet, aynı uçak tipinin silahlı bir modeli veya versiyonu için bu Protokol'ün III. Bölüm, 3. paragrafının (A), (B) ve (C) alt-paragrafları uyarınca gereken bilgileri diğer bütün Taraf Devletler'e verecektir.

3. Her Taraf Devlet, Denetim Protokolü'nün IXncü Bölümü uyarınca, savaş yetenekli eğitim uçaklarının belgelenmesi işlemini denetlemek hakkına sahip olacaktır.

4. Belgeleme ve yeniden sınıflandırma işlemlerinin tamamlandığına dair bildirim alınmasından sonraki 30 gün içinde ve bu Bölüm'ün 5. paragrafı uyarınca, belgeleme ve yeniden sınıflandırma işlemlerine ilişkin bir belirsizlik bulunduğu hakkında hiçbir Taraf Devlet'in, diğer bütün Taraf Devletler'e bir bildirimde bulunmamış olması koşuluyla, tamamen silahsızlandırma ve belgeleme veya yalnızca belgeleme işlemi herhangi bir Taraf Devlet'in Denetim Protokolü'nün IX. Bölümü ve bu Bölüm'ün 3. Paragrafında bahsedilen belgeleme işlemiyle ilgili denetim hakkını kulanıp kullanmadığına bakılmaksızın, bu Bölüm'de belirtilen belgeleme işlemleri sona erdiğinde, tamamlanmış kabul edilecektir. Böyle bir belirsizliğin bildirilmesi halinde ise, belirsizliğe ilişkin sorun çözülmüncüye kadar yeniden sınıflandırma tamamlanmamış sayılacaktır.

5. Belgeleme işlemini yürüten Taraf Devlet, Denetim Protokolü'nün IX. Bölümü'ne göre belgeleme işlemlerinin tamamlandığını diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir.

6. Belgeleme işlemleri uygulama alanı içinde yürütülecektir. Aynı Taraf Devletler Grubu'na mensup Taraf Devletler, belgeleme işlemlerinin yapılacağı yerleri ortak olarak kullanmak hakkına sahip olacaklardır.

#### V. BÖLÜM: BİLGİ DEĞİŞİMİ VE DOĞRULAMA USULLERİ

Silahsız olarak belgelenmiş savaş yetenekli eğitim uçaklarının bütün modelleri veya versiyonları Bilgi Değişimi Protokolü'ne göre bilgi değişimine, Denetim Protokolü'ne göre, denetim dahil, doğrulamaya tabi olacaklardır.

## **AVRUPA'DA KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLER ANTLAŞMASI'YLA SINIRLANDIRILAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN İNDİRİMİNDE UYULACAK USULLER HAKKINDA PROTOKOL**

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın VIII. Maddesi'nde belirlenen, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın indiriminde uyulacak usuller üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

### **I.BÖLÜM: İNDİRİMLERLE İLGİLİ GENEL KOŞULLAR**

1. Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, bu Protokol'de ve Antlaşma'nın VIII. Maddesi'nin 1. paragrafında sıralanan diğer protokollerde belirlenen usuller uyarınca indirilecektir. Bu usullerden herhangi biri, bu Protokol veya Antlaşma'nın VIII. Maddesi'ndeki hükümler uyarınca yürütüldüğünde, indirim yapmak için yeterli sayılacaktır.

2. Her Taraf Devlet, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın indirimiyle ilgili usulleri uygularken, uygun gördüğü herhangi bir teknolojik imkanı kullanmak hakkına sahip olacaktır.

3. Her Taraf Devlet, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın, bu Protokol'ün II. Bölümü hükümleri uyarınca, kendileri indirime tabi olmayan aksam ve parçalarını sökmek, muhafaza etmek ve kullanmak ve elden çıkarmak hakkına sahip olacaktır.

4. Bu Protokol'de aksi öngörülmedikçe, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizat, daha sonra askeri amaçlarla kullanılmalarına veya eski durumlarına getirilmelerine imkan vermeyecek şekilde indirime tabi tutulacaktır.

5. Antlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonra, indirimlerle ilgili ilave usuller herhangi bir Taraf Devlet tarafından önerilebilir. Bu öneriler, diğer bütün Taraf Devletler'e iletilecek ve bu usullerin ayrıntıları, bu Protokol'de belirlenen usullerin formatının aynıyla verilecektir. Bu gibi usuller, Ortak Danışma Grubu'nda bu yönde alınacak bir karar sonucunda, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın indirimini gerçekleştirmek için yeterli sayılacaktır.

### **II.BÖLÜM : İNDİRİM MEVKİLERİNDE BULUNDURMADA ARANAN STANDARTLAR**

1. İndirilecek her kalem Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, indirim mevkinde bulundurulacaktır. Bu silah ve teçhizatın her biri, en az, aşağıdaki parça ve unsurlardan oluşacaktır:

(A) muharebe tankları için: gövde, kule ve birleşik ana silah. Bu Protokol'ün amaçları için, bir muharebe tankının birleşik ana silahının, top namlusunu, kama sistemini, muyluları ve muylu bağlantılarını içerdiği kabul edilecektir;

(B) zırhlı savaş araçları için: gövde, kule ve eğer varsa, birleşik ana silah. Bu Protokol'ün amaçları için, bir zırhlı savaş aracının birleşik ana silahının,

top namlusunu, kama sistemini muyluları ve muylu bağlantılarını içerdiği kabul edilecektir. Bu Protokol'ün amaçları için, birleşik ana silahın, tamamı sökülerek kurtarılabilir, 20 milimetreden daha küçük çaptaki makineli tüfekleri içermediği kabul edilecektir;

(C)topçu silahları için: namlu, kama sistemi, muylular ve muylu bağlantıları da dahil olmak üzere, eğer varsa, beşik kundak; veya lançer namluları veya lançer rayları ve bunların tabanları; veya havan namluları ve bunların taban levhaları. Kundağı motorlu topçu silahlarında, eğer varsa, aracın gövde ve kulesi de bulundurulacaktır.

(D)savaş uçakları için: gövde; ve

(E)saldırı helikopterleri için: aktarma organı bölgesi dahil, gövde.

2. Her durumda, bu Bölüm'ün 1. paragrafı uyarınca indirim mevkinde bulundurulmuş her kalem, parçalara ayrılmamış bir bütünden oluşacaktır.

3. Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın, bu Bölüm'ün 1. paragrafında belirtilmeyen parça ve unsurları ile yalnızca makineli tüfeklerle teçhiz edilmiş zirhli personel taşıyıcıların kuleleri de dahil olmak üzere, bu Protokol'ün usulleri uyarınca indirimden etkilenmeyen parça ve unsurlar, indirimleri üstlenen Taraf Devlet tarafından kararlaştırıldığı şekilde elden çıkarılabilir.

### III.BÖLÜM: SAVAŞ TANKLARININ İMHA YOLUYLA İNDİRİMİ İÇİN USULLER

1. Her Taraf Devlet, indirim mevkiğinde gerçekleştirdiği, muharebe tanklarının her imhasında, aşağıdaki usuller dizisinden herhangi birini seçmek hakkına sahip olacaktır.

2. Keserek imha için usul:

(A) silah sistemlerinin çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın şasisden sökülmesi;

(B) eğer varsa, kulenin sökülmesi;

(C) topun kama sistemi için; ya

(1) kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması; veya

(2) kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenini boyunca, en az bir tarafının kesilmesi;

(D) top namlusunun, kama gövdesinden 100 milimetreden fazla olmayan mesafedeki bir noktadan kesilerek, iki parçaya ayrılması;

(E) top muylularından birinin ve onun kuledeki bağlantısının kesilmesi;

(F) kulenin, tank şasisine oturtulduğu dairesel boşluğu iki eşit parçaya bölerek, uzunlamasına geçen eksenin, daire merkezinden her iki tarafa da uzanan yarıçap eksenleriyle 60 dereceden az olmayan bir açıyla meydana getirdiği iki çember diliminin, en az 200 milimetrelik bir genişlikte gövdeden kesilmesi; ve

(G) gövdenin, yürütme tertibatı yuvalarının bulunduğu bölümlerinin, yürütme tertibatı yuvaları ayrılan kısımlarda kalacak şekilde, yan saçlarda enine ve boyuna kesiklerle veya gövde ve karınaltı saçlarında ve ön ve arka saçlarda diagonal kesiklerle, her iki yanından ayrılması.

**3. Patlatarak tahrip yoluyla imha için usul:**

(A) gövde, giriş kapakları ve köşe saçları hava akımını azami düzeye çıkarmak için açılacaktır;

(B) bir patlayıcı madde muyluların top yatağına veya beşiğine bağlandığı yerde, top namlusunun içine yerleştirilecektir;

(C) bir patlayıcı madde, gövdenin dışında ikinci veya üçüncü taşıyıcı tekerlekler arasına veya altı adet taşıyıcı tekerleği bulunan biçimlerde üçüncü ve dördüncü taşıyıcı tekerlekler arasına, kaynak noktaları veya kurtulma kapakları gibi doğal zaafiyet noktalarından uzağa yerleştirilecektir. Patlayıcının, kule dökümünün yançapı içinde kalacak şekilde yerleştirilmesi zorunludur. İkinci bir patlayıcı, tankın aynı tarafında gövde içine, birinci patlayıcının karşısına gelecek şekilde ve onu dengeleyecek bir konumda yerleştirilecektir;

(D) bir patlayıcı madde, kulenin ana silah yatağı bölgesindeki kule dökümünün içine yerleştirilecektir; ve

(E) bütün patlayıcılar aynı anda ateşlenecek ve bunun sonucunda, ana gövde ve kule yarılacak ve şekli bozulacak; kama gövdesi top namlusundan ayrılacak, eriycek veya şekli bozulacak; top namlusu ikiye bölünecek veya uzunlamasına yarılacak; top yatağı veya beşiği top namlusu tekrar monte edilemeyecek bir biçimde kopacak ve şanzıman, taşıyıcı tekerlek istasyonlarından, en az biri imha olacak şekilde zarar görecektir.

**4. Şeklini bozarak imha için usul:**

(A) silah sistemlerinin çalışmasını temin eden ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın şasiden sökülmesi;

(B) eğer varsa, kulenin sökülmesi;

(C) topun kama sistemi için: ya

(1) kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması; veya

(2) kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenini boyunca en az bir tarafının kesilmesi;

(D) top namlusunun, kama gövdesinden 100 milimetreden fazla olmayan mesafedeki bir noktadan kesilerek, iki parçaya ayrılması;

(E) top muylularından birinin kesilmesi; ve

(F) gövde ve kulenin, genişlikleri, en az yüzde 20 oranında küçülecek biçimde şekli bozulacaktır.

**5. Ezerek imha için usul:**

(A) bir ağır çelik ezici küre veya eşidi, gövde en az üç ayrı yerinden ve kule, en az bir yerinden yarılanaya kadar, gövde ve kule üzerine tekrar tekrar düşürülecektir;

(B) kürenin kuleye darbeleri, top muylularından birini ve onun bağlantısını çalışmaz hale getirecek ve kama gövdesinin şeklini gözle görülür biçimde bozacaktır; ve

(C) top namlusu gözle görülür şekilde yarılacak veya eğilecektir.

## IV.BÖLÜM: ZIRHLI SAVAŞ ARAÇLARININ İMHA YOLUYLA İNDİRİMİ İÇİN USULLER

1. Her Taraf Devlet, indirim mevkiilerinde gerçekleştirdiği, zırhlı savaş araçlarının her imhasında, aşağıdaki usuller dizisinden herhangi birini seçmek hakkına sahip olacaktır.

2. Keserek imha için usul:

(A) bütün zırhlı savaş araçları için, silah sistemlerinin çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın şasiden sökülmesi;

(B) tırtıllı zırhlı savaş araçları için, gövdenin, yürütme tertibatı yuvalarının bulunduğu bölümlerinin, yürütme tertibatı yuvaları ayrılan kısımlarda kalacak şekilde, yan saçlarda enine ve boyuna kesiklerle veya gövde ve karınaltı saçlarında ve ön ve arka saçlarda diagonal kesiklerle, her iki yanından ayrılması;

(C) tekerlekli zırhlı savaş araçları için, gövdenin, ön tekerleklerdeki difransiyel kutusunun monte edildiği yerlerin bulunduğu bölümlerin, ön tekerleklerin difransiyel kutusunun monte edildiği yerler, ayrılan kısımlarda kesiklerden, en az 100 milimetre mesafede kalacak şekilde, yan, ön, gövde ve karınaltı saçlarında enine, boyuna ve gelişigüzel kesiklerle, her iki yanından ayrılması ve;

(D) ayrıca, zırhlı piyade savaş araçları ve ağır silahlı savaş araçları için:

(1) kulenin sökülmesi;

(2) top muylularından birinin ve onun kuledeki bağlantısının kesilmesi;

(3) topun kama sistemi için;

(a) kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması;

(b) kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenini boyunca, en az bir tarafının kesilmesi; veya

(c) kama sandığının kesilerek, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılması;

(4) top namlusunun, kama gövdesinden 100 milimetreden fazla olmayan mesafedeki bir noktadan kesilerek, iki parçaya ayrılması; ve

(5) kulenin, zırhlı araç şasinine oturduğu dairesel boşluğu iki eşit parçaya bölerek, uzunlamasına geçen ekseninin, daire merkezinden her iki tarafa da uzanan yarıçap eksenleriyle 60 dereceden az olmayan bir açıyla meydana getirdiği iki çember diliminin, en az 200 milimetrelilik bir genişlikte gövdeden kesilmesi.

3. Patlatarak tahrip yoluyla imha için usul:

(A) bir patlayıcı madde, aracın orta noktasını oluşturan kısımda iç tabanına yerleştirilecektir;

(B) ikinci bir patlayıcı madde, aşağıdaki şekilde yerleştirilecektir;

(1) ağır silahlı savaş araçlarında, muyluların top yatağına veya beşiğine bağlandığı yerden topun içine;

(2) zırhlı piyade savaş araçlarında, fişek süren/kama bölgesinin ve alt namlu grubunun dışına;

(C) bütün çıkış kapakları kapatılacaktır; ve

(D)patlayıcı maddeler, gövdenin üstünü ve yanlarını ayıracak şekilde, aynı anda patlatılacaktır. Ağır silahlı savaş araçları ve zırhlı piyade savaş araçlarında, top sistemine verilecek zarar, bu Bölüm'ün 2. paragrafının (D)alt paragrafında belirtilen zarara eşdeğer olacaktır.

4.Ezerek imha için usul:

(A)bir ağır çelik ezici küre veya eşidi, gövde, en az üç ayrı yerinden ve eğer varsa, kule, en az bir yerinden yarılanaya kadar, tekrar tekrar gövde ve eğer varsa, kule üzerine düşürülecektir.

(B)ayrıca, ağır silahlı savaş araçları için:

(1)kürenin kuleye darbeleri top muylularından birini ve onun bağlantısını çalışmaz hale getirecek ve kama gövdesinin şeklini gözle görülür biçimde bozacaktır; ve

(2)top namlusu, gözle görülür şekilde yarılacak veya eğilecektir.

## V. BÖLÜM: TOPÇU SİLAHLARININ İMHA YOLUYLA İNDİRİMİ İÇİN USULLER

1. Her Taraf Devlet, indirim mevkiğinde gerçekleştirdiği, topların, obüslerin, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarının, çok namlulu roketatar sistemlerinin ve havanların her imhasında, aşağıdaki usuller dizisinden herhangi birini seçmek hakkına sahip olacaktır.

2.Kundağı motorlu olmayan topların obüslerin, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarının veya havanların kesilerek imhası için usul;

(A)topun, obüsün, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahının veya havanın çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın sökülmesi;

(B)topun, obüsün, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahının veya havanın, eğer varsa, kama sistemi için: ya

(1)kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması; veya

(2)kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun ekseni boyunca, en az bir tarafının kesilmesi;

(C)top namlusunun, kama gövdesinden 100 milimetreden fazla olmayan mesafedeki bir noktadan kesilerek, iki parçaya ayrılması;

(D)beşiğin sol muylusunun ve üst kundakta bu muylunun monte edildiği bölgenin kesilmesi; ve

(E)havanın kundak veya taban levhasının kesilerek, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılması.

3.Kundağı motorlu olmayan topların, obüslerin veya topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarının patlatarak tahrip yoluyla imhası için usul:

(A)patlayıcı maddeler, namlu içine, üst kundakta tek bir beşik yatağının üzerine ve kundağın üzerine yerleştirilecek ve patlatılacak, böylece:

(1)namlu, kamadan ayrılacak veya kamadan itibaren 1.5 metrelik uzaklıktaki kısmından uzunlamasına yarılacak;

(2)kama payı yarılacak, şekli bozulacak veya kısmen eriyecek;

(3)namlu ile kama gövdesi ve beşiğin muylularından biri ile üst kundak arasındaki bağlantılar imha edilecek veya bir daha çalışamaz hale gelecek; ve

(4)kundak, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılacak veya bir daha çalışamaz hale gelecek şekilde yeteri ölçüde zarar görecekler.

4.Kundağı motorlu olmayan havanların patlatarak tahribi yoluyla imhası için usul:

patlayıcılar, havan namlusunun içine ve taban levhasının üzerine yerleştirilecek ve böylece, patlatıldığı zaman, havan namlusu aşağı yarısından kopacak, taban levhası da yaklaşık iki eşit parçaya ayrılacaktır.

5.Kundağı motorlu olmayan havanların şeklini bozarak imhası için usul:

(A)havan namlusu, yaklaşık olarak orta noktasından gözle görülür şekilde eğilecektir; ve

(B)taban levhası, yaklaşık olarak merkezinden, en az 45 derecelik bir açıyla eğilecektir.

6.Kundağı motorlu topların, obüslerin, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarının veya havanların keserek imhası için usul:

(A)topun, obüsün, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahının veya havanın çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın sökülmesi;

(B)topun, obüsün, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahının veya havanın, eğer varsa, kama sistemi için: ya

(1)kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması; veya

(2)kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenini oynunca, en az bir tarafının kesilmesi;

(C)namlunun, kama gövdesinden 100 milimetreden az olmayan mesafedeki bir noktadan kesilerek, iki parçaya ayrılması;

(D)sol muylu ve muylu bağlantısının kesilmesi; ve

(E)gövdenin; yürütme tertibatı yuvalarının bulunduğu bölümlerinin, yürütme tertibatı yuvaları ayrılan kısımlarda kalacak şekilde, yan saçlarda enine ve boyuna kesiklerle veya gövde ve karıncalı saçlarında ve ön ve arka saçlarda diagonal kesiklerle, her iki yanından ayrılması.

7.Kundağı motorlu topların, obüslerin, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarının veya havanların patlatarak tahrip yoluyla imhası için usul:

(A)kulesi olan kundağı motorlu toplar, obüsler, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahları veya havanlar için, bu Protokol'ün II.Bölüm, 3.paragrafında muharebe tankları için öngörülen yöntem, anılan hükümden belirtilen sonuçlara eşdeğer sonuçlar elde etmek için uygulanacaktır; ve

(B)kulesi olmayan kundağı motorlu toplar, obüsler, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahları veya havanlar için, bir patlayıcı madde namluyu destekleyen döner platformun ön kenarının altından gövdeye yerleştirilecek ve platform tabanını gövdeden ayırarak şekilde patlatılacaktır. Silah sisteminin imhası için, toplara, obüslere, veya topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarına, bu Bölüm'ün 3.paragrafında öngörülen yöntem, anılan hükümden belirtilen sonuçlara eşdeğer sonuçlar elde etmek için uygulanacaktır.



8.Kundağı motorlu topların, obüslerin, topların ve obüslerin niteliklerini birleştiren topçu silahlarının veya havanların ezerek imhası için usul:

(A)bir ağır çelik ezici küre veya eşidi, gövde, en az üç ayrı yerinden ve eğer varsa, kule, en az bir yerinden yarılana kadar, gövde ve kule üzerine tekrar tekrar düşürülecektir;

(B)kürenin kuleye darbeleri, top muylularından birini ve onun bağlantısını çalışamaz hale getirecek ve kama payının şeklini gözle görülür biçimde bozacaktır; ve.

(C)namlu gözle görülebilecek şekilde yarılacak veya yaklaşık olarak orta noktasından eğilecektir.

9.Çok namlulu roketatar sistemlerinin keserek imhası için usul:

(A)çok namlulu roketatar sisteminden, savaş sistemlerinin çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın sökülmesi;

(B)namluların veya fırlatma raylarının, kaldırma mekanizması bölümlerinin vidalarının (dişlilerinin), namlu platformlarının veya fırlatma rayları platformlarının ve döner parçalarının sökülmesi ve bunların, montaj eklem yerleri dışındaki yerlerinden kesilerek, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılması.

10.Çok namlulu roketatar sistemlerinin patlatarak tahrip yoluyla imhası için usul:

düz ve uzun bir patlayıcı madde, namlular veya fırlatma rayları ile namlu veya fırlatma rayları platformlarına enlemesine yerleştirilecektir. Patlama ile namlular veya fırlatma rayları, namlu veya fırlatma rayları platformları, bunların döner bağlantı yerleri dışındaki yerlerden, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılacaktır.

11.Çok namlulu roketatar sistemlerinin şeklini bozarak imhası için usul:

bütün namlular veya fırlatma rayları, namlu veya fırlatma rayları platformları ve nişan sistemi, gözle görülür şekilde, yaklaşık olarak orta noktalarından eğilecektir.

## VI.BÖLÜM: SAVAŞ UÇAKLARININ İMHA YOLUYLA İNDİRİMİ İÇİN USULLER

1.Her Taraf Devlet, indirim mevkilerinde gerçekleştirdiği, savaş uçaklarının her imhasında, aşağıdaki usuller dizisinden herhangi birini seçmek hakkına sahip olacaktır.

2.Keserek imha için usul:

uçanın gövdesi, eklem yerlerinden olmamak kaydıyla, burnun pilot kabininin hemen ilerisinden ve kuyruğun merkezi kanat bölümü bölgesinden, kesim yerlerinde eğer montaj eklem yerleri varsa, bu eklem yerleri kesilen kısımların içinde kalacak şekilde kesilerek, üç parçaya ayrılacaktır.

3.Şeklini bozarak imha için usul:

gövdenin, yükseklik, genişlik veya uzunlukça, en az yüzde 30 oranında küçülecek şekilde sıkıştırılarak, boydan boya şekli bozulacaktır.

4.Hedef uçağı olarak kullanmak suretiyle imha için usul:

(A)her Taraf Devlet, 40 aylık indirim dönemi boyunca, en fazla 200 savaş uçağını, hedef uçağı olarak kullanmak suretiyle indirim yapmak hakkına sahip olacaktır;

(B)hedef uçak, ait olduğu Taraf Devlet'in silahlı kuvvetleri tarafından açılan ateşle, uçuş sırasında imha edilecektir;

(C)hedef uçağı düşürme girişimi başarısızlıkla sonuçlanır ve uçak daha sonra kendisini, kendi tahrip tertibatıyla imha ederse, bu paragraftaki usuller uygulanmaya devam edecektir. Aksi halde, duruma bağlı olarak, hedef uçak sağlam olarak kurtarılabilir veya bu Protokol'ün IX. Bölümü uyarınca kaza sonucu imha olduğu ileri sürülebilir; ve

(D)imhanın bildirimini diğer bütün Taraf Devletler'e yapılacaktır. Bu bildirim, imha edilen hedef uçağın tipi ve imha edildiği yerle ilgili bilgileri içerecektir. Bildirimden sonraki 90 gün içinde, bu indirimi ileri süren Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, soruşturma raporu gibi belgesel kanıtlar gönderecektir. Belirli bir hedef uçağının imhasına ilişkin belirsizliklerin ortaya çıkması halinde, sorunun nihai çözümüne kadar, indirim işlemi tamamlanmış sayılmayacaktır.

## **VII. BÖLÜM:SALDIRI HELİKOPTERLERİNİN İMHA YOLUYLA İNDİRİMİ İÇİN USULLER**

1. Her Taraf Devlet, indirim mevkilerinde gerçekleştirdiği, saldırı helikopterlerinin her imhasında, aşağıdaki usuller dizisinden herhangi birini seçmek hakkına sahip olacaktır.

2. Keserek imha için usul:

(A)kuyruk serini veya kuyruk parçası gövdeden, bağlantı eklem yerleri ayrılan kısımda kalacak şekilde kesilecektir; ve

(B)aktarma organının gövdedeki, en az iki bağlantısı kesilecek, kaynatılacak veya şekli bozulacaktır.

3. Patlatarak tahrip yoluyla imha için usul:

gövdeyi, patlamadan sonra, aktarma organının montaj bölgesini kapsayan kısımdan, en az iki parçaya ayıracak, herhangi bir tip ve sayıda patlayıcı kullanılabilir.

4. Şeklini bozarak imha için usul:

gövdenin, yükseklik, genişlik veya uzunlukça, en az yüzde 30 oranında küçülmeye kadar sıkıştırılarak, boydan boya şekli bozulacaktır.

## **VIII. BÖLÜM:ANTLAŞMA'YLA SINIRLANDIRILAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN ASKERİ OLMAYAN AMAÇLAR İÇİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ YOLUYLA İNDİRİMİ İÇİN KURALLAR VE USULLER**

1. Her Taraf Devlet, belirli sayıdaki muharebe tanklarını ve zırhlı savaş araçlarını dönüştürme yoluyla indirime tabi tutmak hakkına sahip olacaktır. Dönüştürülebilecek araçların tipleri, bu Bölüm'ün 3. paragrafında ve bu araçlar için belirli askeri olmayan dönüştürme amaçları, bu Bölüm'ün 4. paragrafında sıralanmıştır. Dönüştürülen araçlar, bir Taraf Devlet'in konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetine sokulmayacaktır.

3818

2. Her Taraf Devlet, dönüştüreceği muharebe tanklarının ve zırhlı savaş araçlarının sayısını belirleyecektir. Bu sayı aşağıdakileri geçmeyecektir:

(A) muharebe tankları için, VII. Madde uyarınca Antlaşma'nın imzasında bildirdiği muharebe tankları azami mevcutlar düzeylerinin yüzde 5.7'si (750 muharebe tankını geçmemek kaydıyla) veya 150 adet, hangisi daha fazla ise; ve

(B) zırhlı savaş araçları için, Antlaşma'nın VII. maddesi uyarınca Antlaşma'nın imzasında bildirdiği zırhlı savaş aracı azami mevcutlar düzeyinin yüzde 15'i (3000 zırhlı savaş aracını geçmemek kaydıyla) veya 150 adet, hangisi daha fazla ise.

3. İzleyen araçlar askeri olmayan amaçlar için dönüştürülebilir: T-54, T-55, T-62, T-64, T-72, Leopard 1, BMP 1, BTR-60, OT-64. Taraf Devletler, Ortak Danışma Grubu çerçevesinde, askeri olmayan amaçlar için dönüştürülebilecek araçların listesinde değişiklikler yapabilirler. Bu değişiklikler, Antlaşma'nın XVI. Maddesi'nin 5. paragrafı uyarınca, yalnızca Antlaşma'nın işlerliğini ve etkinliğini geliştiren tali konulara ilişkin teknik nitelikteki hususlar olarak addedilecektir.

4. Bu araçlar, aşağıdaki belirli askeri olmayan amaçlar için dönüştürülecektir:

- (A) genel amaçlı asıl çekici araçlar;
- (B) buldozerler;
- (C) yangın söndürme araçları;
- (D) vinçler;
- (E) güç kaynağı araçları;
- (F) maden ince öğütme araçları;
- (G) taş ocağı araçları;
- (H) kurtarma araçları;
- (I) kaza tahliye araçları;
- (J) ulaştırma araçları;
- (K) petrol sondaj araçları;
- (L) petrol ve kimyasal madde akıntısını temizleme araçları;
- (M) tırtıllı buzkıran asıl çekici araçları;
- (N) çevre düzenleme araçları.

Taraf Devletler, Ortak Danışma Grubu çerçevesinde, belirli askeri olmayan amaçlar listesinde değişiklikler yapabilirler. Bu değişiklikler, Antlaşma'nın XVI. maddesi'nin 5. paragrafı uyarınca, yalnızca Antlaşma'nın işlerliğini ve etkinliğini geliştiren tali konulara ilişkin teknik nitelikteki hususlar olarak addedilecektir.

5. Antlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle, her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, Antlaşma hükümleri uyarınca dönüştürmeyi planladığı muharebe tanklarının ve zırhlı savaş araçlarının sayısını bildirecektir. Bir Taraf Devlet, bu Bölüm uyarınca gerçekleştireceği dönüştürme niyetini, Denetim Protokolü'nün X. Bölüm 5. paragrafı uyarınca, en az 15 gün önceden, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir. Bildirimde, dönüştürülecek araçların sayıları ve tipleri, dönüştürmenin başlama ve tamamlanma tarihi ile dönüştürmeden sonra ortaya çıkacak belirli askeri olmayan amaçlı araçlar belirtilecektir.

6.İndirim mevkilerinde muharebe tanklarının ve zırhlı savaş araçlarının dönüştürülmesinden önce şu işlemler tamamlanacaktır:

(A)muharebe tankları için:

(1)aracın üzerindeki silah sistemlerinin çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, şasideki özel teçhizatın sökülmesi;

(2)eğer varsa, kulenin sökülmesi;

(3)topun kama sistemi için; ya

(a)kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması; veya

(b)kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksen boyunca, en az bir tarafından kesilmesi;

(4)top namlusunun, kama gövdesinden, en fazla 100 milimetre mesafedeki bir noktadan kesilerek, iki parçaya ayrılması;

(5)Top muylularından birinin ve onun kuledeki bağlantısının kesilmesi; ve

(6)gövde üst zırhının ön tarafından başlayıp, gövdenin ortasında kulenin girdiği boşluğun orta hizasına kadar uzanan bir parçası ile yan zırhların üst zırhla birleştiği hizadan aşağı, en az 200 milimetre yüksekliğindeki (T0-64 ve T-72'ler için, en az 100 milimetre) ilgili parçalarıyla ve aynı yükseklikten ayrılan ön zırhın ilgili bölümüyle birlikte kesilmesi ve ayrılması. Ön zırhın üst tarafından ayrılan bu parça, ön zırhın üstten üçte birinden az olmayacaktır.

(B)zırhlı savaş araçları için :

(1)bütün zırhlı savaş araçları için, aracın üzerindeki silah sistemlerinin çalışmasını temin eden, ayrılabilir teçhizat da dahil olmak üzere, özel teçhizatın şasiden sökülmesi;

(2)motoru arka tarafta olan araçlar için, gövde üst zırhının, ön zırhtan motor-aktarma organı bölmesine kadar uzanan bir parçasının, yan ve ön zırhın bitişik kısımları ile birlikte, muharip mürettebat bölmesinin üst seviyesinden aşağıya doğru, en az 300 milimetre yüksekliğinde kesilerek ayrılması;

(3)motoru ön tarafta olan araçlar için, gövde üst zırhının, motor-aktarma organı bölmesinden, aracın arkasına kadar uzanan bir parçasının, yan zırhların bitişik kısımları ile birlikte muharip mürettebat bölmesinin üst seviyesinden aşağı doğru en az 300 milimetre yüksekliğinde kesilerek ayrılması; ve

(4)ayrıca, zırhlı piyade savaş araçları ve ağır silahlı savaş araçları için :

(a)kulenin sökülmesi;

(b)top muylularından birinin ve onun kuledeki bağlantısının kesilmesi;

(c)topun kama sistemi için :

(i)kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması;

3818

18.6.1992

(ii)kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenini boyunca, en az bir tarafının kesilmesi; veya

(iii)kama sandığının kesilerek, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılması; ve

(d)top namlusunun, kama gövdesinden, en fazla 100 milimetre mesafeden kesilmesi.

7.Bu Bölüm'ün 6. paragrafı uyarınca, indirilen muharebe tankları ve zırhlı savaş araçları, Denetim Protokolü'nün X. Bölüm'ü uyarınca, reddetme hakkı olmaksızın, denetime tabi olacaklardır. Bu Bölüm'ün 6. paragrafında belirtilen işlemlerin tamamlanmasıyla ve Denetim Protokolü'nün X. Bölüm'ü uyarınca bildirim yapılmasıyla, muharebe tankları ve zırhlı savaş araçları indirilmiş olarak addedilecektir.

8.Bu Bölüm'ün 7. paragrafı uyarınca indirilen araçlar, askeri olmayan amaçlar için nihai dönüştürme tamamlanana ve Denetim Protokolü'nün X. Bölüm'ünün 12. paragrafına uygun olarak bildirim yapılanaya kadar, Bilgi Değişimi Protokolü'nün IV. Bölümü uyarınca bildirim tabi kalacaklardır.

9.Askeri olmayan amaçlar için nihai dönüştürme işlemine giren araçlar, Denetim Protokolü'nün X.Bölümü uyarınca, aşağıdaki değişikliklerle, denetime de tabi olacaklardır:

(A)indirim mevkindeki nihai dönüştürme işlemi denetime tabi olmayacaktır; ve

(B)diğer bütün Taraf Devletler, nihai dönüştürme işlemi yürüten Taraf Devlet'ten, nihai dönüştürme işlemlerinin ne zaman tamamlanacağını bildiren bir bildirim aldıktan sonra, tamamen dönüştürülmüş araçları, reddetme hakkı olmaksızın, denetlemek hakkına sahip olacaklardır.

10.Eğer, belirli bir araç için bu Bölüm'ün 6. paragrafında belirtilen işlemler tamamlanmış, fakat nihai dönüştürme işlemlerine devam edilmemesi kararlaştırılmışsa, bu durumda araç, bu Protokol'ün diğer Bölümlerinde belirtilen işlemlere uygun olarak, Antlaşma'nın VIII. Maddesi'nde saptanan dönüştürme süresi içinde imha edilecektir.

## **IX.BÖLÜM : KAZA SONUCU İMHA HALİNDE USUL**

1.Her Taraf Devlet, Antlaşma'nın imzalanması sırasında` bir silah kategorisi için bildirdiği azami mevcutlar düzeyinin yüzde 1,5'ini aşmayan bir miktarının kazaya uğrayarak imha olması halinde, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın o kategorisi için üstlendiği indirim yükümlülüğünü azaltmak hakkına sahip olacaktır.

2.Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizattan kazaya uğrayan bir kalem, imhasına yol açan kaza, meydana gelişinden sonraki 7 gün içinde diğer bütün Taraf Devletler'e bildirmişse, Antlaşma'nın VIII. Maddesi'ne göre, indirilmiş kabul edilecektir. Bildirim, kaza geçiren kalemin tipini, kaza tarihini, kazanın yaklaşık olarak yerini ve kazayla ilgili koşulları içerecektir.

3.Bildirimden sonraki 90 gün içinde, bu şekilde bir indirimi ileri süren Taraf Devlet, Antlaşma'nın XVII. Maddesi uyarınca, diğer bütün Taraf Devletler'e, soruşturmanın raporu gibi, belgesel kanıtlar sağlayacaktır. Kazaya ilişkin belirsizliklerin ortaya çıkması halinde, sorunun nihai çözümüne kadar bu indirim tamamlanmış sayılmayacaktır.

## X.BÖLÜM : SABİT TEŞHİR YOLUYLA İNDİRİM İÇİN USUL

1. Her Taraf Devlet, belirli sayıdaki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatı, sabit teşhir yoluyla indirmek hakkına sahip olacaktır.

2. Hiç bir Taraf Devlet, sabit teşhir yolunu, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının her kategorisi için, Antlaşma'nın imzasında beyan ettiği azami mevcutlar düzeyinin yüzde birinden veya 8 kaleminden fazla, hangisi daha büyükse, indirim için kullanmayacaktır.

3. Bu Bölüm'ün 1. ve 2. paragrafları saklı kalmakla birlikte, her Taraf Devlet ayrıca, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcut her tipinden 2 kalemini sabit teşhir amacıyla çalışır durumda muhafaza etmek hakkına sahip olacaktır. Bu konvansiyonel silah ve teçhizat müzelerde veya benzeri yerlerde teşhir edilecektir.

4. Antlaşma'nın imzasından önce sabit teşhir için yerleştirilen veya müzelerde bulundurulmuş konvansiyonel silah ve teçhizat, bu Bölüm'ün 2. ve 3. paragraflarında belirtilen sayısal sınırlandırmalar da dahil, Antlaşma'da belirlenen herhangi bir sayısal sınırlandırmaya tabi olmayacaktır.

5. Sabit teşhir yoluyla indirilecek bu gibi kalemler, indirim mevkiilerinde aşağıdaki işlemlerden geçirileceklerdir:

(A) teşhir edilecek kendi motoruyla çalışan bütün kalemlerin yakıt tankları, yakıt depolanamayacak hale getirilecek ve :

(1) motoru/motorları ve aktarma organı sökülecek ve bunların montaj yerlerine, bir daha monte edilemeyecek şekilde zarar verilecek; veya

(2) motor bölmeleri beton veya bir polimer reçine ile doldurulacaktır;

(B) teşhir edilecek kalemlerden, 75 milimetre veya daha büyük çaplı toplarla teçhiz edilmiş, üzerinde sabit yükseltme ve yan hareket tertibatları bulunanların hepsinde, yükseltme ve yan hareket tertibatları, namı bir daha yükseltilemeyecek ve yana hareket ettirilemeyecek şekilde kaynaklanacaktır. Ayrıca, teşhir edilecek bu kalemlerden, yan hareket ve yükseltme için hareket dişlisi ve dişli çubuk veya hareket dişlisi ve bilezik tertibatları kullananların, top namlusunun hareket dişlisinin her iki tarafındaki bilezik veya dişli çubuklarından birbirini izleyen üçer diş kesilecektir;

(C) teşhir edilecek kalemlerden, bu paragrafın (B) alt paragrafında belirtilen kıstaslara uymayan silahlarla teçhiz edilmiş olanların hepsinde, silahların namı ve kaması, mekanizma/kamadan başlayarak, namı ağzının 100 milimetre gerisine kadar, beton veya polimer reçineyle doldurulacaktır.

## XI.BÖLÜM : YER HEDEFLERİ OLARAK KULLANMA YOLUYLA İNDİRİM İÇİN USUL

1. Her Taraf Devlet, belirli sayıdaki muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını ve kundağı motorlu topçu silahlarını, yer hedefleri olarak kullanma yoluyla indirim tabi tutmak hakkına sahip olacaktır.

2. Hiçbir Taraf Devlet, muharebe tankları ve zırhlı savaş araçlarını, Antlaşma'nın VII.Maddesi uyarınca, Antlaşma'nın imzasında bildirdiği azami mevcutlar düzeylerinin, bu iki kategorinin her birinde, yüzde 2,5'inden fazlasını yer hedefleri olarak kullanma yoluyla indirmeyecektir. Ayrıca, hiçbir Taraf Devlet, yer hedefleri olarak kullanma

3818

18.6.1992

yoluyla 50 adetten fazla kundağı motorlu topçu silahını indirmek hakkına sahip olmayacaktır.

3. Antlaşma'nın imzalanmasından önce yer hedefleri olarak kullanılmakta olan konvansiyonel silah ve teçhizat, Antlaşma'nın IV, V veya VI. Maddeleri'nde belirtilen sayısal sınırlandırmaların herhangi birine veya bu Bölüm'ün 2. paragrafında belirtilen sayısal sınırlandırmalara tabi olmayacaktır.

4. Yer hedefi olarak kullanılmak suretiyle indirilecek bu gibi kalemler, indirim mevkilerinde aşağıdaki işlemlerden geçirileceklerdir:

(A) muharebe tankları ve kundağı motorlu topçu silahları için:

(1) kama sistemi için; ya

(a) kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması; veya

(b) kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenine boyunca, en az bir tarafının kesilmesi;

(2) muylulardan birinin ve onun kuledeki bağlantısının kesilmesi; ve

(3) gövdenin, yürütme tertibatı yuvalarının bulunduğu bölümlerinin, yürütme tertibatı yuvaları ayrılan kısımlarda kalacak şekilde, yan saçlarda enine ve boyuna kesiklerle veya gövde ve karınaltı saçlarında ve ön ve arka saçlarda diagonal kesiklerle, her iki yanından ayrılması; ve

(B) zırhlı savaş araçları için:

(1) topun kama sistemi için:

(a) kama payının, kama gövdesine, en az iki yerden kaynaklanması;

(b) kama gövdesinin, kama payının girdiği boşluğun uzun eksenine boyunca en az bir tarafının kesilmesi; veya

(c) kama sandığının kesilerek, yaklaşık iki eşit parçaya ayrılması;

(2) top muylularından birinin ve onun kuledeki bağlantısının kesilmesi;

(3) tırtıllı savaş araçları için, gövdenin, yürütme tertibatı yuvalarının bulunduğu bölümlerinin, yürütme tertibatı yuvaları ayrılan kısımlarda kalacak şekilde, yan saçlarda enine ve boyuna kesiklerle veya gövde ve karınaltı saçlarında ve ön ve arka saçlarda diagonal kesiklerle, her iki yanından ayrılması; ve

(4) tekerlekli zırhlı savaş araçları için, gövdenin, ön tekerleklerin difransiyel kutusunun monte edildiği yerlerin bulunduğu bölümlerinin, ön tekerleklerin difransiyel kutusunun monte edildiği yerler, ayrılan kısımlarda kesiklerden, en az 100 milimetre mesafede kalacak şekilde, yan, ön, gövde ve karınaltı saçlarında enine, boyuna ve gelişigüzel kesiklerle, her iki yanından ayrılması.

## **XII.BÖLÜM:YER EĞİTİMİ AMACIYLA KULLANMA YOLUYLA İNDİRİM İÇİN USUL**

1.Her Taraf Devlet, belirli sayıdaki savaş uçağını ve saldırı helikopterlerini, yer eğitimi amacıyla kullanma yoluyla indirmek hakkına sahip olacaktır.

2.Hiçbir Taraf Devlet, Antlaşma'nın VII. Maddesi uyarınca, Antlaşma'nın imzasında bildirdiği savaş uçağı ve saldırı helikopterleri azami mevcutları düzeylerinin, bu iki kategorinin her birinde, yüzde 5'inden fazlasını, yer eğitimi amacıyla kullanma yoluyla indirmeyecektir.

3.Antlaşma'nın imzalanmasından önce yer eğitimi amacıyla kullanılmakta olan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, Antlaşma'nın IV, V veya VI. Maddeleri'nde belirtilen sayısal sınırlandırmaların herhangi birine veya bu Bölüm'ün 2. paragrafında belirlenen sayısal sınırlandırmalara tabı olmayacaktır.

4.Yer eğitimi amacıyla kullanma amacıyla indirilecek bu gibi kalemler, indirim mevkilerinde aşağıdaki işlemlerden geçirileceklerdir:

(A)savaş uçakları için:

(1)gövdenin, merkezi kanat bölgesinden kesilerek, iki parçaya ayrılması;

(2)motorların sökülmesi, motor montaj noktalarının parçalanması ve bütün yakıt tanklarının beton, polimer veya reçine bileşimleriyle doldurulması veya yakıt tanklarının sökülmesi ve yakıt tankları montaj noktalarının parçalanması; veya

(3)bütün iç, dış ve çıkarılabilir silah ve silah sistemleri teçhizatının sökülmesi, kuyruk istikamet irtifa dümeninin sökülmesi ve istikamet irtifa dümeninin montaj noktalarının parçalanması ve bir yakıt tankı hariç, diğerlerinin beton, polimer veya reçine bileşimleriyle doldurulması; ve

(B)saldırı helikopterleri için :

kuyruk sereni veya kuyruğun bir kısmının, montaj eklem yerleri kesilen parçanın içinde kalacak şekilde gövdeden ayrılması.



## **SAVAŞ HELİKOPTERLERİNİN SINIFLANDIRILMASINDA VE ÇOK-MAKSATLI SALDIRI HELİKOPTERLERİNİN YENİDEN SINIFLANDIRILMASINDA UYULACAK USULLER HAKKINDA PROTOKOL**

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın VIII. Maddesi uyarınca, savaş helikopterlerinin sınıflandırılmasında ve çok-maksatlı saldırı helikopterlerinin yeniden sınıflandırılmasında uyulacak usuller üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

### **I.BÖLÜM: SAVAŞ HELİKOPTERLERİNİN SINIFLANDIRILMASIYLA İLGİLİ GENEL KOŞULLAR**

1.Savaş helikopterleri, özel saldırı, çok-maksatlı saldırı veya savaş destek helikopterleri olarak sınıflandırılacak ve Mevcut Tipler Protokolü'nde bu şekilde sıralanacaktır.

2.Bir özel saldırı helikopterinin bütün modelleri veya versiyonları, özel saldırı helikopterleri olarak sınıflandırılacaktır.

3.Bu Bölüm'ün 2. paragrafındaki hükümler dışında ve bu paragrafa tek istisna olarak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Antlaşma'nın IV ve VI. Maddeleri'nde saldırı helikopterlerine getirilen sınırlandırmalara tabi olmaksızın, keşif, gözetleme veya kimyasal/biyolojik/radyolojik örnekleme için teçhiz edilmiş Mi-24R ve Mi-24K helikopterlerinden 100 adedi aşmayacak miktarda bulundurabilecektir. Bu helikopterler, Bildirim ve Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca bilgi değişimine ve Denetim Protokolü'nün VI. Bölüm, 30. paragrafı uyarınca da iç denetime tabi olacaktır. Bu sınırın üzerindeki Mi-24R ve Mi-24K helikopterleri, ne şekilde teçhiz edilmiş olduklarına bakılmaksızın, özel saldırı helikopterleri olarak sınıflandırılacak ve Antlaşma'nın IV ve VI. Maddelerinde yer alan saldırı helikopterleri tavanına sayılacaklardır.

4.Bir helikopter tipinin, hem savaş destek ve hem de çok maksatlı saldırı modellerini veya versiyonlarını bulunduran her Taraf Devlet, bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. paragrafında sıralanan özelliklerden herhangi birini taşıyan bütün helikopterleri, saldırı helikopterleri olarak sınıflandıracak ve bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. paragrafında sıralanan özelliklerden hiçbirini taşımayan helikopterleri, savaş destek helikopterleri olarak sınıflandırmak hakkına sahip olacaktır.

5.Mevcut Tipler Protokolü'nün hem çok-maksatlı saldırı helikopterleri ve hem de savaş destek helikopterleri listelerinde yer alan bir helikopter tipinin, yalnızca savaş destek modellerini veya versiyonlarını bulunduran her Taraf Devlet, bu helikopterleri,savaş destek helikopterleri olarak sınıflandırmak hakkına sahip olacaktır.

### **II.BÖLÜM: YENİDEN SINIFLANDIRMAYLA İLGİLİ GENEL KOŞULLAR**

1.Yalnızca, bu Protokol'de belirlenen sınıflandırma koşullarına uygun olarak çok-maksatlı saldırı helikopterleri olarak sınıflandırılan savaş helikopterleri, savaş destek helikopterleri olarak yeniden sınıflandırılma için uygun kabul edilecektir.

2.Her Taraf Devlet, bu Protokol'un III. Bölüm, 1. paragrafında belirlenen özelliklerden herhangi birini taşıyan bir çok-maksatlı saldırı helikopterini, yalnızca dönüştürme ve belgelemeyle yeniden sınıflandırmak hakkına sahip olacaktır. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. paragrafında belirlenen özelliklerden hiçbirini

taşımayan bir çok maksatlı saldırı helikopterini, yalnızca belgelemeyle yeniden sınıflandırmak hakkına sahip olacaktır.

3. Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün III. Bölümü'nde belirtilen dönüştürme usullerini uygularken, gerekli gördüğü ne tür teknolojik vasıta olursa olsun, kullanacaktır.

4. Yeniden sınıflandırma işlemine tabi olan her savaş helikopteri, ana gövdenin yapısal elemanlarından birine, imalatçının daimi olarak basılmış, özgün seri numarasını taşıyacaktır.

### III. BÖLÜM: DÖNÜŞTÜRME USULLERİ

1. Dönüştürülecek çok-maksatlı saldırı helikopterleri, aşağıdaki parçaların sökülmesiyle bir daha güdümlü silahların kullanılmasına imkan vermeyecek hale getirilecektir:

(A) özel takviyeli bağlantı noktaları ve salma tertibatı gibi, özellikle, güdümlü silahların bağlantısıyla ilgili parçalar. Sadece güdümlü silahların kullanımı amacıyla yapılmış, genel amaçlı takviyeli bağlantı noktalarının özel parçalarına ek olarak, helikopterin birleşik parçası olan özel takviyeli bağlantı noktaları da, bir daha güdümlü silahların kullanılmasına imkan vermeyecek hale getirilecektir; ve

(B) tel bağlantıları da dahi! olmak üzere, güdümlü silahların bütün birleşik atış kontrol ve nişan sistemleri.

2. Bir Taraf Devlet, aynı tipin hem çok-maksatlı saldırı helikopterini ve hem de savaş destek helikopterini bildirdiği takdirde, bu Taraf Devlet, ya o tipten ilk helikopterin dönüştürülmesinden en az 42 gün önce veya bu Antlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle, diğer bütün Taraf Devletler'e aşağıdaki bilgileri verecektir:

(A) bu Bölüm'ün 1. paragrafında tanımlanan, güdümlü silahın birleşik atış kontrol ve nişan sistemlerinin bütün ana parçaları ve güdümlü silahların bağlantısı için özel olarak tasarlanmış teçhizatın parçalarıyla sözü edilen parçaların temel işlevlerini ve bunların birbirleriyle işlevsel bağlantılarını resmeden bir esas blok şema;

(B) sökülecek parçaların listesini de içerecek şekilde, dönüştürme sürecinin genel bir tarifi; ve

(C) sökülecek her parçanın, sökülmeden önce helikopterdeki konumunu ve parçanın söküldükten sonra söküldüğü yeri gösteren bir tarifi.

### IV. BÖLÜM: BELGELEME USULLERİ

1. Her Taraf Devlet, yeniden sınıflandırdığı çok maksatlı saldırı helikopterlerinin, bu Protokol'ün III. Bölüm, 1. paragrafında sıralanan özelliklerden herhangi birine sahip olmadıklarını temin etmek üzere, aşağıdaki belgeleme usullerine uyacaktır.

2. Her Taraf Devlet, Denetim Protokolü'nün IX. Bölüm, 3. paragrafı uyarınca, her belgeleme hakkında diğer bütün Taraf Devletler'e bildirimde bulunacaktır.

3. Her Taraf Devlet, Denetim Protokolü'nün IX. Bölüm'ü uyarınca, helikopterlerin belgelenmesini denetlemek hakkına sahip olacaktır.

4. Bu Bölüm'ün 5. paragrafında belirlenen usullere göre yeniden sınıflandırma ve belgelemenin tamamlanmasından sonraki 30 gün içinde, hiçbir Taraf Devlet'in diğer Taraf Devletler'e yeniden sınıflandırma ve belgelemeyle ilgili bir belirsizlik bulunduğunu bildirmemiş olması koşuluyla, bu Bölüm'ün 3. paragrafında ve Denetim

3818

18.6.1992

Protokolün IX Bölümünde belirtilen belgelemeye ilişkin denetim hakkını kullanıp kullanmadığına bakılmaksızın, bu Bölüm'de belirtilen belgeleme işlemleri bittiği zaman, yeniden sınıflandırma işlemi tamamlanmış kabul edilecektir. Böyle bir belirsizliğin bildirilmesi durumunda, belirsizlikle ilgili sorun çözümleninceye kadar, sözkonusu yeniden sınıflandırma tamamlanmamış sayılacaktır.

5 Belgeleme işlemini yuruten Taraf Devlet, Denetim Protokolü'nün IX Bölümüne göre belgeleme ve yeniden sınıflandırma işlemlerinin tamamlandığına dair diğer bütün Taraf Devletlere bildirimde bulunacaktır.

6 Belgeleme uygulama alanı içinde yapılacaktır. Aynı Taraf Devletler grubuna mensup Taraf Devletler, belgeleme işlemlerinin yapılacağı yerleri ortak kullanmak hakkına sahip olacaklardır.

## V.BOLÜM: BİLGİ DEĞİŞİMİ VE DOĞRULAMA USULLERİ

Uygulama alanı içindeki bütün savaş helikopterleri, Bilgi Değişimi Protokolü hükümleri uyarınca bilgi değişimine, Denetim Protokolü uyarınca da denetim dahil, doğrulamaya tabi olacaktır.

## BİLDİRİM VE BİLGİ DEĞİŞİMİ HAKKINDA PROTOKOL

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın XIII. Maddesi uyarınca, bildirim ve bilgi değişimi ile ilgili usuller ve hükümler üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

### I.BÖLÜM: HER TARAF DEVLET'İN UYGULAMA ALANI İÇİNDEKİ KARA KUVVETLERİ İLE HAVA VE HAVA SAVUNMA KUVVETLERİNİN YAPISI HAKKINDA BİLGİLER

1. Her Taraf Devlet, uygulama alanı içindeki kara kuvvetleri ile hava ve hava savunma kuvvetlerinin yapısı hakkında, diğer bütün Taraf Devletler'e aşağıdaki bilgileri verecektir:

(A) askeri bölge veya eşidi düzeyde veya altına bağlı hava savunma teşkilleri ve birlikleri de dahil olmak üzere, tugay/alay veya eşidi ile üzerindeki her komuta düzeyindeki bütün savaş, savaş destek ve savaş hizmet destek teşkillerin ve birliklerinin adları ve bağlı oldukları birlikler belirtmek suretiyle, kara kuvvetlerinin komuta teşkilatı. Tugay/alay düzeyinin üstündeki teşkillere doğrudan bağlı, tugay/alay düzeyinin bir alt komuta düzeyindeki müstakil birlikler (yani: müstakil taburlar), bu birliklerin bağlı olduğu teşkilleri veya birlikleri belirten bilgiler verilmek suretiyle, belirlenecektir; ve

(B) hava üssü/hava alayı veya eşidi ile üzerindeki her komuta düzeyindeki teşkillerin ve birliklerin adları ve bağlı oldukları birlikler belirtmek suretiyle, hava ve hava savunma kuvvetlerinin komuta teşkilatı. Hava üssü/hava alayı düzeyinin üstündeki teşkillere doğrudan bağlı, hava üssü/hava alayı düzeyinin bir alt komuta düzeyindeki müstakil birlikler, (yani: müstakil filolar) bu birliklerin bağlı olduğu teşkilleri veya birlikleri belirten bilgiler verilmek suretiyle, belirlenecektir.

### II.BÖLÜM: ANTLAŞMA'YLA SINIRLANDIRILAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZAT KATEGORİLERİNİN HER BİRİNDEKİ TOPLAM MEVCUTLAR HAKKINDA BİLGİLER

1. Her Taraf Devlet, bütün diğer Taraf Devletler'e aşağıdaki konularda bilgi verecektir:

(A) Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat kategorilerinin her birindeki mevcutlarının toplam sayıları ile her tip itibarıyla sayıları; ve

(B) Antlaşma'yla sınırlandırılan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları ve topçu silahlarının, Antlaşma'nın IV. ve V. Maddeleri'nde tanımlanan alanların her birindeki mevcutlarının toplam sayıları ile her tip itibarıyla sayıları.

### III.BÖLÜM: TARAF DEVLETLER'İN KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLERİNİN HİZMETİNDEKİ KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN YERLERİ, SAYILARI VE TİPLERİ HAKKINDA BİLGİLER

1.Bu Protokol'ün I. Bölüm, 1. paragrafının, (A) ve (B) alt paragrafları uyarınca bildirilen teşkillerin ve birliklerin her biri ile bu teşkilere ve birliklere bağlı olan ayrı yerlerde konuşlandırılan taburlar/filolar veya eşitleri için, her Taraf Devlet, bütün diğer Taraf Devletler'e aşağıdaki bilgileri verecektir:

(A) aşağıdaki kategorilerde Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın bulundurulduğu teşkillerin ve birliklerin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, karargahları da dahil olmak üzere, adları ve barış zamanı konuşlandırma yerleri:

- (1)muharebe tankları;
- (2)zırhlı savaş araçları;
- (3)topçu silahları;
- (4)savaş uçakları; ve
- (5)saldırı helikopterleri;

(B)bu paragrafın (A) alt paragrafı uyarınca bildirilen teşkillerin ve birliklerin, bu paragrafın (A) alt paragrafında sıralananlar ile aşağıdaki konvansiyonel silah ve teçhizat mevcutlarının (tümen veya eşidi düzey ve altındaki teşkillerdeki ve birliklerdeki her tip itibariyle) sayıları,

- (1)savaş destek helikopterleri;
- (2)silahsız nakliye helikopterleri;
- (3)aktif birliklerde bulunanlar belirtilmek suretiyle, zırhlı araca monteli köprüler;
- (4)zırhlı piyade savaş aracı benzerleri;
- (5)zırhlı personel taşıyıcı benzerleri;
- (6)temel eğitim uçakları;
- (7)yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçakları; ve
- (8)Antlaşma'nın IV. Maddesi'nin, I. paragrafı ile VI. Maddesi'nde yer alan sayısal sınırlandırmalara tabi olmayan Mi-24R ve Mi-24K helikopterleri(1);

(C)Antlaşma'nın II. Maddesi'nde tanımlanan, Mevcut Tipler Protokolü'nde belirtilen ve Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nde sıralanan aşağıdaki konvansiyonel silah ve teçhizat kategorilerinin bulundurulduğu, bu paragrafın (A) alt paragrafı uyarınca bildirilenler dışındaki teşkillerin ve birliklerin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, karargahları da dahil olmak üzere, adları ve barış zamanı konuşlandırma yerleri:

(1) Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün I.Bölüm, 3.paragrafı uyarınca.

- (1)savaş destek helikopterleri;
- (2)silahsız nakliye helikopterleri;
- (3)zırhlı araca monteli köprüler;
- (4)zırhlı piyade savaş aracı benzerleri;
- (5)zırhlı personel taşıyıcı benzerleri;
- (6)temel eğitim uçakları;
- (7)yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçakları; ve
- (8)Antlaşma'nın IV. Maddesi'nin, 1.paragrafı ile VI. Maddesi'nde öngörülen sayısal sınırlandırmalara tabi olmayan Mi-24R ve Mi-24K helikopterleri(1); ve

(D)bu paragrafın (C) alt paragrafı uyarınca bildirilen teşkillerin ve birliklerin, zırhlı araca monteli köprülerin yalnızca aktif birliklerde bulunanları olmak üzere, yukarıda belirtilen kategorilerin her biri itibariyle (tümen ve eşidi düzey veya altındaki teşkillerde ve birliklerde her tip itibariyle) sayıları verilmek suretiyle, mevcutları.

2.Her Taraf Devlet, silahlı kuvvetlerinin hizmetinde olmakla birlikte, kara veya hava veya hava savunma kuvvetlerinin elinde bulunmayan konvansiyonel silah ve teçhizatla ilgili olarak, diğer bütün Taraf Devletler'e, aşağıdaki hususları belirtmek suretiyle, bilgi verecektir.

(A) aşağıdaki kategorilerde Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın bulundurulduğu, tugay/alay, hava üssü/hava alayı veya eşidiyle üzerindeki düzeydeki teşkilleri ve birlikleri ile tugay/alay, hava üssü/hava alayı düzeyinin bir alt komuta düzeyinde olup, ayrı bir yerde konuşlandırılan veya müstakil olan (yani, taburlar/filolar veya eşidi) teşkillerin ve birliklerin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, karargahları da dahil olmak üzere, adları ve barış zamanı konuşlandırma yeri:

- (1)savaş tankları;
- (2)zırhlı savaş araçları;
- (3)topçu silahları;
- (4)savaş uçakları; ve
- (5)saldırı helikopterleri; ve

(B)bu paragrafın (A) alt paragrafı uyarınca bildirilen teşkillerin ve birliklerin, bu paragrafın (A) alt paragrafında belirtilenler ile aşağıda sıralanan konvansiyonel silah ve teçhizatın (tümen veya eşidi düzey ve altındaki teşkil ve birliklerde her tip itibariyle) sayıları verilmek suretiyle, mevcutları.

(1) Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün I.Bölüm, 3.paragrafı uyarınca.

- (1)savaş destek helikopterleri;
- (2)silahsız nakliye helikopterleri;
- (3)aktif birliklerde bulunanlar belirtilmek suretiyle, zırhlı araca monteli köprüler;
- (4)zırhlı piyade savaş aracı benzerleri;
- (5)zırhlı personel taşıyıcı benzerleri;
- (6)temel eğitim uçakları;
- (7)yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçakları; ve
- (8)Antlaşma'nın IV. Maddesi'nin, 1.paragrafı ile VI. Maddesi'nde öngörülen sayısal sınırlandırmalara tabı olmayan Mi-24R ve Mi-24K helikopterleri(1);

3.Her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e aşağıdaki bilgileri verecektir:

(A) belirlenmiş daimi depolama mevkilerinin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, yerleri ile bu gibi mevkilerde bulundurulan, bu Bölüm'ün 1. paragrafının, (A) ve (B) alt paragraflarında sıralanan kategorilerdeki konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri;

(B)bu Bölüm'ün 1. paragrafının, (A) ve (B) alt paragraflarında sıralanan kategorilerdeki konvansiyonel silah ve teçhizatın bulundurulduğu veya mutad olarak bulunan, denetime tabi birimler olarak belirlenen teşkil ve birlikler, müstakil tamir ve bakım birlikleri, askeri eğitim tesisleri ve askeri havaalanlarıyla organik bağı bulunmayan askeri depolama mevkilerinin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, yerleri ile bu yerlerdeki her kategorideki tipler itibarıyla mevcutları; ve

(C)Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın indiriminin, indirim Protokolü uyarınca gerçekleştirileceği mevkilerin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, yerleri ve bir indirim mevkii olduğu vurgulanarak, bu mevkilerde indirimi bekleyen Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın her kategorideki tipler itibarıyla mevcutları.

---

(1) Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması  
Protokolü'nün I.Bölüm, 3. paragrafı uyarınca.

**IV.BÖLÜM: UYGULAMA ALANI İÇİNDE OLAN, KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLERİN HİZMETİNDE BULUNMAYAN MUHAREBE TANKLARI, ZIRHLI SAVAŞ ARAÇLARI, TOPÇU SİLAHLARI, SAVAŞ UÇAKLARI VE SALDIRI HELİKOPTERLERİNİN YERLERİ İLE SAYILARI HAKKINDA BİLGİLER**

1. Her Taraf Devlet, uygulama alanı içinde, Konvansiyonel Silahlı Kuvvetlerinin hizmetinde bulunmayan, ancak potansiyel askeri öneme sahip muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterlerinin konuşlandırma yerleri ve sayıları hakkında, diğer bütün Taraf Devletler'e bilgi verecektir.

(A) Buna göre, her Taraf Devlet aşağıdaki bilgileri verecektir:

(1) barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış, müstakil veya ayrı yerde konuşlandırılan, tabur veya eşidi düzeyde kuruluşların bulundukları muharebe tankları, topçu silahları, savaş uçakları, özel saldırı helikopterleri ile Antlaşma'nın XII. Maddesi'nde belirtilen zırhlı piyade savaş araçlarına ilişkin olarak, bu tür silah ve teçhizatın bulundurulduğu mevkilerin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, yerleri ve bu gibi kuruluşların her birinde bulundurulan, bu kategorilerdeki konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri;

(2) barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşların bulundukları zırhlı personel taşıyıcıları, ağır silahlı savaş araçları ve çok maksatlı saldırı helikopterlerine ilişkin olarak, her idari bölgede veya taksimattaki bu gibi silah ve teçhizat kategorilerinin her birindeki toplam sayıları;

(3) Antlaşma'nın IX. Maddesi'nde yer alan hükümler uyarınca, hizmet dışı bırakılarak elden çıkarılmayı bekleyen muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterlerine ilişkin olarak, bu tür silah ve teçhizatın bulundurulduğu mevkilerin, coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, yerleri ile her mevkideki bu tür silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri;

(4) muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterlerine ilişkin olarak, her Taraf Devlet, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesini müteakiben ve bu Protokol'ün VII. Bölüm, 1. paragrafının (C) alt paragrafı uyarınca, gerçekleşecek yıllık bilgi değişimi sırasında, Antlaşma'nın III. Maddesi'nin 1. paragrafının (E) alt paragrafı uyarınca, ihracat ve yeniden ihracat amacıyla bekleyen veya bu amaçla yenileme işleminden geçirilen ve geçici olarak uygulama alanı içinde tutulan, normal olarak toplam 15'ten fazla muharebe tankı, zırhlı savaş aracı ve topçu silahı veya 5'ten fazla savaş uçağı veya 10'dan fazla saldırı helikopteri bulundurulan her mevkinin belirlenebilir yerlerini, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir. Her Taraf Devlet, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesini müteakiben ve bu Protokol'ün VII. Bölüm, 1. paragrafının (C) alt paragrafı uyarınca gerçekleşecek yıllık bilgi değişimi sırasında, bu gibi muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterlerinin sayılarını, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir. Taraf Devletler, bu hüküm uyarınca sayısal bilgilerin ne şekilde verileceği konusunda, Ortak Danışma Grubu çerçevesinde mutabakata varacaklardır.



(5)İndirilmiş olan ve İndirim Protokolü'nün VIII. Bölüm'u uyarınca dönüştürülmeyi bekleyen muharebe tankları ve zırhlı savaş araçlarına ilişkin olarak, bu tür silah ve teçhizatın bulundurulduğu her mevkinin, coğrafi ad ve koordinatları belirtmek suretiyle, yeri ve her mevkideki bu gibi silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri; ve

(6)Antlaşma'nın III. Maddesi'nin 1. paragrafının (B) alt paragrafı uyarınca, münhasıran araştırma ve geliştirme amacıyla kullanılan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterlerine ilişkin olarak, her Taraf Devlet, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonra ve bu Protokol'ün VII. Bölüm, 1.paragrafının (C) alt paragrafı uyarınca gerçekleşecek yıllık bilgi değişimi esnasında, bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizat kategorilerinin her birindeki toplam sayıları, diğer bütün Taraf Devletler'e bildirecektir.

## **V.BÖLÜM: DENETİME TABİ BİRİMLER VE BEYAN EDİLMİŞ MEVKİLER HAKKINDA BİLGİLER**

1. Her Taraf Devlet, her denetime tabi birimin adını ve toplam sayısını içerecek şekilde, denetime tabi birimlerini belirterek ve Denetim Protokolü'nün I. Bölümü'nde tanımlanan beyan edilmiş mevkilerini sıralamak suretiyle, her mevkii hakkında aşağıdaki bilgileri, diğer bütün Taraf Devletler'e verecektir:

(A)mevkinin coğrafi ad ve koordinatları dahil, adı ve yeri;

(B)birbirlerinin veya bağlı oldukları bir üst karargahın civarında bulunan tugay/alay veya hava üssü/hava alayı düzeyinin bir alt komuta düzeyindeki bağlı unsurların, ayrı yerde bulunan bu tür taburlar/filolar veya eşitlerinin birbirlerine veya bağlı buldukları karargahlara olan mesafeleri 15 kilometreyi aşmadıkça, ayrı yerde konuşlandırılmadıklarının kabul edilebileceği anlayışıyla, bu mevkide bulunan, Denetim Protokolü'nün I. Bölüm, 1.paragrafının (J) alt paragrafında belirtilen bütün denetime tabi birimlerin adları;

(C)başka bir beyan edilmiş mevkide bulunan, herhangi bir denetime tabi birime ait olanlar da dahil olmak üzere, o mevkii ile her bir denetime tabi birimde bulundurulmuş konvansiyonel silah ve teçhizatın, bu Protokol'ün III. Bölümü'nde belirtilen her kategorideki tipleri itibarıyla, her denetime tabi birimin adı belirtmek suretiyle, toplam sayıları;

(D)ayrıca, bu gibi beyan edilmiş bir mevkii için, konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde bulunmayan konvansiyonel silah ve teçhizatın, aşağıdakiler belirtmek suretiyle, sayısı:

(1)Antlaşma'nın IX. Maddesi'ndeki hukumlere uygun olarak hizmet dışı bırakılıp, elden çıkarılmayı bekleyen veya İndirim Protokolü uyarınca indirilip dönüştürülmeyi bekleyen muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları, saldırı helikopterleri, ve

(2)barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşların elinde bulunan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları ve saldırı helikopterleri;

(E)İhracat veya yeniden ihracat amacıyla bekleyen veya bu amaçla yenileme işleminden geçirilen ve geçici olarak uygulama alanı içinde tutulan veya münhasıran araştırma ve geliştirme için kullanılan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş uçakları veya saldırı helikopterlerinin bulunduğu beyan edilmiş mevkiler, bu özellikleriyle

belirtilecek ve bu mevkide bulunan her kategorideki toplam sayılar verilecektir; ve

(F)coğrafi ad ve koordinatları belirtilmek suretiyle, her bir beyan edilmiş mevkiiyle bağlantılı giriş/çıkış noktası (noktaları).

## **VI.BÖLÜM: KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN GERİ ÇEKİLDİĞİ MEVKİLERİN YERLERİ HAKKINDA BİLGİLER**

1.Her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e yıllık olarak, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 1.paragrafının, (C) alt paragrafı uyarınca yapılan yıllık bilgi değişimi sırasında, Antlaşma'nın imzasından itibaren, bu Protokol'ün III. Bölüm 1.paragrafında sıralanan kategorilerdeki bütün konvansiyonel silah ve teçhizatın geri çekildiği, daha önceden beyan edilmiş mevkii olarak bildirilmiş mevkilerin yerlerini, bu mevkilerin, o Taraf Devlet'in konvansiyonel silahlı kuvvetlerince kullanılmaya devam edilmesi halinde, bildirecektir. Bu mevkilerin yerleri, geri çekilme tarihini izleyen üç yıl bildirilecektir.

## **VII.BÖLÜM:BU PROTOKOL'ÜN I. İLA V. BÖLÜMLERİ'NDEKİ BİLGİLERİN VERİLMESİNE İLİŞKİN TAKVİM**

1.Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün I. ila V. Bölümleri uyarınca sağlanacak bilgileri, diğer bütün Taraf Devletler'e aşağıdaki şekilde verecektir.

(A)Her Taraf Devlet, Antlaşma'nın imzasında, bilgiler o tarihten itibaren geçerli olmak üzere ve bu Protokol'ün III., IV. ve V. Bölümleri uyarınca Antlaşma'nın imzalanmasından sonra, 90 günden geç olmayacak şekilde yapılması gereken düzeltmeleri, Ortak Danışma Grubu çerçevesinde, diğer bütün-Taraf Devletler'e verecektir. Bu düzeltilmiş bilgiler, Antlaşma'nın imzasında verilmiş sayılacak ve o tarih itibariyle geçerli olacaktır;

(B)Antlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarih itibariyle geçerli olmak üzere, yürürlüğe girişi izleyen 30 gün içinde;

(C)bilgilerin, izleyen yılın Ocak ayının 1. gününden geçerli olması kaydıyla, Antlaşma'nın yürürlüğe girdiği yılın Aralık ayının 15. gününde (yürürlüğe girme Aralık ayının 15. gününden önceki 60 gün içinde olmadıkça) ve sonraki her yılın Aralık ayının 15. gününde; ve

(D)bilgilerin o tarih itibariyle geçerli olması kaydıyla, Antlaşma'nın VIII. Maddesi'nde belirtilen 40 aylık indirim döneminin tamamlanmasını izleyerek.

## **VIII.BÖLÜM:TEŞKİLAT YAPILARINDAKİ VEYA KUVVET DÜZEYLERİNDEKİ DEĞİŞİKLİKLER HAKKINDA BİLGİLER**

1.Her Taraf Devlet, bütün diğer Taraf Devletler'e şu hususları bildirecektir.:

(A)bu Protokol'ün I.Bölüm'ü uyarınca bildirdiği konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin teşkilat yapısında, uygulama alanı içinde meydana gelecek herhangi bir daimi değişikliği, o değişikliğin en az 42 gün öncesinden; ve

(B)bu Protokol'ün III. Bölüm, I. paragrafının (A) ve (B) alt paragrafları ile 2. paragrafının (A) ve (B) alt paragraflarında bildirilen savaş, savaş destek veya savaş hizmet destek teşkilleri veya birlikleri ile ve tugay/alay, hava

üssü/hava alayı, bağımsız veya ayrı yerde konuşlandırılan tabur/filo veya eşidi ile üstündeki düzeydeki birliklere tahsis edilmiş, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat kategorilerinin herhangi birinde, en son yıllık bilgi değişiminden itibaren, %10 veya daha yüksek orandaki bir değişiklik. Bu konudaki bildirim, değişikliğin meydana gelmesini izleyen en geç 5 gün içinde, bildirilen değişiklikten sonraki fiili mevcutlar belirtilmek suretiyle, yapılacaktır.

### **IX.BÖLÜM: ANTLAŞMA'YLA SINIRLANDIRILAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN, BİR TARAF DEVLET'İN KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLERİNİN HİZMETİNE GİRMESİ VE HİZMET DIŞI BIRAKILMASI HAKKINDA BİLGİLER**

1. Her Taraf Devlet, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesini izleyerek, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 1. paragrafının (C) alt paragrafı uyarınca yapılacak her yıllık bilgi değişimi sırasında, diğer bütün Taraf Devletler'e şu hususları bildirecektir:

(A) önceki 12 ay süresinde uygulama alanı içindeki konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetine giren ve Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri hakkında toplam bilgi; ve.

(B) önceki 12 ay süresinde uygulama alanı içindeki konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinden çıkarılan, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri hakkında toplam bilgi.

### **X.BÖLÜM: TARAF DEVLETLER'İN KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLERİ HİZMETİNDEKİ ANTLAŞMA'YLA SINIRLANDIRILAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN UYGULAMA ALANINA GİRİŞ VE ÇIKIŞI HAKKINDA BİLGİ**

1. Her Taraf Devlet, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesini izleyerek, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 1. paragrafının (C) alt paragrafı uyarınca yapılacak her yıllık bilgi değişimi sırasında, diğer bütün Taraf Devletler'e, her yıl, aşağıdaki bilgileri verecektir:

(A) son 12 ay içinde uygulama alanına girmiş olan, konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetindeki Antlaşma'yla sınırlandırılan her kategorideki konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları ve tipleri hakkında toplam bilgi ile bu silah ve teçhizatın bir teşkil veya birlik altında teşkilatlanmış olup olmadığı;

(B) son 12 ay içinde uygulama alanının dışına çıkarılmış olan ve alanın dışında tutulan, konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetindeki Antlaşma'yla sınırlandırılan her kategorideki konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları, tipleri ile bu silah ve teçhizatın uygulama alanı içindeki son bildirilen yerleri; ve

(C) eğitim ve askeri faaliyetler gibi amaçlar da dahil olmak üzere, 7 günlük bir süre için uygulama alanından çıkan ve tekrar giren, uygulama alanı içindeki konvansiyonel silahlı kuvvetlerin hizmetindeki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, bu Bölüm'deki bildirim hükümlerine tabi tutulmayacaktır.

## **XI.BÖLÜM: UYGULAMA ALANINDAN TRANSİT GEÇEN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZAT**

Bu Protokol'ün hükümleri, uygulama alanı dışındaki bir yerden, uygulama alanı dışındaki nihai varış yerine gitmek üzere, uygulama alanından transit geçen konvansiyonel silah ve teçhizata uygulanmayacaktır. Uygulama alanına transit geçiş yapmak üzere giren, bu Protokol'ün III.Bölümü'nde belirtilen kategorilerdeki konvansiyonel silah ve teçhizat, uygulama alanı içinde 7 günü aşan bir süre kalırsa, bu Protokol uyarınca bildirilecektir.

## **XII.BÖLÜM:BİLGİLERİN VERİLMESİ İÇİN FORMAT**

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'de belirtilen bilgileri, Antlaşma'nın XVII. Maddesi'nde belirlenen usullere ve Format Eki'ne uygun olarak, diğer bütün Taraf Devletler'e verecektir. Antlaşma'nın XVI. Maddesi'nin 5. paragrafı uyarınca, Format Eki'ndeki değişiklikler, yalnızca Antlaşma'nın işlerliğini ve etkinliğini geliştiren tali konulara ilişkin teknik nitelikli hususlar olarak addedilecektir.

## **XIII.BÖLÜM:ANTLAŞMA UYARINCA YAPILACAK DİĞER BİLDİRİMLER**

1. Antlaşma'nın imzalanmasından sonra ve yürürlüğe girmesinden önce, Ortak Danışma Grubu, Antlaşma'nın gerektirdiği bildirimlerle ilişkin bir belge hazırlayacaktır. Bu belge, Antlaşma'nın XVII. Maddesi uyarınca yapılması gerekenleri belirtmek suretiyle bütün bu bildirimleri sıralayacak ve gerekirse bu bildirimler için uygun formatları içerecektir. Antlaşma'nın XVI. Maddesi'nin 5. paragrafına göre, herhangi bir format da dahil olmak üzere, bu belgedeki değişiklikler, yalnızca Antlaşma'nın işlerliğini ve etkinliğini geliştiren tali konulara ilişkin teknik nitelikli hususlar olarak addedilecektir.

## **BİLGİ DEĞİŞİMİ FORMATI HAKKINDA EK**

1. Her Taraf Devlet, bundan sonra Protokol olarak anılacak Bilgi Değişimi Hakkında Protokol uyarınca, diğer bütün Taraf Devletler'e, bu Ek'te belirlenen formatlara uygun olarak bilgi verecektir. Her veri listesindeki bilgiler mekanik veya elektronik sistemlerle basılmış şekilde ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın resmi 6 dilinden herhangi birinde verilecektir. Her tabloda (a sütunu), her veriye, ayrı birbirini izleyen sıra numarası verilecektir.

2. Her liste seti, listeleri veren Taraf Devlet'in adını, listelerin hangi dilde hazırlandığını, listelerin verilmiş tarihini ve listelerde belirtilen bilgilerin geçerlilik tarihini içeren bir kapak sayfasıyla başlayacaktır.

### **I. BÖLÜM: UYGULAMA ALANINDAKİ KARA KUVVETLERİ İLE HAVA VE HAVA SAVUNMA KUVVETLERİNİN YAPISI HAKKINDA BİLGİLER**

1. Protokol'ün I. Bölümü uyarınca, her Taraf Devlet, askeri bölge veya eşidi ile daha alt düzeyin komutası altındaki, hava savunma teşkilleri ve birlikleri de dahil olmak üzere, kara kuvvetleri ile hava ve hava savunma kuvvetlerinin komuta teşkilatı hakkında, i. Çizelge'de belirlenen iki ayrı hiyerarşik veri listesi halinde bilgi verecektir.

2. Veri listeleri en üst düzeyden başlayıp, her komuta düzeyini izleyerek tugay/alay, müstakil tabur ve hava üssü/hava alayı, müstakil filo veya eşidi düzeyine kadar verilecektir. Örneğin, bir askeri bölge/ordu/kolordudan sonra, bunların emri altındaki müstakil alaylar, müstakil taburlar, ikmal depoları, eğitim tesisleri, daha sonra astı her tümen ile bunların emri altındaki alaylar ve müstakil taburlar sıralanacaktır. Emir altındaki tüm teşkilatın listede belirtilmesini müteakip bir sonraki askeri bölge/ordu/kolorduya ilişkin kayıtlar başlayacaktır. Hava ve hava savunma kuvvetleri için de aynı usul uygulanacaktır.

(A) Her teşkilat (b sütunu), bu teşkilatla ilgili izleyen listelerde ve sonraki bilgi değişimlerinde kullanılacak olan bir tek adlandırıcı (yani, teşkil veya birlik kayıt numarası); teşkilatın ulusal adlandırıcısı (yani, adı) (c sütunu); ve tümenler, tugaylar/alaylar, bağımsız taburlar, hava üsleri/hava alayları, bağımsız filolar veya eşidi teşkilatlara ilişkin olarak, uygun olduğu yerde, teşkil veya birlik tipleri (örneğin, piyade, tank, topçu, avcı, bombardıman, ikmal) ile tanımlanacaktır; ve

(B) her teşkilat için, uygulama alanı içinde en yakın iki üst komuta düzeyi belirtilecektir (d ve e sütunları).

i. Çizelge: (Taraf Devlet)'İN, KARA KUVVETLERİ İLE HAVA VE HAVA SAVUNMA KUVVETLERİNİN (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ KOMUTA TEŞKİLATI.

### **II. BÖLÜM: ANTLAŞMA'NIN IV. VE V. MADDELERİ UYARINCA SAYISAL SINIRLANDIRMALARA TABİ OLAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN TOPLAM MEVCUTLARI HAKKINDA BİLGİLER**

1. Protokol'ün II. Bölümü uyarınca, her Taraf Devlet, Antlaşma'nın IV. ve V. Maddeler'indeki (b sütunu) sayısal sınırlandırmalara tabi olan muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının ve topçu silahlarının toplam mevcutları tip itibarıyla ile (Çizelge

IIA), Antlaşma'nın IV. Maddesi'ndeki (b sütunu) sayısal sınırlandırmalara tabi olan savaş uçaklarının ve saldırı helikopterlerinin (Çizelge IIB) tip itibarıyla toplam mevcutları hakkındaki verileri sağlayacaktır.

2. Zırhlı savaş araçları hakkındaki veriler, ağır silahlı savaş araçlarının, zırhlı piyade savaş araçlarının, zırhlı personel taşıyıcılarının toplam sayıları ile araçların, bu alt kategorilerin (d/c sütunları) her birindeki sayısını (f/e sütunları) ve tipini (e/d sütunları) kapsayacaktır.

3. Antlaşma'nın X. Maddesi uyarınca depolanan, muharebe tanklarına, zırhlı savaş araçlarına, topçu silahlarına ve zırhlı araca monteli köprülere ilişkin olarak, bu teçhizatın belirlenmiş daimi depolama mevkilerindeki toplamı belirtilecektir (g sütunu).

Çizelge IIA: (Taraf Devlet)'İN, SAYISAL SINIRLANDIRMAYA TABİ OLAN MUHAREBE TANKLARININ, ZIRHLI SAVAŞ ARAÇLARININ VE TOPÇU SİLAHLARININ (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ TOPLAM MEVCUTLARI.

Çizelge IIB: (Taraf Devlet)'İN, SAYISAL SINIRLANDIRMAYA TABİ OLAN SAVAŞ UÇAKLARININ VE SALDIRI HELİKOPTERLERİNİN (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ TOPLAM MEVCUTLARI.

### **III.BÖLÜM: KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLERİN HİZMETİNDEKİ KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ, SAYILARI VE TİPLERİ HAKKINDA BİLGİLER**

1. Her Taraf Devlet, Protokol'ün III. Bölüm, 1. paragrafı uyarınca bildirilen kara kuvvetleri ile hava ve hava savunma kuvvetlerinin teşkilatı, Protokol'ün III. Bölüm, 2. paragrafı uyarınca bildirilen teşkiller ve birlikler ile Protokol'ün III. Bölüm, 3. paragrafı uyarınca konvansiyonel silah ve teçhizatın bulundurulduğu belirtilen tesisler hakkında, hiyerarşik bir veri listesi sağlayacaktır.

2. Her teşkilat ve tesis için verilen bilgiler, aşağıdaki hususları yansıtabilecektir:

(A) I.Çizelge'de bildirilen teşkil veya birlik kayıt numarası (b sütunu) ve teşkilatın adı (c sütunu). Bu Bölüm'ün 1. paragrafı uyarınca belirtilen ayır yerde konuşlandırılan taburlar/filolar, Protokol'ün III. Bölüm, 2. paragrafı uyarınca bildirilen teşkiller ve birlikler ve Protokol'ün III. Bölüm, 3. paragrafı uyarınca listesi yapılan tesislere de tek bir teşkil veya birlik kayıt numarası (b sütunu) verilecek ve ulusal adlandırıcıları (yani,adı) sağlanacaktır (c sütunu). Bu Protokol'ün III. Bölüm, 2. paragrafı uyarınca bildirilen, listenin sonunda toplu halde belirtilecek teşkil ve birlikler istisna olmakla birlikte, listedeki sıraları, hiyerarşik komuta sıralamasını yansıtabilecektir.

(1) belirlenmiş daimi depolama mevkileri, ulusal adlandırıcının yanına "BDDM" ibaresi eklenmek suretiyle belirtilecektir; ve

(2) indirim mevkileri, ulusal adlandırıcının yanına "indirim" ibaresi eklenmek suretiyle belirtilecektir;

(B) konuşlandırma yeri, coğrafi bölge ismi ile en yakın 10 saniyelik zaman dilimine kadar ayrıntılı koordinatları içerecek şekilde belirtilecektir (d sütunu). Yabancı ülkede konuşlandırılmış kuvvet bulunan yerler için ev sahibi Taraf Devletde dahil edilecektir;

(C) en üst düzeyden, tümen/hava tümeni düzeyine kadar her komuta düzeyi için, her kategorideki konvansiyonel silah ve teçhizatın genel toplam mevcudu (f sütunundan m/l sütununa kadar). Örneğin, bir tümenin

elindeki toplam mevcut, kendisine bağılı bütün teşkilatların mevcutlarının toplamı olacaktır; ve

(D) bu Bölüm'ün 1. paragrafında belirtilen, tümen düzeyi ve altındaki her komuta düzeyi için, Çizelge IIIA ve IIIB'deki (f ila m/l sütunu) başlıkların altında belirtilen konvansiyonel silah ve teçhizatın tip itibarıyla sayısı. Çizelge IIIA'daki zırhlı savaş aracı sütununda (g sütunu), alt kategoriler (yani, zırhlı personel taşıyıcı, zırhlı piyade savaş aracı, ağır silahlı savaş aracı) ayrı ayrı verilecektir. Saldırı helikopterleri alt sütununda (k/i sütunu) alt kategoriler (özel saldırı, çok maksatlı saldırı) ayrı ayrı verilecektir. Çizelge IIIB'nin "diğer" başlığını taşıyan (l) sütunu, eğer varsa, hava ve hava savunma kuvvetlerinin hizmetinde bulunan muharebe tanklarını, zırhlı savaş araçlarını, topçu silahlarını, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerini, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerini ve zırhlı araca monteli köprüleri içerecektir.

Çizelge IIIA: (Taraf Devlet) TARAFINDAN, BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN III.BÖLÜMÜ UYARINCA VERİLEN, KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ, SAYILARI VE TİPLERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER.

Çizelge IIIB: (Taraf Devlet) TARAFINDAN, BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN III.BÖLÜMÜ UYARINCA VERİLEN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ, SAYILARI VE TİPLERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER.

#### **IV. BÖLÜM: KONVANSİYONEL SİLAHLI KUVVETLERİN HİZMETİNDE OLMAYAN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZAT HAKKINDA BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN IV. BÖLÜMÜ UYARINCA VERİLEN BİLGİLER:**

1. Protokol'ün IV. Bölümü uyarınca, her Taraf Devlet, uygulama alanı içinde bulunan, ancak konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde olmayan muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş uçaklarının ve saldırı helikopterlerinin, konuşlandırma yerleri, sayıları ve tipleri hakkında bilgi verecektir.

2. Her konuşlandırma yeri için bilgiler aşağıdakileri yansıtabacaktır:

(A) bilgilerin Protokol'ün IV. Bölümü'nün hangi hükmü uyarınca verildiği (b sütunu),

(B) konuşlandırma yeri (c sütunu):

(1) Protokol'ün IV. Bölüm, 1. paragrafı, (A) alt paragrafının, (1), (3) ve (5) alt-alt paragrafları uyarınca bildirilen konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olarak, bu teçhizata içeren mevkiilerin coğrafi adları ve en yakın 10 saniyeye kadar ayrıntılı koordinatları; ve

(2) Protokol'ün IV. Bölüm, 1. paragrafı (A) alt paragrafının, (2). alt-alt paragrafı uyarınca bildirilen konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olarak, bu teçhizata içeren idari bölgenin veya taksimatın ulusal adı;

(C) Protokol'ün IV. Bölüm, 1. paragrafı (A) alt paragrafının, (1) ve (2). alt-alt paragrafları uyarınca bildirilen konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olarak, bu teçhizata bulunduran teşkilatların ulusal düzeydeki adı (c sütunu); ve

(D) aşağıdaki istisna dışında, her konuşlandırma yeri için, Çizelge IV'te belirtilen başlıkların (d/h sütunları) altındaki tipler itibarıyla sayı:

Protokol'ün IV. Bölüm, 1. paragrafı, (A) alt paragrafının, (2). alt-alt paragrafı uyarınca bildirilen konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olarak, yalnızca belirtilen idari bölge veya taksimat için, sadece her kategorideki sayılar verilecektir.

Çizelge IV: (Taraf Devlet) TARAFLANDAN, BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN IV.BÖLÜMÜ UYARINCA VERİLEN KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER.

## V.BÖLÜM : DENETİME TABİ BİRİMLER VE BEYAN EDİLMİŞ MEVKİLER HAKKINDA BİLGİLER

1. Protokol'ün V. Bölümü uyarınca, her Taraf Devlet, Denetim Protokolü'nün I. Bölümü'nde tanımlanan denetime tabi birimlerinin ve beyan edilmiş mevkilerinin bir listesini verecektir. Beyan edilmiş mevkiler (Çizelge V) alfabetik sıraya göre sıralanacaktır.

2.Beyan edilmiş her mevkii hakkındaki bilgiler aşağıdakileri içerecektir:

(A) bu beyan edilmiş mevkiye ilişkin izleyen bütün bilgi değişimlerinde kullanılacak tek bir adlandırıcı (beyan edilmiş mevkii'nin kayıt numarası) (b sütunu);

(B) coğrafi ad ve en yakın 10 saniyeye kadar ayrıntılı koordinatlar kullanılarak, beyan edilmiş mevkii'nin adı ve yeri (c sütunu). Yabancı ülkede konuşlandırılmış kuvvetlerin denetime tabi birimlerini içeren mevkiler için, ev sahibi Taraf Devlet de belirtilecektir;

(C) beyan edilmiş mevkiye bağlantılı giriş/çıkış noktası(ları) (d sütunu);

(D), beyan edilmiş mevkide konuşlandırılmış bütün denetime tabi birimlerin her birine, bu Ek'in III.Bölümü'nde belirtilen şekilde, tek bir özel sıra numarası ile ad ve teşkil veya birlik kayıt numarası (e sütunu). Özel sıra numaraları, listede görünen son denetime tabi birime verilen numara, Taraf Devlet'in denetime tabi birimlerinin toplam sayısına eşit olacak şekilde verilecektir; ve

(E) beyan edilmiş mevkide bulundurulan, Protokol'ün III. Bölümü'nde belirtilen her kategorideki konvansiyonel silah ve teçhizatın toplam ve her denetime tabi birim itibarıyla sayıları (f ile p sütunları), aşağıdaki hususlar ayrıca belirtilmek suretiyle verilecektir:

(1) başka bir beyan edilmiş mevkide bulunan denetime tabi birime ait bir beyan edilmiş mevkideki her kategoride konvansiyonel silah ve teçhizatın, bu gibi denetime tabi birimin adı ve birlik veya teşkil kayıt numarası (e sütunu) belirtilmek suretiyle; ve

(2) bir denetime tabi birime ait olmayan konvansiyonel silah ve teçhizat, f ile p sütunlarına işlenecek verilerin hemen ardından/altında aşağıdaki ibarelerle belirlenecektir,

(a) barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşların elinde bulunan teçhizat, "güvenlik" ibaresiyle;

(b) hizmet dışı bırakılmış teçhizat, "hizmet dışı" ibaresiyle;

(c) ihraç veya tekrar ihraç edilmek için bekletilen veya yenileme işleminden geçirilen teçhizat, "ihraç" ibaresiyle;



3818

(d) dönüştürme için bekletilen indirilmiş teçhizat "indirildi" ibaresiyle; ve

(e) sadece araştırma ve geliştirme için kullanılan teçhizat "araştırma" ibaresiyle.

**ÇİZELGE V: (Taraf Devlet)'İN DENETİME TABİ BİRİMLERİ VE BEYAN EDİLMİŞ MEVKİLERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER.**

3. Her Taraf Devlet, giriş/çıkış noktalarının bir listesini verecektir. (Çizelge VI). Liste, bu Bölüm'ün 2. paragrafının (c) alt paragrafı uyarınca bildirilen her mevki için giriş/çıkış noktasını (noktalarını) göstermek için kullanılacak bir özel sayısal sıra adlandırıcısı (b sütunu) tahsis edecektir. Konuşlandırma yeri, coğrafi ad (c sütunu) ve en yakın 10 saniyeye kadar ayrıntılı koordinatları içerecektir (d sütunu). Her giriş/çıkış noktası için kabul edilebilecek ulaşım şekli(şekilleri)- "hava", "deniz", "kara" - da belirtilecektir (e sütunu).

**ÇİZELGE VI: (Taraf Devlet)'İN (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ GİRİŞ/ÇIKIŞ NOKTALARI (GÇN).**

**ÇİZELGE I: (Tarañ Devlet)'İN KARA KUVVETLERİ İLE HAVA VE HAVA SAVUNMA KUVVETLERİNİN (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ KOMUTA TEŞKİLATI**

Sıra Numarası	Teşkil veya Birlik Kayıt Numarası	Teşkil veya Birliğin Adı	Üstü	
			1.Üst Kademe	2.Üst Kademe
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)

3818

18.6.1992

**ÇİZELGE II A: (Tarañ Devlet)'İN, SAYISAL SINIRLANDIRMAYA TABİ MUHAREBE TANKLARI, ZIRHLI SAVAŞ ARAÇLARI VE TOPÇU SİLAHLARININ (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ TOPLAM MEVCUTLARI**

Sıra Numarası	Bölge	Kategori	Alt-Kategori	Tip	Toplam Sayı (BDDM'dekiler dahil)	BDDM'dekilerin Sayısı
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)

**ÇİZELGE H B: (Tarañ Devlet)'İN SAYISAL SINIRLANDIRMAYA TABİ SAVAŞ UÇAKLARI VE SALDIRI HELİKOPTERLERİNİN (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ TOPLAM SAYILARI**

<b>Sıra Numarası</b>	<b>Kategori</b>	<b>Alt-Kategori</b>	<b>Tip</b>	<b>Toplam Sayı</b>
<b>(a)</b>	<b>(b)</b>	<b>(c)</b>	<b>(d)</b>	<b>(e)</b>

**ÇİZELGE III A: (Taraflar Devlet)'İN, BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN III. BÖLÜMÜ UYARINCA VERDİĞİ, KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ, SAYILARI VE TİPLERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER**

Sıra Numarası	Teşkil veya Birlik Kayıt No	Teşkil veya Birliğin Adı	Barış Zamanı Yeri	Kullanıl-mayacak	Muharebe Tankları	Zırhlı Savaş Araçları	ZPT ve ZPSA Benzerleri	Topçu Silahları	ZAMK'ler	Saldırı Helikopterleri	Savaş Destek Helikopterleri	Silahsız Nakliye Helikopterleri
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)	(m)

**ÇİZELGE III B: (Taraflar Devlet)'İN, BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN III. BÖLÜMÜ UYARINCA VERDİĞİ, KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ, SAYILARI VE TİPLERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER**

Sıra Numarası	Teşkil veya Birlik Kayıt No	Teşkil veya Birliğin Adı	Barış Zamanı Yeri	Kullanılmayacak	Savaş Uçakları	Yeniden Sınıflandırmış S.Y.E. Uçakları	Temel Eğitim Uçakları	Saldırı Helikopterleri	Savaş Destek Helikopterleri	Silahlı Nakliye Helikopterleri	Diğer
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)

**ÇİZELGE IV: (Tarafl Devlet)'İN, BİLGİ DEĞİŞİMİ PROTOKOLÜ'NÜN IV. BÖLÜMÜ UYARINCA VERDİĞİ KONVANSİYONEL SİLAH VE TEÇHİZATIN KONUŞLANDIRMA YERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER**

Sıra Numarası	Protokol'e Yollama	Yer	Muharebe Tankları	Zırhlı Savaş Araçları	Topçu Silahları	Saldırı Helikopterleri	Savaş Uçakları
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)

**ÇİZELGE V: (Tarafl Devlet)'İN DENETİME TABİ BİRİMLERİ VE BEYAN EDİLMİŞ MEVKİLERİ HAKKINDA (tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER**

Sıra Numarası	Beyan Edilmiş Mevki Kayıt No	Yer	Giriş/Çıkış Noktası	Denetime Tabi Birim	Muharebe Tankları	Zırhlı Savaş Araçları	ZPT ve ZPSA Benzerleri	Topçu Silahları	ZAMK lar	Saldırı Helikopterleri	Savaş Destek Helikopterleri	Silahez Nakliye Helikopterleri	Savaş Uçakları	Yeniden Sınıflandırılmış SYE Uçakları	Temel Eğitim Uçakları
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)	(m)	(n)	(o)	(p)



**ÇİZELGE VI: (Tarafl Devlet)'İN GİRİŞ/ÇIKIŞ NOKTALARI (GÇN) HAKKINDA  
(tarih) İTİBARIYLA GEÇERLİ BİLGİLER**

<b>Sıra Numarası</b>	<b>GÇN kayıt Numarası</b>	<b>GÇN'nin Adı</b>	<b>Yer</b>	<b>Tip/Tipler</b>
<b>(a)</b>	<b>(b)</b>	<b>(c)</b>	<b>(d)</b>	<b>(e)</b>

## DENETİM PROTOKOLÜ

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın XIV.Maddesi'nde öngörülen denetimlerin yürütülmesini düzenleyen usuller ve diğer hükümler üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

### I. BÖLÜM: TANIMLAR

I.Antlaşma'nın amaçları için:

(A)"Denetlenen Taraf Devlet" teriminden, Antlaşma'nın XIV.Maddesi uyarınca topraklarında bir denetim yürütülen Taraf Devlet anlaşılmaktadır:

(1)yalnızca yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın bulunduğu denetim mevkilerinde, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet, bu Protokol hükümleri uyarınca, denetlenen Taraf Devlet'in bu Protokol'de belirtilen hak ve yükümlülüklerini, kendisine ait Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın bulunduğu o denetim mevkindeki denetim süresince kullanacaktır; ve

(2)birden fazla Taraf Devlet'in Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının bulunduğu denetim mevkilerinde, bu Taraf Devletler'den her biri, bu Protokol'ün hükümleri uyarınca, kendilerine ait Antlaşma'yla sınırlanan konvansiyonel silah ve teçhizata ilişkin olarak, bu Protokol'de denetlenen Taraf Devlet için saptanan hak ve yükümlülükleri, Antlaşma'yla sınırlandırılmış konvansiyonel silah ve teçhizatın bulunduğu o denetim mevkindeki denetim süresince kullanacaktır.

(B)"Yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet" teriminden, kendi ulusal toprakları dışında ve uygulama alanı içinde, konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde, konvansiyonel silah ve teçhizat konuşlandıran Taraf Devlet anlaşılmaktadır.

(C)"Ev sahibi Taraf Devlet" teriminden, uygulama alanı içindeki topraklarında bir diğer Taraf Devlet'in konuşlandığı, o Taraf Devlet'e ait konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde bulunan konvansiyonel silah ve teçhizatı kabul eden Taraf Devlet anlaşılmaktadır.

(D)"Denetleyen Taraf Devlet" teriminden, denetimi isteyen ve bu nedenle denetimin yürütülmesinden sorumlu olan Taraf Devlet anlaşılmaktadır.

(E)"Denetimci" teriminden, bir Taraf Devlet tarafından, bu Protokol'ün III. Bölümü'ndeki hükümler uyarınca, bir denetimi yürütmek üzere belirlenmiş ve o Taraf Devlet'in onaylanmış denetimler listesinde yer alan bir şahıs anlaşılmaktadır.

(F)"Ulaştırma mürettebatı mensubu" teriminden, bir taşıma aracının kullanılmasıyla ilgili görevleri yerine getiren ve bu Protokol'ün III. Bölümü'ndeki hükümler uyarınca, bir Taraf Devlet'in onaylanmış taşıma mürettebatı mensupları listesinde yer alan bir şahıs anlaşılmaktadır.

(G)"Denetim timi" teriminden, belirli bir denetimi yürütmek üzere denetleyen Taraf Devlet tarafından belirlenen denetimler grubu anlaşılmaktadır.

(H)"Refakat timi" teriminden, belirli bir denetimi yürüten denetçilere eşlik ve yardım etmek ve bu Protokol'de belirtilen diğer sorumlulukları üstlenmek üzere, denetlenen Taraf Devlet tarafından görevlendirilen şahıslar grubu anlaşılmaktadır. Yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'in

Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının denetlenmesi durumunda, refakat timi, taraflarca aksine karar verilmediği sürece, hem ev sahibi, hem de yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet tarafından görevlendirilen şahıslardan oluşacaktır.

(I)"Denetim mevkii" teriminden, denetimlerin yürütüldüğü bir bölge, bir mahal veya bir tesis anlaşılmaktadır.

(J)"Denetime tabi birim" teriminden aşağıdaki hususlar anlaşılmaktadır:

(1) Bilgi Değişimi Protokolü'nün III. Bölüm, 1. paragrafının, (A) alt paragrafı uyarınca bildirilen bir mahalde, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat bulunduran, tugay/alay, hava üssü/hava alayı, bağımsız tabur/topçu taburu, bağımsız filo veya eşidi teşkilat seviyesindeki herhangi bir teşkil veya birlik ile tugay/alay, hava üssü/hava alayı seviyesinin bir altındaki komuta düzeyinde bulunan, ayrı yerde konuşlandırılmış tabur/filo veya eşidi birlik;

(2) Bilgi Değişimi Protokolü'nün III. Bölüm, 3. paragrafının (A) ve (B) alt paragrafları uyarınca, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın sürekli veya mutad olarak bulunduğu bildirilen, herhangi bir belirlenmiş daimi depolama mevkii, bu alt paragrafın (1) alt-alt paragrafında atıfta bulunulan teşkillere ve birliklere organik bağı olmayan askeri depolama mevkii, bağımsız tamir veya bakım birliği, askeri eğitim tesisi veya askeri havaalanı;

(3) Bilgi Değişimi Protokolü'nün III. Bölüm, 3. paragrafının, (C) alt paragrafı uyarınca bildirilen, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın indirim mevkii;

(4) tugay/alay veya eşidi seviyenin üstündeki bir birlik veya teşkile doğrudan bağlı olan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizata sahip tabur seviyesinin altındaki birliklerde, eğer kendisine bağlı tugay/alay veya eşidi seviyedeki bir birlik veya teşkile sahip değilse, tabur seviyesinin altındaki o birliklerin bağlı bulunduğu birlik veya teşkil; ve

(5) Antlaşma'ya tabi, ancak bir Taraf Devlet'in konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde olmayan konvansiyonel silah ve teçhizat bulunduran teşkilleri veya birlikleri, denetime tabi birim olarak kabul edilmeyecektir.

(K)"Askeri havaalanı" teriminden, Antlaşma'yla sınırlandırılan veya dahili denetime tabi, en az altı savaş uçağı veya savaş helikopterinin kalkış ve iniş gibi faaliyetlerinin mutad olarak sık sık yapıldığı, bunun dışında bir denetime tabi birim içermeyen, daimi askeri tesis anlaşılmaktadır.

(L)"Askeri eğitim tesisi" teriminden, esasında denetime tabi bir birim içermeyen, en az 30 adet Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatı veya herhangi bir kategorideki Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizattan 12 adetten fazlasını kullanan askeri birim veya alt birimin, askeri personeli eğitmek üzere teşkil edildiği bir tesis anlaşılmaktadır.

(M) Denetime tabi birimler olarak tanımlanan teşkillerin veya birliklerin bir parçasını oluşturmayan "askeri depolama mevkii" teriminden, belirlenmiş daimi depolama mevkileri veya iç güvenlik amaçlarıyla tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşlara bağlı mevkiler dışında, kuruluş veya operasyonel statüsüne bakılmaksızın, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizata sahip herhangi bir depolama mevkii anlaşılmaktadır. Bu gibi mevkilerde bulunan Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat, Antlaşma'nın IV. Maddesi uyarınca aktif birliklerde bulunmasına izin verilen mevcutların bir bölümünü oluşturacaktır.

(N)"Beyan edilmiş mevkii" teriminden, bir veya daha fazla denetime tabi birim içeren tesis veya hudutları kesinlikle belirlenmiş coğrafi mevkii anlaşılmaktadır. Bir beyan edilmiş mevkii, insan yapımı veya doğal dış sınır veya sınırları dahilindeki bütün topraklar ile muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin veya zırhlı araca monteli köprülerin sürekli veya geçici olarak buldukları atış poligonlarını, eğitim alanları, bakım ve depolama alanlarını, helikopter meydanlarını ve demiryolu yükleme tesislerini kapsayan ilgili araziden oluşacaktır.

(O)"Belirlenmiş alan" teriminden, bir Taraf Devlet'in uygulama alanı içindeki toprakları üzerinde herhangi bir yerde, bu Protokol'ün VII, IX. ve X.Bölümleri uyarınca denetlenen bir mevkii dışında, bu Protokol'ün VIII. Bölümü uyarınca bir kuşku denetiminin yürütüldüğü bir alan anlaşılmaktadır. Bir belirlenmiş alan 65 kilometre kareyi aşmayacaktır. O alan içindeki herhangi iki nokta arasındaki hiçbir düz çizginin uzunluğu 16 kilometreyi aşmayacaktır.

(P)"Hassas nokta" teriminden, denetlenen Taraf Devlet veya denetlenen Taraf Devlet'in hak ve yükümlülüklerini üstlenen Taraf Devlet'in, refakat timi aracılığıyla hassas olarak belirlendiği ve bunlara ulaşılması veya üzerlerinden uçulması ertelenebilecek, sınırlandırılabilir veya reddedilebilecek olan herhangi bir teçhizat, yapı veya mahal anlaşılmaktadır.

(Q)"Giriş/çıkış noktası" teriminden, topraklarında bir denetimin yürütüleceği Taraf Devlet tarafından belirlenen, denetim ekipleri ile ulaştırma mürettebatı mensuplarının, o Taraf Devlet'in topraklarına varacağı ve o Taraf Devlet'in topraklarından ayrılacağı bir nokta anlaşılmaktadır.

(R)"Ülke içindeki süre" teriminden, bu Protokol'ün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca yürütülen denetimler için, bir denetim ekibinin, bir denetim yürütülen Taraf Devlet'in topraklarında aralıksız olarak geçirdiği, denetimiminin giriş/çıkış noktasına varışından, bu denetimiminin son denetimini tamamlamasını müteakiben giriş/çıkış noktasına dönüşüne kadar geçen toplam zaman anlaşılmaktadır.

(S)"Temel verileri doğrulama süresi" teriminden, denetim kotalarının hesaplanması amacıyla, Antlaşma'nın yürürlüğe girişini izleyen ilk 120 günlük belirli zaman dilimi anlaşılmaktadır.

(T) "İndirim süresi" teriminden, denetim kotalarının hesaplanması amacıyla, 120 günlük temel verileri doğrulama süresinden sonraki üç yıllık belirli zaman dilimi anlaşılmaktadır.

(U)"Kalan düzeyleri doğrulama süresi" teriminden, denetim kotalarının hesaplanması amacıyla, üç yıllık indirim süresinden sonraki 120 günlük belirli zaman dilimi anlaşılmaktadır.

(V)"Kalan süre" teriminden, denetim kotalarının hesaplanması amacıyla, 120 günlük kalan seviyeleri doğrulama süresini izleyen, Antlaşma'nın süresi boyunca devam edecek belirli zaman dilimi anlaşılmaktadır.

(W)"Beyan edilmiş mevkilerin pasif denetim kotası" teriminden, her Taraf Devlet'in denetime tabi birimlerinin bulunduğu denetim mevkilerinde, belirli bir süre içinde kabul etmekle yükümlü olduğu, bu Protokol'ün VII. Bölümü uyarınca denetime tabi birimlerde yapılacak denetimlerin toplam sayısı anlaşılmaktadır.

(X)"Kuşku denetimi pasif kotası" teriminden, uygulama alanı içinde toprakları bulunan her Taraf Devlet'in belirli bir süre içinde, bu Protokol'ün VIII. Bölümü uyarınca belirlenmiş alanlarda kabul etmekle yükümlü olduğu kuşku denetimlerinin azami sayısı anlaşılmaktadır.

(Y)\*Aktif denetim kotası\* teriminden, her Taraf Devlet'in belirli bir zaman dilimi içinde, bu Protokol'ün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca yürütmek hakkına sahip olacağı denetimlerin toplam sayısı anlaşılmaktadır.

(Z)\*Belgeleme mevkiî\* teriminden, Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü ve Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü uyarınca, yeniden sınıflandırılan çok maksatlı saldırı helikopterleri ile savaş yetenekli eğitim uçaklarının belgeleme işlemlerinin yapıldığı, açıkça belirlenmiş bir mahal anlaşılmaktadır.

(AA)\*Takvim bildirim süresi\* teriminden, Antlaşma'nın VIII. Maddesi uyarınca, planlanan sayıda Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatın amaçlanan indiriminin gerçekleştirileceği, günlerle tanımlanan zaman dilimi anlaşılmaktadır.

## II. BÖLÜM: GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

1. Antlaşma'nın hükümlerine uyulduğunun doğrulanmasının sağlanması amacıyla, her Taraf Devlet, bu Protokol uyarınca yapılan denetimleri kolaylaştıracaktır.

2. Bir Taraf Devlet'in uygulama alanı içinde, ancak ulusal toprakları dışında konuşlandırılmış konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde bulunan Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizata ilişkin olarak, ev sahibi Taraf Devlet ile yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet, kendilerine düşen sorumlulukları yerine getirirken, bu Protokol'ün ilgili hükümlerine uyulmasını, işbirliği içerisinde temin edeceklerdir. Yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet, ev sahibi Taraf Devlet'in topraklarında konuşlandığı konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin hizmetinde bulunan konvansiyonel silah ve teçhizatına ilişkin olarak, Antlaşma hükümlerine uyulmasından bütünüyle sorumlu olacaktır.

3. Refakat timi denetlenen Taraf Devlet'in sorumluluğu altında bulunacaktır:

(A) yalnızca yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'in, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının bulunduğu ve bu Taraf Devlet'in komutası altında olduğu denetim mevkiilerinde yürütülen denetimler süresince refakat timi, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'in temsilcisinin sorumluluğu altında bulunacak; ve

(B) hem ev sahibi, hem de yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın bulunduğu denetim mevkiilerinde, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın fiilen denetlendiği durumda refakat timi, her iki Taraf Devlet'in temsilcilerinden oluşacaktır. Bu denetim mevkinde yürütülen denetimde, ev sahibi Taraf Devlet, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatının denetimine ilişkin yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet tarafından kullanılacak hak ve yükümlülükler dışında, denetlenen Taraf Devlet'in haklarını kullanacak ve yükümlülüklerini yerine getirecektir.

4. Eğer bir denetim timi, denetlenen Taraf Devlet'le yapılmış olan anlaşmayla bir başka Taraf Devlet tarafından kullanılan bir yapı veya yere girme talebinde bulunursa, bu diğer Taraf Devlet, denetlenen Taraf Devlet'le işbirliği içinde ve kullanma anlaşmasına uygun düştüğü ölçüde, yapıyı veya yeri kullanan Taraf Devlet'in teçhizat ve malzemesini içeren denetimlere ilişkin olarak, bu Protokol'de saptanan hakları kullanacak ve yükümlülükleri yerine getirecektir.

5. Denetlenen Taraf Devlet'le anlaşan bir diğer Taraf Devlet tarafından kullanılan yapılar ve yerler, yalnızca bu diğer Taraf Devlet'in temsilcisinin refakat timinde yer alması halinde denetime tabi olacaktır.

6. Denetim timi ve alt timler, denetleyen Taraf Devlet'in kontrolü ve sorumluluğu altında bulunacaklardır.

7. Aynı anda, herhangi bir denetim mevkinde, bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca denetim yürüten en fazla bir denetim timi bulunabilecektir.

8. Bu Protokol'ün diğer hükümlerine tabi olmakla birlikte, denetleyen Taraf Devlet, denetimin yürütüldüğü Taraf Devlet'in topraklarında her denetim timinin ne kadar kalacağına ve ülke içindeki sürede kaç tane ve hangi denetim mevkilerinde denetim yürüteceğine kendisi karar verecektir.

9. Bir denetim timinin, bir denetimin yürütülmesinden önce, giriş/çıkış noktasına kadar ve en son denetimin tamamlanmasından sonra, giriş/çıkış noktasından itibaren seyahat masrafları, denetleyen Taraf Devlet tarafından karşılanacaktır.

10. Her Taraf Devlet, 120 günlük bir temel verileri doğrulama süresi, üç yıllık bir indirim süresi, 120 günlük bir kalan seviyeleri doğrulama süresi ve Antlaşma süresince devam edecek bir kalan süre olmak üzere, her belirli süre için hesaplanan beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotalarını aşmayacak sayıda, bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca denetim kabul etmekle yükümlü olacaktır. Her belirli süre için beyan edilmiş mevkilerin pasif denetim kotası, o Taraf Devlet'in indirim mevkileri ile belgeleme mevkileri hariç olmak üzere, Antlaşma'nın uygulama alanı içinde bulunan denetime tabi birimlerinin bir yüzdesi üzerinden saptanacaktır:

(A) Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden sonraki ilk 120 günlük süre içinde, beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotası, bir Taraf Devlet'in, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca bildirdiği denetime tabi birimlerinin yüzde 20'sine eşit olacaktır;

(B) ilk 120 günlük sürenin tamamlanmasından sonra, indirim süresinin her yılında, beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotası, bir Taraf Devlet'in, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca bildirdiği denetime tabi birimlerinin yüzde 10'una eşit olacaktır;

(C) üç yıllık indirim süresinin tamamlanmasından sonraki ilk 120 gün içinde, beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotası, bir Taraf Devlet'in Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Maddesi uyarınca bildirdiği denetime tabi birimlerinin yüzde 20'sine eşit olacaktır; ve

(D) 120 günlük kalan seviyeleri doğrulama süresinin tamamlanmasından sonra başlayarak, Antlaşma'nın süresi boyunca her yıl, beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotası, bir Taraf Devlet'in, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Maddesi uyarınca bildirdiği denetime tabi birimlerinin yüzde 15'ine eşit olacaktır.

11. Uygulama alanı içinde toprakları bulunan her Taraf Devlet, aşağıdaki şekilde kuşku denetimi kabul etmekle yükümlü olacaktır:

(A) temel verileri doğrulama süresinde, indirim süresinin her yılında ve kalan seviyeleri doğrulama süresi boyunca, kendisine ait denetime tabi birimler ile yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait denetime tabi birimlere ilişkin olarak, kendi topraklarında kabul etmekle yükümlü olduğu beyan edilmiş mevkii denetimlerinin en fazla yüzde 15'i;

(B) kalan sürenin her yılında, o Taraf Devlet'in kendisine ait denetime tabi birimler ile yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait denetime tabi birimlere ilişkin olarak, kendi topraklarında kabul etmekle yükümlü olduğu beyan edilmiş mevkii denetimlerinin en fazla yüzde 23'ü.

12.Bu Bölüm'deki diğer sınırlandırmalara bakılmaksızın, her Taraf Devlet, bu Protokol'ün VII.Bölümü uyarınca, denetime tabi birimlerinde, her yıl, en az bir denetim kabul etmekle ve uygulama alanı içinde toprakları bulunan her Taraf Devlet, bu Protokol'ün VIII. Bölümü uyarınca bir belirlenmiş mevkide, her yıl, en az bir denetim kabul etmekle yükümlü olacaktır.

13.Bu Protokol'ün VII. Bölümü uyarınca, bir denetim mevkindeki denetime tabi birimlerde yapılan her denetim, denetime tabi birimi denetlenen o Taraf Devlet'in beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotasına sayılacaktır.

14.Ev sahibi Taraf Devlet'in topraklarında, bu Protokol'ün VII. Bölümü uyarınca belirli bir süre içinde yapılacak denetimlerin, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e ait denetime tabi birimler için kullanılan oranı, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran o Taraf Devlet'e ait denetime tabi birimlerin, ev sahibi Taraf Devlet'in topraklarında bulunan toplam denetime tabi birimlere oranından büyük olmayacaktır.

15.Herhangi bir Taraf Devlet'in topraklarında, belirli bir süre içinde, bu Protokol'ün VII. Bölümü uyarınca denetime tabi birimlerde yapılacak denetimlerin sayısı, o Taraf Devlet'in topraklarında bulunan denetime tabi birimlerin toplam sayısının yüzdesi olarak hesaplanacaktır.

16.Bir belirlenmiş alan içinde, bu Protokol'ün VIII. Bölümü uyarınca yapılan her denetim, topraklarında denetim yürütülen Taraf Devlet'in hem pasif kuşku denetim kotasına ve hem de beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotasına sayılacaktır.

17.Refakat timi ile denetim timi tarafından aksi kararlaştırılmadığı takdirde, bir denetim timinin ülke içindeki kalış süresi toplam 10 günü ve aşağıdaki formüle göre hesaplanan toplam saati aşmayacaktır:

(A)bir denetime tabi birimde veya bir belirlenmiş alandaki ilk denetim için 48 saat; artı

(B)bir denetime tabi birimde veya bir belirlenmiş alandaki her ardışık denetim için 36'şar saat.

18.Bu Bölüm'ün 17. paragrafındaki sınırlandırmalara tabi olarak, bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca denetim yürüten bir denetim timi, denetim için, beyan edilmiş bir mevkide 48 saatten ve belirlenmiş bir alanda, 24 saatten fazla harcamayacaktır.

19.Denetlenen Taraf Devlet, denetim timinin ardışık denetim mevkine mevcut en hızlı yollardan ulaşmasını sağlayacaktır. Eğer bir denetimin tamamlanması ile denetim timinin ardışık denetim mevkine varışı arasındaki süre 9 saati aşarsa veya denetimin yürütüldüğü Taraf Devlet'in topraklarında, denetim timi tarafından yürütülen son denetimin tamamlanması ile bu denetim timinin giriş/çıkış noktasına varışı arasındaki süre 9 saati aşarsa, bu artı zaman denetim timinin ülke içindeki süresinden sayılmayacaktır.

20.Her Taraf Devlet, uygulama alanı içindeki topraklarında, bu Protokol'ün VII veya VIII. Bölümleri uyarınca aynı anda denetim yürüten en fazla, ya iki denetim timi veya o Taraf Devlet'in topraklarında belirli bir zaman dilimi içinde denetlenecek toplam denetime tabi birimlerin yüzde ikisine eşit sayıda, hangi sayı daha büyükse, denetim timini kabul etmekle yükümlü olacaktır.

21.Her Taraf Devlet, bu Protokol'ün VII. ve VIII.Bölümleri uyarınca konvansiyonel silahlı kuvvetlerini aynı anda denetleyen en fazla, ya iki denetim timi veya bu Protokol'ün VII. ve VIII.Bölümleri uyarınca belirli bir zaman dilimi içinde denetlenecek olan denetime tabi birimlerinin toplam sayısının yüzde ikisine eşit sayıda, hangi sayı daha büyükse, denetim timini kabul etmekle yükümlü olacaktır

22.Bu Bölüm'ün 20. ve 21. paragraflarındaki hükümlere bakılmaksızın Antlaşma'nın IV. ve V. Madde'lerinde belirtilen askeri bölgelere sahip her Taraf Devlet, uygulama alanı içinde bulunan topraklarındaki bu askeri bölgelerin herhangi birinde, bu

Protokol'ün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca aynı anda denetim yürüten, en fazla iki denetim timini kabul etmekle yükümlü olacaktır.

23. Hiçbir Taraf Devlet, bir takvim yılında, aynı Taraf Devlet'ten beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotasının yüzde 50'sinden fazla sayıda, bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca yürütülen denetim kabul etmekle yükümlü olmayacaktır.

24. Her Taraf Devlet, uygulama alanı içinde diğer Taraf Devletler'in topraklarında denetim yürütmek hakkına sahip olacaktır. Bununla birlikte, hiçbir Taraf Devlet, aynı Taraf Devletler grubuna mensup bir diğer Taraf Devlet'te, bu Protokol'ün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca 5'ten fazla denetim yürütmeyecektir. Bu gibi her denetim, denetlenen Taraf Devlet'in beyan edilmiş mevkii pasif denetim kotasına sayılacaktır. Bunun dışında, bir Taraf Devletler grubu içindeki her Taraf Devlet için denetimlerin dağılımlarının belirlenmesi, münhasıran o Taraf Devletler grubunun sorumluluğunda olacaktır. Her Taraf Devlet, aktif denetim kotasını, diğer tüm Taraf Devletler'e bildirecektir:

(A) temel verileri doğrulama süresi için, Antlaşma'nın imzalanmasından en geç 120 gün sonra;

(B) indirim süresinin ilk yılı için, Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden en geç 60 gün sonra; ve

(C) indirim süresinin ilk yılını izleyen her yıl, kalan düzeyleri doğrulama süresi ve kalan sürenin her yılı için, her belirli zaman diliminin öncesindeki Ocak ayının en geç 15'nci gününde.

### III. BÖLÜM: DENETİM ÖNCESİ YERİNE GETİRİLECEK HUSUSLAR

1. Bu Antlaşma uyarınca yapılacak denetimler, bu Bölüm'ün 3 ila 7. paragraflarına uygun olarak, belirlenen denetimler tarafından yürütülecektir.

2. Denetimler, denetleyen Taraf Devlet'in veya diğer Taraf Devletler'in vatandaşları olacaktır.

3. Antlaşma'nın imzalanmasını izleyen 90 gün içinde, her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, önerdiği denetimler ve ulaştırma mürettebatı mensuplarının açık adlarını, cinsiyetlerini, doğum tarihlerini ve yerlerini ve pasaport numaralarını içeren birer listesini verecektir. Bir Taraf Devlet tarafından önerilen denetimci listesi, hiçbir zaman 400'den fazla kişiyi ve bir Taraf Devletçe önerilen ulaştırma mürettebatı mensubu listesi hiçbir zaman 600'den fazla kişiyi içermeyecektir.

4. Her Taraf Devlet, kendisine diğer Taraf Devletler tarafından verilen denetimci ve ulaştırma mürettebatı mensupları listelerini inceleyecek ve her listenin alınmasından sonraki 30 gün içinde, listeden adının çıkarılmasını istediği herhangi bir şahsı, o listeyi veren Taraf Devlet'e bildirecektir.

5. Bu Bölüm'ün 7. paragrafına tabi olarak, bu Bölüm'ün 4. paragrafında belirtilen süre içinde adının çıkarılması istenmeyen denetimci ve ulaştırma mürettebatı mensupları, bu Bölüm'ün 8. paragrafı uyarınca, vizeler ve diğer belgelerin verilmesi amacıyla kabul edilmiş sayılacaklardır.

6. Her Taraf Devlet, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonraki bir ay içinde listelerinde değişiklik yapmak hakkına sahip olacaktır. Bundan sonra, her Taraf Devlet, bu Bölüm'ün 3. paragrafında belirtilen sayıları aşmamak kaydıyla, denetimci ve ulaştırma mürettebatı mensupları listelerine, her altı ayda bir ilaveler veya çıkarmalar önerebilir. Önerilen ilaveler, bu Bölüm'ün 4. ve 5. paragrafları uyarınca incelenecektir.

7. Bir Taraf Devlet, bir diğer Taraf Devlet tarafından verilen denetimci ve ulaştırma mürettebatı mensupları listelerinden, herhangi bir kişinin çıkartılmasını, reddetme hakkı olmaksızın isteyebilir.



8.Topraklarında denetim yürütülen Taraf Devlet, bu Bölüm'ün 5. paragrafına uygun şekilde kabul edilen denetimcilere ve ulaştırma mürettebatı mensuplarına, bu şahısların o Taraf Devlet'in topraklarına, bu Protokol'ün hükümleri uyarınca denetim faaliyetlerini yürütebilmek amacıyla girmeleri ve kalmaları için vizeleri ve gerekli olacak diğer belgeleri verecektir. Bu vizeler ve diğer gerekli belgeler aşağıdaki şekillerden birine göre verilecektir: ya

(A)listelerin veya listelerdeki izleyen değişikliklerin kabulünden itibaren 30 gün içinde verilmesi halinde, vize en az 24 aylık bir süre için geçerli olacaktır; veya

(B)denetim timi ile ulaştırma mürettebatı mensuplarının giriş/çıkış noktasına varışlarından itibaren bir saat içinde verilmesi halinde vize, denetim faaliyetlerinin süresi için geçerli olacaktır.

9.Antlaşma'nın imzalanmasını izleyen 90 gün içinde, her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, denetimcileri ile denetim için gerekli teçhizatını, denetimin yürütüleceği Taraf Devlet'in topraklarına getirip götürecek ulaştırma araçları için daimi diplomatik klerans numarasını bildirecektir. Belirlenmiş giriş/çıkış noktalarına gidiş dönüşlerde, mevcut uluslararası hava yolları veya ilgili Taraf Devletler'ce sağlanan daimi diplomatik klerans numarası için esas kabul edilecek diğer rotalar izlenecektir. Denetimciler giriş/çıkış noktalarına seyahat ederken mevcut ticari uçuşları kullanabilirler. Bu paragrafın daimi diplomatik klerans numaralarına ilişkin hükmü, bu gibi uçuşlara uygulanmayacaktır.

10.Her Taraf Devlet, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca yaptığı bildirimde, denetime tabi birimleri içeren her beyan edilmiş mevki için bir veya birkaç giriş/çıkış noktası gösterecektir. Bu giriş/çıkış noktaları, denetleyen Taraf Devlet'in ulaştırma aracını kabul edebilecek kapasitede olması gereken, kara hududu sınır kapıları, havaalanları veya deniz limanları olabilecektir. Her beyan edilmiş mevki için en az bir havaalanı giriş/çıkış noktası olarak gösterilecektir. Beyan edilmiş bir mevkiye ilişkin olarak gösterilen herhangi bir giriş/çıkış noktasının konumu, bu beyan edilmiş mevkiye, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 8. paragrafında belirtilen süre içinde ulaşılabilesine imkan verecek şekilde saptanacaktır.

11.Her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e değişikliğin yürürlüğe girmesinden önce, 90, günden az olmayacak şekilde, bildirimde bulunmak suretiyle, topraklarına giriş/çıkış noktasını veya noktalarını değiştirmek hakkına sahip olacaktır.

12.Antlaşma'nın imzalanmasını izleyen 90 gün içinde, her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, kendi konvansiyonel silahlı kuvvetlerini denetleyecek denetim timlerinin kullanacağı Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı resmi dilini veya dillerini bildirecektir.

## IV.BÖLÜM: DENETLEMEK NİYETİNİN BİLDİRİMİ

1 Denetleyen Taraf Devlet, denetlenen Taraf Devlet'e, Antlaşma'nın XIV. Maddes'nde öngörülen bir denetim yapmak niyetinde olduğunu bildirecektir. Yabancı ülkede konuşlandırılmış konvansiyonel kuvvetlerin denetiminde, denetleyen Taraf Devlet, ev sahibi Taraf Devlet ile yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e aynı zamanda bildirimde bulunacaktır. Denetleyen Taraf Devlet, yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet tarafından yurutulan belgeleme veya indirim işlemlerinin denetlenmesi için, ev sahibi Taraf Devlet ile yabancı ülkede kuvvet konuşlandıran Taraf Devlet'e aynı zamanda bildirimde bulunacaktır.

2 Bu Protokol'un VII ve VIII Bölümleri uyarınca yurutulan denetimler için, bu bildirimler, denetim timinin, denetimin yurutuleceği Taraf Devlet'in topraklarındaki giriş/çıkış noktasına, Antlaşma'nın XVII Maddesi uyarınca, tahmini varış zamanının en geç 36 saat öncesinden yapılacak ve aşağıdaki hususları içerecektir.

(A)kullanılacak giriş/çıkış noktası,

(B)giriş/çıkış noktasına tahmini varış zamanı,

(C)giriş/çıkış noktasına varışta kullanılacak vasıta,

(D)ilk denetimin bu Protokol'un VII ve VIII Bölümleri'nden hangisi uyarınca yurutuleceği ve denetimin yaya olarak, arazi aracıyla veya helikopterle veya bunların herhangi bir şekilde karma kullanımıyla yurutuleceği hakkında bir açıklama,

(E)giriş/çıkış noktasına varış ile denetlenecek ilk mevkinin belirlenmesi arasındaki süre,

(F)denetim timi tarafından kullanılacak, bu Protokol un III Bölüm, 12 paragrafı uyarınca belirlenmiş dil,

(G)bu Protokol'un XII Bölümü uyarınca hazırlanacak denetim raporunda kullanılacak dil,

(H)denetimsiciler ile ulaştırma mürettebatı mensuplarının açık adları, cinsiyetleri, doğum tarihleri ve yerleri, pasaport numaraları, ve

(I)ardışık denetimlerin muhtemel sayısı

3 Bu Protokol un IX ve X Bölümleri uyarınca yurutulan denetimler için, bu bildirimler, Antlaşma'nın XVII Maddesi gereğince denetim timinin, denetimin yurutuleceği Taraf Devlet'in topraklarında belirlenen giriş/çıkış noktasına tahmini varış zamanından en az 96 saat öncesinden yapılacak ve aşağıdaki hususları içerecektir

(A)kullanılacak giriş/çıkış noktası

(B)giriş/çıkış noktasına tahmini varış zamanı,

(C)giriş/çıkış noktasına varışta kullanılacak vasıta

(D)indirim veya belgeleme mevkindeki her denetim için bu Protokol un IX Bölüm 3 paragrafı veya X Bölüm 5 paragrafı uyarınca yapılan bildirimde atıf

(E)denetim timi tarafından kullanılacak bu Protokol un III Bölüm, 12 paragrafı uyarınca belirlenmiş dil

(F)bu Protokol un XII Bölümü uyarınca hazırlanacak denetim raporunda kullanılacak dil ve

(G)denetimsiciler ile ulaştırma mürettebatı mensuplarının açık adları, cinsiyetleri doğum tarihleri ve yerleri ile pasaport numaraları

4. Bu Bölüm'ün 1. paragrafı gereğince bildirim yapılan Taraf Devletler, Antlaşmanın XVII. Maddesi uyarınca, bildirim alındığını üç saat içinde bildireceklerdir. Bu Bölüm'de belirtilen hükümlere bağlı olarak, denetim timinin, bu Bölüm'ün 2. paragrafının (B) alt paragrafı veya 3. paragrafının (B) alt paragrafı uyarınca bildirilen tahmini varış zamanında giriş/çıkış noktasına gelmesine izin verilecektir.

5. Denetlemek niyetinin bildirimini alan bir denetlenen Taraf Devlet, bu bildirim alınca, derhâl diğer bütün Taraf Devletler'e, Antlaşma'nın XVII. Maddesi uyarınca bildirim birer örneğini gönderecektir.

6. Eğer topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet, denetim timinin tahmini varış zamanında giriş yapmasına izin veremeyecekse, denetim timinin bildirilen tahmini varış zamanından önceki veya sonraki iki saat içinde, o Taraf Devlet'in topraklarına girmesine izin verecektir. Bu durumda, topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet, denetleyen Taraf Devlet'e yeni varış zamanını, en geç ilk bildirim yapılmasından itibaren 24 saat içinde bildirecektir.

7. Denetim timinin, bildirilen tahmini varış zamanından veya bu Bölüm'ün 6. paragrafı uyarınca iletilen yeni varış zamanından iki saatten fazla geçikmesi halinde, denetleyen Taraf Devlet, bu Bölüm'ün 1. paragrafı uyarınca, bildirim yapılan Taraf Devletleri aşağıdaki hususlardan haberdar edecektir.

(A) İlk tahmini varış zamanından veya bu Bölüm'ün 6. paragrafı uyarınca bildirilen yeni varış zamanından hiçbir şekilde altı saatten geç olmayacak yeni bir tahmini varış zamanı; ve

(B) Eğer denetleyen Taraf Devlet arzu ederse, giriş/çıkış noktasına varış ile ilk denetim mevkinin belirlenmesi arasında yeni bir ara süre.

8. Denetim timinin giriş/çıkış noktasına ulaştırılmasında ticari olmayan uçuşların kullanılması halinde, denetleyen Taraf Devlet, topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet'in hava sahasına planlanan giriş zamanından en az 10 saat önce, Antlaşma'nın XVII. Maddesi uyarınca, o Taraf Devlet'e bir uçuş planı verecektir. Uçuş planı, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatının sivil uçaklara uygulanan usulleri uyarınca verilecektir. Denetleyen Taraf Devlet, her uçuş planının notlar bölümüne, daimi diplomatik klerans numarası ile "AKKA denetim uçağı. Öncelikli klerans işlemi gerekmektedir." şeklinde bir ibare ekleyecektir.

9. Bu Bölüm'ün 8. paragrafı uyarınca verilen bir uçuş planının alınmasından sonra, en geç üç saat içinde, topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet, denetim timinin tahmini varış zamanında giriş/çıkış noktasına varmasını teminen, uçuş planının onaylanmasını sağlayacaktır.

## V.BÖLÜM: GİRİŞ / ÇIKIŞ NOKTASINA VARIŞTA YAPILACAK İŞLEMLER

1. Refakat timi, denetim timi ile ulaştırma mürettebatı mensuplarını giriş/çıkış noktasına varışlarında karşılayacaktır.

2. Denetlenen Taraf Devlet'le yaptığı anlaşma sonucu yapıları ve yerleri kullanan bir Taraf Devlet, ihtiyacı olduğunda denetim timine refakat etmek üzere, refakat timiyle kararlaştırdıkları bir zamanda giriş/çıkış noktasında hazır bulunacak bir itibat subayı belirleyecektir.

3. Giriş/çıkış noktasına varış ve ayrılma zamanları üzerinde denetim timi ile refakat timince mutabakata varılacak ve kaydedilecektir.

4. Topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet, denetim timinin bagajının, teçhizatının ve malzemelerinin bütün gümrük vergilerinden muaf tutulmasını ve giriş/çıkış noktasındaki işlemlerinin süratle tamamlanmasını sağlayacaktır.

5. Denetleyen Taraf Devlet'in, topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet topraklarına getirdiği teçhizat ve malzemeler, o ülkeye her getirilişlerinde incelemeye tabi tutulacaktır. Bu inceleme, denetim timinin, giriş/çıkış noktasından denetim mevkine gitmek üzere ayrılmasından önce tamamlanacaktır. Bu teçhizat ve malzemeler, refakat timi tarafından, denetim timi mensuplarının huzurunda incelenecektir.

6. Eğer refakat timi, denetimciler tarafından getirilen teçhizat ve malzemeleri incelerken, bunlardan herhangi birinin, bu Protokol'ün denetim koşullarıyla bağdaşmayan işlevler görmek kapasitesine sahip olduğunu veya bu Protokol'ün VI. Bölüm, 5. paragrafında belirlenen koşulları karşılamadığını saptarsa, bu takdirdé o kalemin kullanılmasına izin vermemek ve ona giriş/çıkış noktasında el koymak hakkına sahip olacaktır. Denetleyen Taraf Devlet, bu gibi el konan teçhizat veya malzemeleri en erken fırsatta arzusuna göre, ancak bunları getiren denetim timinin ülkeden ayrılmasından daha geç olmayacak şekilde, topraklarında denetim yürütülen Taraf Devlet'in ülkesinden çıkaracaktır.

7. Eğer bir Taraf Devlet, denetim timinin teçhizatının giriş/çıkış noktasında incelenmesine katılmamışsa, o Taraf Devlet, konuşlandığı kuvvetlerinin bulunduğu beyan edilmiş mevkinin veya denetlenen Taraf Devlet'le anlaşma yoluyla kullandığı bir yapı veya yerin denetlenmesinden önce, refakat timinin, bu Bölüm'ün 5. ve 6. paragraflarında saptanan haklarını kullanmak yetkisine sahip olacaktır.

8. Denetim timi ile ulaştırma mürettebatı mensuplarının, denetim mevkinin bulunduğu Taraf Devlet'in topraklarında kaldıkları süre boyunca, denetlenen Taraf Devlet, gıda, konaklama, çalışma yeri, ulaştırma ve gerekirse sağlık hizmetlerini veya diğer herhangi bir acil yardımı sağlayacak veya sağlanmasını düzenleyecektir.

9. Topraklarında denetim yürütülen Taraf Devlet, denetleyen Taraf Devlet'in ulaştırma aracına, giriş/çıkış noktasında park yeri, koruma, bakım ve yakıt ikmali sağlayacaktır.

## VI. BÖLÜM: DENETİMLERİN YÜRÜTÜLMESİYLE İLGİLİ GENEL KURALLAR

1. Bir denetim timinde, denetleyen Taraf Devlet dışındaki Taraf Devletler'in denetimcileri de bulunabilirler.

2. Bu Protokol'ün VII., VIII., IX. ve X. Bölümleri uyarınca yürütülen denetimler için, bir denetim timi, en fazla dokuz denetimciden oluşacak ve en fazla üç alt time bölünebilecektir. Antlaşma'nın IV. ve V. Maddeleri'nde belirtilen askeri bölgelere sahip olmayan Taraf Devletler'in topraklarında veya bunlara sahip bir Taraf Devlet'in herhangi bir askeri bölgesinde aynı anda yürütülen denetimlerde, yalnızca bir denetim timi üç alt time bölünebilecek, diğerleri iki alt time bölünebilecektir.

3. Denetimciler ile refakat timi mensupları, kendi rollerini açıkça gösterecek şekilde giyineceklerdir.

4. Bir denetimcinin, topraklarında denetim yürütülecek taraf Devlet'in topraklarında bulunan bir giriş/çıkış noktasına varışından itibaren görevine başladığı ve o Taraf Devlet'in topraklarını bir giriş/çıkış noktasından terkettiği andan itibaren görevinin sona erdiği kabul edilecektir.

5. Ulaştırma mürettebatı mensuplarının sayısı 10'u geçmeyecektir.

6. Ayrıcalıkları ve bağışlıkları saklı kalmakla birlikte, denetimciler ile ulaştırma mürettebatı mensupları, topraklarında denetim yürütülen Taraf Devlet'in kanun ve mevzuatına saygı gösterecek ve o Taraf Devlet'in iç işlerine karışmayacaklardır. Denetimciler ile ulaştırma mürettebatı mensupları, bir denetim mevkindeki güvenlik ve idari usuller dahil, denetim mevkindeki kurallara saygı göstereceklerdir. Denetlenen Taraf Devlet'in, bir denetimci veya bir ulaştırma mürettebatı mensubunun, bu gibi

3818

18.6.1992

kanun ve mevzuatı veya bu Protokol'de belirtilen ve denetimleri hükme bağlayan diğer koşulları ihlal ettiğini saptaması halinde, denetlenen Taraf Devlet bunu denetleyen Taraf Devlet'e bildirecek, denetleyen Taraf Devlet de, denetlenen Taraf Devlet'in isteği üzerine, derhal bu şahsın adını denetimsiz veya ulaştırma mürettebatı mensupları listesinden çıkaracaktır. Eğer o şahıs denetim yürütülen Taraf Devlet'in topraklarındaysa, denetleyen Taraf Devlet bu şahsı bu topraklardan süratle çıkaracaktır.

7. Denetlenen Taraf Devlet, denetim timi ile ulaştırma mürettebatı mensuplarının, giriş/çıkış noktasına varışlarından, ülkeyi terketmek üzere giriş/çıkış noktasından ayrılışlarına kadar güvenliklerinin sağlanmasından sorumlu olacaktır.

8. Refakat timi, denetim timinin işlevlerini yerine getirmesine yardım edecektir. Refakat timi, arzusuna göre, denetim timine, bu tim, topraklarında denetim yürütülecek Taraf Devlet'in topraklarına girdiği andan, ayrıldığı ana kadar eşlik etmek hakkını kullanabilir.

9. Denetleyen Taraf Devlet, denetim timi ile her alt timin, bu Protokol'ün IV. Bölüm, 2. paragraf (F) alt paragrafı ve 3. paragraf (E) alt paragrafı uyarınca bildirilen dilde refakat timiyle rahatça iletişim kurabilmelerini teminen, gerekli dil bilgisine vakıf olmalarını temin edecektir. Denetlenen Taraf Devlet, refakat timinin, denetim timi ve herbir alt timi ile bu dilde rahatça iletişim kurabilmesi için gerekli dil bilgisine vakıf olmasını temin edecektir. Denetimciler ile refakat timinin mensupları diğer dillerle de iletişim kurabilirler.

10. Denetimler sırasında elde edilen hiçbir bilgi, denetleyen Taraf Devlet'in yazılı onayı olmaksızın kamuya açıklanamaz.

11. Denetimciler, denetim yürütülen Taraf Devlet'in topraklarında buldukları süre boyunca, denetlenen Taraf Devlet tarafından sağlanacak uygun bir iletişim aracını kullanarak, o ülkede bulunan denetleyen Taraf Devlet Büyükelçiliği veya Konsoloslugu ile haberleşmek hakkına sahip olacaklardır. Denetlenen Taraf Devlet, bir denetim timinin alt timleri arasında da haberleşme olanakları sağlayacaktır.

12. Denetlenen Taraf Devlet, denetim timini, denetim mevkilerine gidiş/dönüşlerde ve bu denetim mevkileri arasında, denetlenen Taraf Devlet tarafından seçilen bir vasıta ile ve güzergahtan nakledecektir. Denetleyen Taraf Devlet, seçilen güzergahta bir değişiklik isteyebilir. Denetlenen Taraf Devlet, mümkünse, böyle bir isteği kabul edecektir. Karşılıklı olarak mutabık kalındığı takdirde, denetleyen Taraf Devlet'in kendi kara ulaştırma vasıtalarını kullanmasına izin verilecektir.

13. Eğer acil bir durum doğar ve denetimcilerin, bir denetim mevkinden giriş/çıkış noktasına veya topraklarında denetim yürütülen Taraf Devlet'in ülkesinde bulunan denetleyen Taraf Devlet Büyükelçiliği veya Konsolosluguna gitmeleri gerekirse, denetim timi durumu refakat timine bildirecek, refakat timi de, derhal o yolculuğu düzenleyecek ve gerekirse uygun ulaştırma vasıtasını sağlayacaktır.

14. Denetlenen Taraf Devlet, denetim mevkinde, denetim timi tarafından kullanılmak üzere teçhizat ve malzemelerin muhafazası, rapor yazılması, dinlenme ve yemek için bir idari alan tahsis edecektir.

15. Denetim timinin, denetimin yürütülmesinde ihtiyaç duyacağı belgeleri, özellikle kendi harita ve şemalarını getirmesine izin verilecektir. Denetimcilerin, portatif pasif gece görüş cihazları, dürbünler, video ve fotoğraf makinaları, diktafonlar, mezuralar, ışıldaklar, manyetik pusulalar ve portatif bilgisayarlar getirmelerine ve kullanmalarına izin verilecektir. Denetimcilerin, denetlenen Taraf Devlet'in onayına bağlı olarak, başkaca teçhizat kullanmasına da izin verilecektir. Refakat timi, ülke içindeki süre boyunca denetimcilerin getirdiği teçhizatı izleme hakkına sahip olacak, fakat refakat timi tarafından, bu Protokol'ün V. Bölümü'nün 5 ila 7. paragrafları uyarınca onaylanan teçhizatın kullanımına karışmayacaktır.

16. Bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca yürütülen denetimlerde, denetim timi, denetlenecek denetim mevkini her belirleyişinde, denetimi yaya olarak, arazi aracı ya da helikopterle veya bunların herhangi bir şekilde karma kullanımıyla mı

3818

yürüteceğini belirtecektir. Aksine karar verilmediği takdirde, denetlenen Taraf Devlet denetim mevkinde uygun bir arazi aracı sağlayacak ve çalıştıracaktır.

17. Denetlenen Taraf Devlet'in güvenlik gerekleri ile uçuş kuralları ve bu Bölüm'ün 18 ila 21. paragraflarının hükümleri saklı kalmak kaydıyla, denetim timi, mümkün olduğu hallerde, bu Protokol'ün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca yürütülen denetimlerde, denetlenen Taraf Devlet tarafından sağlanan ve çalıştırılan bir helikopteri kullanmak suretiyle, denetim mevki üzerinde helikopter uçuşları yapmak hakkına sahip olacaktır.

18. Denetlenen Taraf Devlet, alanı 20 kilometre kareden az olan hiçbir denetim mevkinde helikopter sağlamak yükümlülüğünde olmayacaktır.

19. Denetlenen Taraf Devlet, hassas noktalar üzerindeki helikopter uçuşlarını ertelemek, sınırlandırmak veya reddetmek hakkına sahip olacak, ancak, hassas noktaların varlığı, denetim mevkinin geriye kalan alanlarının üzerinden helikopterle uçulmasını engellemeyecektir. Helikopter uçuşlarında, hassas noktaların veya bu noktaların yukarıdan fotoğraflarının çekilmesine yalnızca refakat timinin onayıyla izin verilecektir.

20. Denetim mevkindeki bu gibi helikopter uçuşlarının süresi, denetim timi ile refakat timi arasında aksi kararlaştırılmadığı takdirde, toplam bir saati aşmayacaktır.

21. Denetlenen Taraf Devlet tarafından sağlanacak helikopter, en az iki denetim timi mensubu ile bir refakat timi mensubunu taşıyabilecek büyüklükte olacaktır. Deneticilerin, denetim mevkinin üzerindeki uçuşlarda, bu Bölüm'ün 15. paragrafında belirtilen teçhizattan herhangi birini yanlarına almalarına ve kullanmalarına izin verilecektir. Denetim timi, denetim uçuşları sırasında her ne zaman fotoğraf çekmeye niyetlenirse refakat timine bildirecektir. Helikopter, deneticilere yerin sürekli ve engellenmemiş bir görüntüsünü sağlayacaktır.

22. Deneticiler, işlevlerini yerine getirirken, denetim mevkinde devam eden faaliyetlere doğrudan karışmayacaklar ve denetim mevkindeki çalışmalarını gereksiz yere engellemekten veya geciktirmekten veya çalışmaların güvenli bir şekilde yürütülmesini etkileyecek hareketler yapmaktan kaçınacaklardır.

23. Bu Bölüm'ün 24 ila 29 paragraflarında belirtilen haller dışında, bir denetime tabi birim veya belirlenmiş alandaki denetim sırasında deneticilerin, aşağıdaki yerlere yaklaşmalarına girmelerine ve engellenmeksizin denetim yapmalarına izin verilecektir:

(A) bir belirlenmiş alanda, bu belirlenmiş alanın bütünü içinde; veya

(B) denetime tabi birimlerde, denetim timi tarafından denetim için belirlenmemiş, mevki şemasında münhasıran bir diğer denetime tabi birime ait olarak çizilmiş alanlar dışında, beyan edilmiş mevkinin bütünü içinde.

24. Bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca yürütülen, bir denetime tabi birim veya bir belirlenmiş alanın denetimi sırasında ve bu Bölüm'ün 25. paragrafındaki hükümlere tabi olarak, deneticiler, bu Bölüm'ün 23. paragrafında sözü edilen alanlar içinde, muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin veya zırhlı araca monteli köprülerin sürekli veya mutad olarak mevcut bulunduğu herhangi bir mahale, yapıya veya yapı içindeki alana girmek hakkına sahip olacaklardır. Deneticiler, girişin fiziki olarak yalnızca genişliği iki metreyi aşmayan personel kapılarından mümkün olduğu ve refakat timinin giriş izni vermediği diğer yapılara veya yapı içindeki alanlara girmek hakkına sahip olmayacaklardır.

25. Bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca, bir denetime tabi birim veya bir belirlenmiş alanın denetimi sırasında, deneticiler, tahkim edilmiş bir uçak barınağına bakıp, muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin veya zırhlı araca monteli köprülerin bulunup bulunmadığını ve eğer mevcutsa bunların

3818

18.6.1992

sayılarını, tiplerini, modellerini veya versiyonlarını görerek teyid etmek hakkına sahip olacaklardır. Bu Bölüm'ün 24. paragrafının hükümleri saklı kalmakla birlikte, denetimciler, bu gibi tahkim edilmiş uçak barınaklarına yalnızca refakat timinin onayıyla gireceklerdir. Eğer bu onay verilmezse ve eğer denetimciler isterlerse, bu gibi tahkim edilmiş uçak barınağında bulunan muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, top sistemleri, savaş helikopterleri, savaş uçakları, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçakları, zırhlı personel taşıyıcı benzerleri, zırhlı piyade savaş aracı benzerleri veya zırhlı araca monteli köprüler dışarıda sergilenecektir.

26. Bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca, bir denetime tabi birim veya bir belirlenmiş alan denetimi sırasında, bu Bölüm'ün 27 ila 33. paragraflarında belirtilen haller dışında, denetimciler, konvansiyonel silah ve teçhizata yalnızca bunların sayılarını, tiplerini, modellerini veya versiyonlarını görerek teyit etmeleri için gerektiği ölçüde yaklaşmak hakkına sahip olacaklardır.

27. Denetlenen Taraf Devlet, teçhizatın bireysel hassas parçalarını örtmek hakkına sahip olacaktır.

28. Refakat timi, sayıları ve alanları mümkün olduğunca sınırlandırılmış olması gereken hassas noktalara, örtülmüş nesnelere ve boyutları (genişlik, yükseklik, uzunluk veya yarı çap) iki metreden az olan konteynerlere yaklaşmaya izin vermemek hakkına sahip olacaktır. Bir hassas nokta belirlendiğinde veya örtülü nesnelere veya konteynerler mevcut olduğunda, refakat timi, hassas noktada, örtülü nesnede veya konteynerde, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, topçu silahları, savaş helikopterleri, savaş uçakları, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçakları, zırhlı personel taşıyıcı benzerleri, zırhlı piyade savaş aracı benzerleri veya zırhlı araca monteli köprüler bulunup bulunmadığını ve eğer bulunuyorsa bunların sayılarını, tiplerini, modellerini veya versiyonlarını beyan edecektir.

29. Eğer refakat timi bir hassas noktada, örtülü nesnede veya konteynerde bu Bölüm'ün 28. paragrafında belirtilen, bir konvansiyonel silah ve teçhizat bulunduğunu beyan ederse, refakat timi bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatı denetim timi için sergileyecek veya beyan edecek ve denetim timini, bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın beyan edilenden daha fazla olmadığı hususunda tatmin etmek için tertipler alacaktır.

30. Eğer bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca, bir denetime tabi birim veya bir belirlenmiş alanda yapılan denetim sırasında, denetim mevkinde, Mevcut Tipler Protokolü'ndeki çok maksatlı savaş helikopterleri listesinde yer alan veya önceden yer almış olan tipte bir helikopter mevcutsa ve refakat timi tarafından bir savaş destek helikopteri olarak beyan edilmişse veya denetim mevkinde bir Mi-24R veya Mi-24K helikopteri mevcutsa ve refakat timi tarafından Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün I. Maddesi'nin 3. paragrafı uyarınca sınıflandırılmış olarak beyan edilmişse, bu helikopter, bu Protokol'ün IX. Bölüm, 4 ila 6. paragrafları uyarınca iç denetime tabi olacaktır.

31. Eğer bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümü uyarınca, bir denetime tabi birim veya bir belirlenmiş alanda yapılan denetim sırasında, denetim mevkinde Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün II. Bölümü'ndeki listede yer alan savaş yetenekli eğitim uçaklarından birinin belirli bir modeli veya versiyonu mevcutsa ve refakat timi tarafından Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü uyarınca silahsız olarak belgelenmiş olduğu beyan edilmişse, bu uçak, bu Protokol'ün IX. Bölüm, 4 ve 5. paragrafları uyarınca iç denetime tabi olacaktır.

32. Eğer bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca, bir bildirim tabi birim veya bir belirlenmiş alanda yapılan denetim sırasında, denetim mevkinde, refakat timi tarafından zırhlı personel taşıyıcı benzeri veya zırhlı piyade savaş aracı benzeri olarak beyan edilen bir zırhlı savaş aracı mevcutsa, denetim timi, bu aracın bir savaş piyade mangasını taşıyamayacağını saptamak hakkına sahip olacaktır. Denetimciler aracın içini dışarıdan görerek denetlenmesi için aracın kapılarının ve/veya kapakçıklarının açılmasını istemek hakkına sahip olacaklardır. Aracın içindeki veya üstündeki hassas teçhizat örtülebilecektir.

33.Eğer bu Protokol'ün VII. veya VIII. Bölümleri uyarınca bir bildirim tabii birim veya bir belirlenmiş alanda yapılan denetim sırasında, denetim mevkinde, indirim Protokolü'nün hükümleri uyarınca indirilmiş olduğu beyan edilen teçhizat kalemleri mevcutsa, denetim timi, bu teçhizat kalemlerinin, indirim Protokolü'nün III. ila XII. Bölümleri'nde belirtilen usuller uyarınca indirilmiş olduklarını teyid etmek üzere, denetlemek hakkına sahip olacaktır.

34.Denetimciler, belirlenmiş daimi depolama mevkileri ile 50 adetden fazla konvansiyonel silah ve teçhizat içeren diğer depolama mevkilerinde, denetim sırasında, Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın mevcudiyetini kaydetmek amacıyla, video dahil, fotoğraf çekmek hakkına sahip olacaklardır. Makinalar, 35 mm'lik fotoğraf makinaları ve anında tabedilmiş film verebilen fotoğraf makinalarıyla sınırlandırılacaktır. Denetim timi, fotoğraf çekmeyi planlayıp planlamadığını önceden refakat timine bildirecektir. Refakat timi, denetim timinin fotoğraf çekmesinde işbirliği yapacaktır.

35.Hassas noktalarda fotoğraf çekilmesine, yalnızca refakat timinin onayıyla izin verilecektir.

36.Bu Bölüm'ün 38.paragrafı hükümleri dışında, bu Bölüm'ün 34. paragrafında belirtilen depolama mevkilerinden başka yapıların iç kısımlarının fotoğrafının çekilmesine, yalnızca refakat timinin onayıyla izin verilecektir.

37.Denetimciler, denetimleri sırasında ortaya çıkabilecek belirsizlikleri çözümlenmek amacıyla, ölçü almak hakkına sahip olacaklardır. Denetimler sırasında alınan bu gibi ölçüler, denetim timinin ve refakat timinin birer mensubu tarafından, bu işlemin hemen akabinde teyit edilecektir. Teyit edilen bu veriler denetim raporuna dahil edilecektir.

38.Taraf Devletler, denetim sırasında, maddi bilgilere ilişkin olarak ortaya çıkabilecek belirsizlikleri, mümkün olduğunca, çözümleneceklerdir. Denetimciler, böyle bir belirsizliğin açıklığa kavuşturulmasını refakat timinden talep ettiklerinde, refakat timi, denetim timine süratle tamamlayıcı bilgi sağlayacaktır. Eğer denetimciler çözümlenmeyen bir belirsizliği fotoğrafla belgelemeye karar verirse, refakat timi, bu Bölüm'ün 35. paragrafının hükümlerine tabii olarak, anında tabedilmiş bir fotoğraf üreten bir makinayla uygun fotoğraf çekilmesinde denetim ekibiyle işbirliği yapacaktır. Eğer bir belirsizlik denetim süresinde çözümlenemezse, bu Protokol'ün XII. Bölümü uyarınca, sorunla ilgili açıklamalar ve ilgili fotoğraflar denetim raporuna eklenecektir.

39.Bu Protokol'ün VII ve XIII Bölümleri uyarınca yürütülen denetimler bakımından denetim, denetim raporunun her iki tarafça imzalanmasıyla birlikte tamamlanmış sayılacaktır.

40.Bir beyan edilmiş mevkii veya bir belirlenmiş alan içinde yapılan bir denetimin tamamlanmasından daha geç olmamak üzere, denetim timi, refakat timine bir ardışık denetim yürütmek niyetinde olup olmadığını bildirecektir. Bir ardışık denetimin yürütülecek olması halinde, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 6. ve 17. paragrafları ile VIII. Bölüm, 6. paragrafının (A) alt paragrafına tabii olarak, denetlenen Taraf Devlet, denetim timinin ardışık denetimin yürütüleceği mevkiye, bir önceki denetimin tamamlanmasından sonra, mümkün olan en kısa zamanda varmasını temin edecektir. Eğer denetim timi bir ardışık denetim yürütmek niyetinde değilse, bu Bölüm'ün 42. ve 43. paragrafları uygulanacaktır.

41.Bir denetim timi, bu Protokol'ün VII. ve VIII Bölümleri'ne tabii olarak, bir önceki denetimi yürüttüğü Taraf Devlet'in topraklarında, aşağıda sıralanan yerlerde bir ardışık denetim yürütmek hakkına sahip olacaktır:

(A)bir önceki denetim mevkii için belirlenmiş giriş/çıkış noktasıyla veya denetim timinin giriş yaptığı giriş/çıkış noktasıyla bağlantılı herhangi bir beyan edilmiş mevkide; veya

(B)Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca bildirilen ve denetim timinin giriş yaptığı giriş/çıkış noktasına en yakın belirlenmiş alan içinde; veya



(C)aynı askeri bölge içinde, bir önceki denetim mevkinin 200 kilometre civarındaki herhangi bir mahalde; veya

(D)bir önceki denetim mevkindeki denetime tabi birimlerin denetiminde mevcut olmayan muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının veya zırhlı araca monteli köprülerin, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca yapılan en son bildirimde verilen sayısı, eğer bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın yüzde 15'inden fazlasını oluşturmaktaysa, denetlenen Taraf Devlet tarafından, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 11. paragraf (A) alt paragrafı uyarınca, bir önceki denetim mevkinde mevcut olmayan bu konvansiyonel silah ve teçhizatın geçici mahali olduğu iddia edilen mahalde; veya

(E)eğer bir önceki denetim mevkinde fazladan bulunan muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının veya zırhlı araca monteli köprülerin sayısı, Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca yapılan en son bildirimde verilen sayıdan yüzde 15 fazlaysa, denetlenen Taraf Devlet tarafından, bu Protokol'ün VII. Bölüm, 11. paragrafının (B) alt paragrafı uyarınca, bir önceki denetim mevkinde fazla bulunan bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın kaynağı olduğu iddia edilen beyan edilmiş mevkide.

42. Bir beyan edilmiş mevkide veya bir belirlenmiş alanda yürütülen bir denetimin tamamlanmasından sonra, eğer herhangi bir ardışık denetim beyan edilmemişse, denetim timi, mümkün olan en kısa zamanda, uygun giriş/çıkış noktasına ulaştırılacak ve denetimin yürütüldüğü Taraf Devlet'in topraklarından 24 saat içinde ayrılacaktır.

43. Denetim timi, aksine karar verilmediği takdirde, denetim yürüttüğü Taraf Devlet'in topraklarını, giriş yaptığı giriş/çıkış noktasından terkedecektir. Eğer bir denetim timi, denetim yürütmek amacıyla bir başka Taraf Devlet'in topraklarındaki bir giriş/çıkış noktasına geçmeye karar verirse, denetleyen Taraf Devlet'in, bu Protokol'ün IV. Bölüm, 1. paragrafı uyarınca gerekli bildirimde bulunulmuş olması kaydıyla, denetim timi bunu yapmak hakkına sahip olacaktır.

## VII. BÖLÜM: BEYAN EDİLMİŞ MEVKİLERİN DENETİMİ

1. Bu Protokol uyarınca, beyan edilmiş mevkilerin denetimi reddedilmeyecektir. Bu gibi denetimler, ancak zorunlu sebep durumlarında veya bu Protokol'ün II. Bölüm 7. ve 20'ine ila 22. paragrafları uyarınca ertelenebilecektir.

2. Bu Bölüm'ün 3. paragrafında belirtilenler dışında, bir denetim timi, denetimin yürütüleceği Taraf Devlet'in topraklarına, bu Bölüm'ün 7. paragrafı uyarınca ilk denetim mevkii olarak belirlemeyi planladığı beyan edilmiş mevkiiyle, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü gereği bağlantılı olan giriş/çıkış noktasından girecektir.

3. Eğer bir denetleyen Taraf Devlet, giriş/çıkış noktası olarak bir kara hudut geçiş noktasını veya deniz limanını kullanmak isterse ve denetlenen Taraf Devlet, denetleyen Taraf Devlet'in, ilk denetim mevkii olarak belirlemek istediği beyan edilmiş mevkiiyle bağlantılı olarak, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca bir kara hudut geçiş noktası veya deniz limanı bildirmemişse, denetleyen Taraf Devlet, bu Protokol'ün IV. Bölüm, 2. paragrafı uyarınca yapılacak bildirimde, istenen kara hudut geçiş noktasını veya deniz limanını, giriş/çıkış noktası olarak belirtecektir. Denetlenen Taraf Devlet, bu Protokol'ün IV. Bölüm, 4. paragrafında belirtilen bildirim alındığını teyidinde, bu giriş/çıkış noktasının kabul edilebilir olup olmadığını belirtecektir. Bu giriş/çıkış noktası kabul edilebilir değilse, denetlenen Taraf Devlet, denetleyen Taraf Devlet'e, istenen giriş/çıkış noktasına, mümkün olduğunca yakın konumda bulunan ve denetim timi ile ulaştırma mürettebatı mensuplarınınca, o Taraf Devlet'in topraklarına varış amacıyla kullanılabilir, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca bildirilen bir hava alanı, deniz limanı veya bir kara hudut geçiş noktası olabilecek başka bir giriş/çıkış noktası bildirecektir.

4.Eğer bir denetleyen Taraf Devlet, bu Bölüm'ün 3.paragrafı uyarınca giriş/çıkış noktası olarak bir kara hudut geçiş noktasını veya deniz limanını kullanmak arzusunu beyan ederse, bu bildirim yapılmadan önce; denetim timinin, denetim yürütmek istenilen Taraf Devlet topraklarındaki ilk beyan edilmiş mevkiye, bu Bölüm'ün 8. paragrafında belirtilen süre içinde, kara ulaştırma vasıtalarını kullanarak ulaşabileceğini makul bir kesinlikle saptayacaktır.

5.Eğer bir denetim timi veya ulaştırma mürettebatı, denetim yürütülecek Taraf Devlet'in topraklarına, Bilgi Değişimi Protokolü'nün V. Bölümü uyarınca ilk denetim mevki olarak belirlemek istediği beyan edilmiş mevkiye bağlantılı olarak bildirilen giriş/çıkış noktası dışında, bu Bölüm'ün 3. paragrafı uyarınca başka bir giriş/çıkış noktasından varırsa, denetlenen Taraf Devlet, bu beyan edilmiş mevkiye, mümkün olan en süratli şekilde ulaşılmasını kolaylaştıracak, ancak bu Bölüm'ün 8. paragrafında belirtilen zaman sınırının, gerekirse, aşılmasına izin verilecektir.

6.Denetlenen Taraf Devlet, bir beyan edilmiş mevkinin belirlenmesinden sonra, denetim timinin o mevkiye varışı için hazırlanmak üzere, altı saate kadar bir süreyi kullanmak hakkına sahip olacaktır.

7.Bu Protokol'ün IV. Bölüm, 2. paragrafının (E) alt paragrafı uyarınca bildirilen giriş/çıkış noktasına varıştan sonra, bir saatten az ve 16 saatten fazla olmayacak bir süre içinde, denetim timi, denetlenecek ilk beyan edilmiş mevkiyi belirleyecektir.

8.Denetlenen Taraf Devlet, denetim timinin, ilk beyan edilmiş mevkiye, mevcut en süratli vasıtayla yolculuk etmesini ve mümkün olan en kısa zamanda, ancak denetim ile refakat timlerince aksine karar verilmediği takdirde veya denetim mevkinin dağlık veya ulaşılması zor bir arazide bulunmadığı hallerde, denetlenecek mevkinin belirlenmesinden en geç 9 saat sonra varmalarını temin edecektir. Aksi durumlarda denetim timi, denetim mevkiine, bu denetim mevkinin belirlenmesinden en geç 15 saat sonra nakledilecektir. Dokuz saatin üzerindeki yolculuk süresi, o denetim timinin ülke içindeki süresine sayılmayacaktır.

9.Denetim timi, beyan edilmiş mevkiye varışında, derhal, daha önce mevki şemalarının teatisi sırasında verilmemiş olması halinde, beyan edilmiş mevkinin bir şemasının verileceği takdim tesisine götürülecektir. Beyan edilmiş mevkiye varışta verilen mevki şemasının çizimi, doğru olarak aşağıdaki hususları içerecektir:

(A)denetim mevki içindeki bir noktanın, en yakın 10 saniyeye kadar coğrafi koordinatları ile o noktanın ve gerçek kuzeyin gösterilmesi;

(B)mevki şemasında kullanılan ölçek;

(C)beyan edilmiş mevkinin çevresi;

(D)her denetime tabi birime münhasıran ait olan alanların kesin olarak çizilmiş sınırları, bu gibi her alanın ait olduğu denetime tabi birimin birlik kayıt numarası ile her denetime tabi birime ait muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerleri veya zırhlı araca monteli köprülerin daimi olarak tahsis edildikleri ayrı yerlerdeki alanlar;

(E)beyan edilmiş mevkideki ana binalar ve yollar;

(F)beyan edilmiş mevkiye giriş yerleri; ve

(G)bu Protokol'ün VI. Bölüm, 14. paragrafı uyarınca denetim timi için ayrılan idari alanın yeri.

10. Beyan edilmiş mevkinin şemasının alınmasından sonraki yarım saat içinde, denetim timi, denetlenecek denetime tabi birimi belirleyecektir. Bunu müteakiben denetim timine bir saati aşmayacak ve aşağıdaki hususları kapsayacak bir denetim öncesi brifing verilecektir:

(A)denetim mevkindeki güvenlik ve idari usuller;

(B)denetim mevkinde denetimler için ulaştırma ve iletişim Şekilleri; ve

(C)denetim mevkindeki, beyan edilmiş mevkinin ortak b6lgelerindekiler de dahil olmak üzere, muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin ve zırhlı araca monteli köprülerin, ayrı yerde konuşlu, ancak denetlenecek aynı denetime tabi birime ait alt unsurları da dahil, mevcutları ve yerleri.

11.Denetim öncesi brifing, denetim mevkinde mevcut muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının veya zırhlı araca monteli köprülerin sayıları ile Bilgi Değişimi Protokolü uyarınca sunulan en son bildirimdeki karşıtı sayılar arasındaki herhangi bir farkın, aşağıdaki hükümlere uygun olarak, açıklamasını içerecektir.

(A)eğer denetim mevkinde mevcut bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın sayıları, en son bildirimde verilen sayılardan azsa, bu açıklama, bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın geçici yerini içerecektir; ve

(B)eğer denetim mevkinde mevcut bu gibi silah ve teçhizatın sayıları, en son bildirimdeki sayıları aşıyorsa, bu açıklama, bu ilave konvansiyonel silah ve teçhizatın kaynağını, geliş zamanını ve denetim mevkinde öngörülen kalış süresini içerecektir.

12.Bir denetim timi, denetlemek üzere bir denetime tabi birim belirlediğinde, aynı denetime tabi birimin denetiminin bir parçası olarak, aynı Taraf Devlet'in topraklarında o denetime tabi birime ait konvansiyonel silah ve teçhizatın daimi surette görevlendirildiği ayrı yerdeki alanlar da dahil olmak üzere, mevkii Şemasında, o denetime tabi birime ait olarak hudutları çizilen tüm b6lgeyi denetlemek hakkına sahip olacaktır.

13.Bir beyan edilmiş mevkideki denetim, denetim timine, mevkii Şemasında münhasıran bir diğer denetime tabi birime ait olarak hudutları belirlenmiş alanlar dışında, beyan edilmiş mevkinin bütün b6lgelerine ulaşma, giriş ve engellenmeden denetim imkanı verecektir. Bu denetimlerde, bu Protokol'ün VI. B6lümü'nün hükümleri uygulanacaktır.

14.Eğer refakat timi, denetim timine, bir beyan edilmiş mevkideki denetime tabi birimin elinde bulunduğu bildirilen muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin veya zırhlı araca monteli köprülerin, mevkii Şemasında münhasıran denetime tabi bir diğer birime ait olarak hudutları çizilen alanlarda bulunmakta olduğunu bildirirse, refakat timi, aynı denetimin parçası olarak, denetim timinin o konvansiyonel silah ve teçhizata ulaşmasını temin edecektir.

15.Eğer mevkii Şemasında münhasıran bir denetime tabi birime ait olarak hudutları çizilmemiş olan b6lgelerde Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizat veya zırhlı araca monteli köprüler mevcutsa, refakat timi, denetim timine, bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın hangi denetime tabi birime ait olduklarını bildirecektir.

16.Her Taraf Devlet, eğer bir diğer Taraf Devlet tarafından istenirse, Bilgi Değişimi Protokolü'nün III. B6lümü uyarınca bildirilen Antlaşma'yla sınırlandırılmış konvansiyonel silah ve teçhizatın, her kategorisinin tugay/alay veya eşiti düzeyin üstündeki teşkilat seviyesindeki toplam sayılarının dökümünü vermekle yükümlü olacaktır.

17.Eğer, bir beyan edilmiş mevkinin denetimi sırasında, denetim timi, aynı beyan edilmiş mevkide bulunan daha önce belirlenmemiş bir denetime tabi birimde denetim yürütmeye karar verirse, denetim timi, bu denetime tabi birimi belirlemesini

müteakip üç saat içinde denetime başlamak hakkına sahip olacaktır. Bu durumda, denetim timine bir sonraki denetim için belirlenen denetime tabi birimde, bu Bölüm'ün 10 ve 11. paragrafları uyarınca brifing verilecektir.

## VIII.BÖLÜM: BELİRLENMİŞ ALANLARDA KUŞKU DENETİMİ

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol uyarınca belirlenmiş alanlarda kuşku denetimi yürütmek hakkına sahip olacaktır.

2. Eğer denetleyen Taraf Devlet, giriş/çıkış noktasına varıştan sonra belirlenmiş bir alanda ilk denetim olarak kuşku denetimi yürütmek niyetindeyse:

(A) bu Protokol'ün IV. Bölümü uyarınca yaptığı bildirimde, belirlenmiş alana en yakın veya belirlenmiş alan içinde, denetleyen Taraf Devlet'in seçtiği ulaştırma vasıtasını kabul edebilecek giriş/çıkış noktasını belirtecek; ve

(B) bu Protokol'ün IV. Bölüm, 2. paragrafı (E) alt paragrafı uyarınca bildirilen giriş/çıkış noktasına varıştan sonra, bir saatten az ve 16 saatten fazla olmayacak bir süre içinde, denetim timi, denetlemek istediği ilk belirlenmiş alanı belirtecektir. Bir belirlenmiş alan belirtildiğinde, denetim timi, denetim isteğinin bir unsuru olarak, refakat timine o alanın dış sınırlarını belirleyen bir coğrafi tarif sunacaktır. Denetim timi, o talebin bir unsuru olarak, denetlemek istediği herhangi bir yapı veya tesisi belirtmek hakkına sahip olacaktır.

3. Topraklarında kuşku denetiminin yürütülmesi istenen Taraf Devlet, belirlenmiş alanın tarifinin alınmasını müteakiben o belirlenmiş alanı, dış sınırlarını çizen coğrafi tarifiyle birlikte, yapı veya tesisleri, denetlenen Taraf Devlet'le anlaşma yoluyla kullanmakta olan diğer Taraf Devletler'e, derhal bildirecektir.

4. Denetlenen Taraf Devlet, belirlenmiş alanlardaki kuşku denetimlerini reddetmek hakkına sahip olacaktır.

5. Denetlenen Taraf Devlet, belirlenmiş alanın belirtilmesinden sonra, iki saat içinde denetim isteğini kabul edip etmediğini denetim timine bildirecektir.

6. Bir belirlenmiş alana giriş izni verildiğinde.

(A) denetlenen Taraf Devlet, denetimi kabul etmesini müteakiben, denetim timinin belirlenmiş alana varışı için hazırlanmak üzere, altı saate kadar bir süreyi kullanmak hakkına sahip olacak;

(B) denetlenen Taraf Devlet, denetim timi ile refakat timince aksine karar verilmediği veya denetim mevkiî dağlık veya ulaşılması zor bir arazide bulunmadığı takdirde, denetim timinin ilk belirlenmiş alana mevcut en süratli vasıtayla yolculuk etmesini ve denetlenecek mevkinin belirtilmesinden sonra, mümkün olan en kısa zamanda, ancak 9 saatten geç olmayacak şekilde varmasını temin edecektir. Aksı durumda, denetim timi, denetim mevkiine, denetim isteğinin kabul edilmesinden en geç 15 saat sonra ulaştırılacaktır. Dokuz saatin üzerindeki yolculuk süresi, o denetim timinin ülke içindeki süresine sayılmayacaktır; ve

(C) bu Protokol'ün VI. Bölümü'nün hükümleri uygulanacaktır. Bu gibi belirlenmiş alanlarda, refakat timi, bu alanın belirli kısımlarına ulaşılmasını veya üstünden uçulmasını erteleyebilir. Eğer erteleme 4 saati aşarsa, denetim timi denetimi iptal etmek hakkına sahip olacaktır. Erteleme süresi ülke içindeki süreyle veya bir belirlenmiş alanda izni verilen azami süreye sayılmayacaktır.

7.Eğer bir denetim timi, diğer bir Taraf Devlet tarafından, denetlenen Taraf Devlet'le anlaşma yoluyla kullanılan yapı veya yerlere girme isteğinde bulunursa, denetlenen Taraf Devlet, bu isteği o Taraf Devlet'e derhal bildirecektir. Refakat timi denetim timine, anlaşma halindeki diğer Taraf Devlet'in, denetlenen Taraf Devlet'le mutabakat sağlayarak, kullanımı sağlayan anlaşmaya uygun düştüğü ölçüde, yapı veya yerleri kullanan Taraf Devlet'e ait teçhizat ve malzemenin denetimine ilişkin olarak, bu Protokolde belirlenen hakları kullanacağını bildirecektir.

8.Eğer denetlenen Taraf Devlet isterse, denetim timine belirlenmiş alana varışında brifing verilecektir. Bu brifing, bir saatten uzun sürmeyecektir. Bu brifing, güvenlik usulleri ile idari düzenlemeleri de kapsayabilecektir.

9.Eğer bir belirlenmiş alana giriş izni verilmezse:

(A)denetlenen Taraf Devlet veya denetlenen Taraf Devlet'in hak ve yükümlülüklerini kullanan Taraf Devlet, o belirlenmiş alanın, Antlaşma'yla sınırlandırılan silah ve teçhizatı içermediği konusunda tüm makul teminatı verecektir. Eğer bu gibi silah ve teçhizat, Antlaşma'nın V. Maddesi'nde tanımlanan bölgede, barış zamanında iç güvenlik işlevlerini yerine getirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış kuruluşlarda mevcut ve görevli bulunmaktaysa, denetlenen Taraf Devlet veya denetlenen Taraf Devlet'in hak ve yükümlülüklerini kullanan Taraf Devlet, bu gibi silah ve teçhizatın mevcudiyetinin gözle teyidinde izin verecek; zorunlu haller bu işlemin gerçekleştirilmesine engel olduğu takdirde, gözle teyit işleminin en kısa zamanda yapılmasına izin verilecektir; ve

(B)hiçbir denetim kotası kullanılmamış olacak ve belirlenmiş alanın belirtilmesi ile bunun reddi arasındaki süre, ülke içindeki süreye sayılmayacaktır. Denetim timi, denetim için başka bir belirlenmiş alan veya beyan edilmiş mevki belirlenmek veya denetimin tamamlandığını beyan etmek hakkına sahip olacaktır.

## IX.BÖLÜM: BELGELEME İŞLEMİNİN DENETİMİ

1.Her Taraf Devlet, bu Bölüm'ün, Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün ve Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü'nün hükümleri uyarınca, yeniden sınıflandırılmış çok maksatlı saldırı helikopterlerinin ve savaş yetenekli eğitim uçaklarının belgeleme işlemlerini, reddetme hakkı olmaksızın, denetlemek hakkına sahip olacaktır. Bu denetimler, bu Protokol'ün II. Bölümü'nde saptanan kotalara sayılmayacaktır. Bu denetimleri yürüten denetim timleri, değişik Taraf Devletler'in temsilcilerinden oluşabilir. Denetlenen Taraf Devlet, her belgeleme mevkinde, aynı anda birden fazla denetim timi kabul etmek zorunda olmayacaktır.

2.Bu Bölüm uyarınca belgeleme işleminin denetlenmesi sırasında, bir denetim timi bir belgeleme mevkinde, aksine karar verilmediği takdirde, en fazla iki gün geçirmek hakkına sahip olacaktır.

3.Yeniden sınıflandırılmış çok maksatlı saldırı helikopterlerinin veya savaş yetenekli eğitim uçaklarının belgelenmesinden en az 15 gün önce, belgeleme işlemini yürütecek Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e aşağıdaki hususları bildirecektir:

(A)coğrafi koordinatlarıyla birlikte, belgelemenin yapılacağı mevki;

(B)belgeleme işleminin planlanan tarihleri;

(C)belgelenecek helikopterlerin ve uçakların tahmin edilen sayısı, tipi, modeli ve versiyonu;

(D)her helikopter veya uçak için üreticinin seri numarası;

(E)helikopterlerin veya uçakların daha önce görevli buldukları birlik veya mahal;

3818

18.6.1992

(F)belgelenen helikopterlerin veya uçakların ileride görevlendirilecekleri birlik veya mahal;

(G)denetim timi tarafından kullanılacak giriş/çıkış noktası; ve

(H)denetim timinin, belgeleme işlemini denetlemek amacıyla giriş/çıkış noktasına geleceği tarih ve zaman.

4.Belgeleme işlemini yürüten Taraf Devlet'in reddetme hakkı olmaksızın, denetimciler, üreticinin seri numarasını kontrol etmek de dahil olmak üzere, helikopterlerin veya uçakların kokpit ve içlerine girmek ve gözle denetlemek hakkına sahip olacaklardır.

5.Eğer denetim timince istenirse, refakat timi, reddetme hakkı olmaksızın, Helikopterlerin Yeniden Sınıflandırılması Protokolü ile Uçakların Yeniden Sınıflandırılması Protokolü uyarınca, parçaların ve kabloların çıkarıldığı bölümleri kapatan panelleri çıkaracaktır.

6.Denetimciler, belgeleme işlemini yürüten Taraf Devlet'in, reddetme hakkı saklı kalarak, belgelenen veya yeniden sınıflandırıldığı beyan edilen çok maksatlı saldırı helikopterlerindeki herhangi bir silah sistemi parçasının çalıştırılmasını istemek ve gözlemek hakkına sahip olacaklardır.

7.Her belgeleme işleminin denetiminin sonunda, denetim timi, bu Protokol'ün XII. Bölümü'nün hükümleri uyarınca bir denetim raporu hazırlayacaktır.

8.Bir belgeleme mevkindeki denetimin tamamlanmasıyla denetim timi, eğer denetim timince, bu protokol'ün IV. Bölüm, 3.paragrafı uyarınca bildirim yapılmışsa denetlenen Taraf Devlet'in topraklarından ayrılmak veya bir diğer belgeleme mevkinde veya bir indirim mevkinde ardışık denetim yürütmek hakkına sahip olacaktır. Denetim timi, refakat timine, belgeleme mevkinden ayrılma niyetini ve eğer varsa, bir diğer belgeleme mevkinde veya bir indirim mevkinde gitme niyetini, tasarladığı ayrılma zamanından en az 24 saat önce bildirecektir.

9.Belgelemenin tamamlanmasını izleyen 7 gün içinde, belgeleme işleminden sorumlu Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e belgeleme işleminin tamamlandığını bildirecektir. Bu bildirimde, belgelenen helikopter veya uçakların sayısı, tipleri ve üretim seri numaraları, belgeleme mevki, belgelemenin fiili tarihleri ve yeniden sınıflandırılan uçaklar ile helikopterlerin görevlendirilecekleri birlikler ile mahalleri bildirilecektir.

## **X.BÖLÜM: İNDİRİMLERİN DENETİMİ**

1.Her Taraf Devlet, bu Bölüm'ün hükümleri uyarınca, İndirim Protokolü'nün I ila VIII. ve IX ila XII. Bölümleri gereğince yürütülen indirim sürecini, denetlenen Taraf Devlet'in reddetme hakkı olmaksızın, denetlemek hakkına sahip olacaktır. Bu denetimler, bu Protokol'ün II. Bölümü'nde saptanan kotalara sayılmayacaktır. Bu denetimleri yürüten denetim timleri, değişik Taraf Devletler'in temsilcilerinden oluşabileceklerdir. Denetlenen Taraf Devlet, her indirim mevkinde, aynı anda birden fazla denetim timi kabul etmek zorunda olmayacaktır.

2.Denetlenen Taraf Devlet, indirim sürecini, yalnızca Antlaşma'nın VIII. Maddesi'nde ve İndirim Protokolü'nde saptanan hükümlere tabi olarak düzenlemek ve uygulamak hakkına sahip olacaktır. İndirim sürecinin denetimleri, indirim mevkinde devam eden faaliyetlere karışmayacak veya indirim sürecinin uygulanmasını gereksiz yere engellemeyecek, geciktirmeyecek veya zorlaştırmayacak şekilde yürütülecektir.

3.Bilgi Değişimi Protokolü'nün III. Bölümü uyarınca bildirilen bir indirim mevki, eğer birden fazla Taraf Devlet tarafından kullanılmaktaysa, indirim sürecinin denetimi, indirim mevkiini kullanan her Taraf Devlet tarafından sağlanan kullanım takvimine uygun olarak yürütülecektir.

4.Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatı indirmek niyetinde olan her Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, bir takvim bildirim süresinde, her indirim mevkinde hangi konvansiyonel silah ve teçhizatın indirileceğini bildirecektir. Bu gibi her takvim bildirim süresi, 90 günden fazla, 30 günden az olmayacaktır. Bu hüküm, indirim sürecinin sürekli veya fasalalı yürütülüyor olmasına bakılmaksızın, bir indirim mevkinde yürütülen her indirim için geçerli olacaktır.

5.İndirim usullerini uygulamak niyetindeki Taraf Devlet, bir takvim bildirim süresi içinde yapılacak indirimlerin başlangıcından 15 günden az olmayacak şekilde, diğer bütün Taraf Devletler'e, takvim bildirim süresi bildiriminde bulunacaktır. Bu bildirim, indirim mevkinin coğrafi koordinatlarıyla birlikte adı, takvim bildirim süresi içinde indirilecek konvansiyonel silah ve teçhizatın indiriminin planlanan başlangıç tarihi ve planlanan bitiş tarihini kapsayacaktır. Ayrıca, bildirim aşağıdaki hususları belirtecektir:

(A)İndirilecek konvansiyonel silah ve teçhizatın tahmini sayısı ve tipi;

(B)İndirilecek teçhizatın alındığı denetime tabi birim veya birimler;

(C)İndirim Protokolü'nün III. ila VIII. Bölümleri ve X ila XII. Bölümleri uyarınca, indirilecek konvansiyonel silah ve teçhizatın her tipi için kullanılacak indirim usulü;

(D)0 takvim bildirim süresi için bildirilen indirimlerin denetimini yürütecek denetim timinin kullanacağı giriş/çıkış noktası; ve

(E)bir denetim timinin indirilecek konvansiyonel silah ve teçhizatı, indirimlerinin başlangıcından önce denetlemesi için, giriş/çıkış noktasına varması gereken tarih ve saati.

6.Bir denetim timi, bir indirim mevkinde, bu Bölüm'ün 11. paragrafında belirtilenler dışında, takvim bildirim süresinin bitiminden 3 gün sonrası dahil, takvim bildirim süresi içinde herhangi bir anda varmak veya buradan ayrılmak hakkına sahip olacaktır. Ayrıca, denetim timi, bir denetim mevkinde bir veya daha fazla takvim bildirim süresi boyunca kalmak hakkına, bu süreler arasında 3 günden fazla zaman bulunmaması kaydıyla sahip olacaktır. Denetim timi, bir denetim mevkinde kaldığı süre boyunca, İndirim Protokolü'ne uygun olarak yürütülecek tüm indirim usullerini görmek hakkına sahip olacaktır.

7.Bu Bölüm'de belirlenen hükümler uyarınca, denetim timi, indirilecek konvansiyonel silah ve teçhizatın fabrika seri numaralarını serbestçe kaydetmek veya bu teçhizata indirim öncesinde özel işaretler koymak ve indirim sürecinin tamamlanmasından sonra bu numaraları veya işaretleri kaydetmek hakkına sahip olacaktır. İndirilen silah ve teçhizatın, İndirim Protokolü'nün II. Bölüm, 1. ve 2. paragraflarında belirtilen unsurları veya dönüştürme durumunda, askeri olmayan amaçlarla dönüştürülen araçlar, indirilen bu teçhizatın denetimi daha önce tamamlanmamışsa, bildirilen takvim bildirim süresinin bitiminden sonra, en az 3 gün süreyle denetime açık olacaktır.

8.Antlaşma'yla sınırlandırılan konvansiyonel silah ve teçhizatın indirimi süreciyle meşgul olan Taraf Devlet, her indirim mevkinde, indirim işlemi gören her teçhizatın fabrika seri numarası ile indirim usullerinin başlama ve tamamlanma tarihlerini kaydedeceği bir kütük açacaktır. Bu kütük, her takvim bildirim süresi için toplam verileri de kapsayacaktır. Kütük, denetim süresince denetim timinin kullanımına açık olacaktır.

9.İndirim sürecindeki her denetimin bitiminde, denetim timi, denetim timinin başkanı ile denetlenen Taraf Devlet'in bir temsilcisi tarafından imzalanacak, bir standart rapor hazırlayacaktır. Bu Protokol'ün XII. Bölümü'nün hükümleri geçerli olacaktır.

10.Bir indirim mevkinde, bir denetimin tamamlanmasını müteakiben denetim timi, denetlenen Taraf Devlet'in topraklarından ayrılmak veya bir diğer indirim mevkinde veya belgeleme mevkinde, eğer bu Protokol'ün IV. Bölümü'nün 3. paragrafı uyarınca uygun bildirim yapılmışsa, ardışık denetim yürütmek hakkına sahip olacaktır. Denetim

timi, indirim mevkinden ayrılmak niyetini ve eğer uygunsa, bir diğer indirim mevkinde veya belgeleme mevkinde gitme niyetini, ayrılmak niyetinde olduğu zamandan, en az 24 saat önce refakat timine bildirecektir.

11. Her Taraf Devlet, konvansiyonel silah ve teçhizatının, İndirim Protokolü'nün VIII. Bölümü uyarınca, askeri olmayan amaçlı araçlara dönüştürülmesi işleminin tamamlandığını doğrulamak üzere, her yıl, en fazla 10 denetim kabul etmekle yükümlü olacaktır. Aşağıdaki istisnalar dışında, bu gibi denetimler, bu Bölüm'ün hükümleri uyarınca yürütülecektir:

(A) bu Bölüm'ün 5. paragrafı (E) alt paragrafı uyarınca yapılan bildirim, denetim timinin, askeri olmayan amaçlı araçlara dönüştürülmesi tamamlandığında teçhizat kalemlerini denetlemek üzere yalnızca giriş/çıkış noktasına varması gereken tarih ve zamanı belirtecek; ve

(B) denetim timi, indirim mevkinde, yalnızca dönüştürmenin tamamlanacağı bildirilen tarihi izleyen üç gün içinde varmak veya buradan ayrılmak hakkına sahip olacaktır.

12. Bir takvim bildirim süresi için, indirim işleminin tamamlanmasından sonraki 7 gün içinde, indirimlerden sorumlu Taraf Devlet, diğer bütün Taraf Devletler'e, o süre için indirimlerin tamamlandığını bildirecektir. Bu bildirim, indirilen konvansiyonel silah ve teçhizatın sayı ve tiplerini, ilgili indirim mevkinde kullanılan indirim usullerini ve o takvim bildirim süresi için indirim sürecinin fiili başlama ve tamamlanma tarihlerini belirtecektir. İndirim Protokolü'nün X., XI. ve XII. Bölümleri uyarınca indirilen konvansiyonel silah ve teçhizat için bildirim, ayrıca, bu gibi konvansiyonel silah ve teçhizatın daimi olarak konuşlandırılacakları yeri belirtecektir. İndirim Protokolü'nün VIII. Bölümü uyarınca indirilen konvansiyonel silah ve teçhizat için bildirim, nihai dönüştürmenin yürütüleceği indirim mevkinde veya dönüştürmek üzere belirlenen her kalemin nakledileceği depolama mevkinde belirtecektir.

## XI. BÖLÜM: DENETİMLERİN İPTALI

1. Eğer denetim timi, giriş/çıkış noktasına ilk tahmini varış zamanından veya bu Protokol'ün IV. Bölüm, 6. paragrafı uyarınca bildirilen yeni varış zamanından sonra 6 saat içinde varamayacak durumdaysa, denetleyen Taraf Devlet, keyfiyeti, bu Protokol'ün IV. Bölüm, 1. paragrafı uyarınca bildirim yaptığı Taraf Devletler'e bildirecektir. Bu durumda denetleme niyetinin hükmü kalmayacak ve denetim iptal edilecektir.

2. Denetleyen Taraf Devlet'in kontrolü dışındaki nedenlerle, denetim timinin giriş/çıkış noktasına varışından sonra oluşan ve denetim timinin bu Protokol'ün VII. Bölüm, 8. paragrafı veya VIII. Bölüm, 6. paragrafının (B) alt paragrafı uyarınca belirtilen zamanda ilk belirlediği denetim mevkinde varmasına engel olan gecikmeler halinde, denetleyen Taraf Devlet, denetimi iptal etmek hakkına sahip olacaktır. Eğer bir denetim bu koşullarda iptal edilirse, Antlaşma'da belirtilen herhangi bir denetim kotasına sayılmayacaktır.

## XII. BÖLÜM: DENETİM RAPORLARI

1. Bu Protokol'ün VII, VIII, IX veya X. Bölümleri uyarınca yürütülen bir denetimi tamamlamak üzere ve denetim mevkinden ayrılmadan önce;

(A) denetim timi, refakat timine yazılı bir rapor verecektir; ve

(B) refakat timi kendi yazılı yorumlarını rapora eklemek hakkına sahip olacak ve refakat timi ile denetim timi arasında uzatılması üzerinde anlaşmaya varılmadığı takdirde, raporu, denetim timinden aldıktan sonra bir saat içinde imzalayacaktır.



2.Rapor, denetim timi başkanı tarafından imzalanacak ve raporun alındığı refakat timi başkanı tarafından, yazılı olarak bildirilecektir.

3.Rapor, somut olaylara dayalı ve standart olacaktır. Her tip denetim için formatlar, Ortak Danışma Grubu tarafından, Antlaşma'nın yürürlüğe girişinden önce, bu Bölüm'ün 4. ve 5. paragrafları dikkate alınarak kararlaştırılacaktır.

4.Bu Protokol'ün VII. ve VIII. Bölümleri uyarınca yürütülen denetimlerin raporları aşağıdaki hususları içerecektir:

(A)denetim mevkii,

(B)denetim timinin denetim mevkine varış tarihi ve zamanı;

(C)denetim timinin denetim mevkinden ayrılış tarihi ve zamanı; ve

(D)denetim sırasında gözlenen muharebe tanklarının, zırhlı savaş araçlarının, topçu silahlarının, savaş helikopterlerinin, savaş uçaklarının, yeniden sınıflandırılmış savaş yetenekli eğitim uçaklarının, zırhlı personel taşıyıcı benzerlerinin, zırhlı piyade savaş aracı benzerlerinin veya zırhlı araca monteli köprülerin ve eğer uygunsuzsa, bunların ait oldukları denetime tabi birimler de belirtilmek suretiyle, sayı, tip, model veya versiyonu.

5.Bu Protokol'ün IX. ve X. Bölümleri uyarınca yürütülen denetimlerin raporları aşağıdaki hususları içerecektir:

(A)indirim veya belgeleme işlemlerinin yürütüldüğü indirim veya belgeleme mevkii;

(B)denetim timinin denetim mevkinde bulunduğu tarihler;

(C)indirim veya belgeleme işlemlerinin gözlemlendiği konvansiyonel silah ve teçhizatın, sayı ve tip, model veya versiyonu;

(D)denetim sırasında kaydedilen seri numaralarının bir listesi;

(E)indirimlerde, uygulanan veya gözlenen özel indirim usulleri; ve

(F)indirimlerde, eğer bir denetim timi takvim bildirim süresi boyunca denetim mevkinde bulduysa, indirim işlemlerinin fiilen başladığı ve tamamlandığı tarihler.

6.Denetim raporu, denetleyen Taraf Devlet tarafından, bu Protokol'ün IV. Bölüm, 2. paragrafının (G) alt paragrafı ve 3.paragrafının (F) alt paragrafı uyarınca belirlenen resmi AGİK dilinde yazılacaktır.

7.Denetleyen Taraf Devlet ile denetlenen Taraf Devlet'ten her biri, raporun bir örneğini muhafaza edecektir. Herhangi bir Taraf Devlet'in kendi takdirine bağlı olarak, denetim raporu, diğer Taraf Devletler'e iletilebilecek ve kural olarak, Ortak Danışma Grubu'nun kullanımına açık olacaktır.

8. Yabancı ülkede kuvvet bulunduran Taraf Devlet özellikle:

(A) yabancı ülkede bulundurduğu kendi konvansiyonel silahlı kuvvetlerinin denetimine ilişkin düşüncelerini dahil etmek hakkına sahip olacaktır; ve

(B) yabancı ülkede bulundurduğu kendi konvansiyonel silahlı kuvvetlerin denetimi halinde, denetim raporunun bir örneğini almak hakkına sahip olacaktır.

### **BÖLÜM XIII: DENETİMCİLER İLE ULAŞTIRMA MÜRETTEBATI MENSUPLARININ AYRICALIK VE BAĞIŞIKLIKLARI**

1. Denetimcilere ve ulaştırma mürettebatı mensuplarına, Antlaşma'nın uygulanması amacıyla, şahsi çıkarları için değil, görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için 18 Nisan 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 29. Maddesi, 30. Maddesi'nin 2. paragrafı, 31. Maddesi'nin 1, 2 ve 3. paragrafları ile 34 ve 35. Maddeleri uyarınca diplomatik ajanların sahip oldukları ayrıcalıklar ve bağışıklıklar tanınacaktır.

2. Ayrıca, denetimcilere ve ulaştırma mürettebatı mensuplarına, 18 Nisan 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 36. Maddesi'nin 1. paragrafı (b) alt paragrafı uyarınca, diplomatik ajanların sahip oldukları ayrıcalıklar tanınacaktır. Bu şahısların, bir denetim yürütülecek Taraf Devlet'in topraklarına, ithalatı veya ihracatı o Taraf Devlet'in kanunlarına yasaklanmış veya karantina yönetmeliklerince kontrol altına alınmış maddeleri getirmelerine izin verilmeyecektir.

3. Antlaşma'da aksi belirtilmediği takdirde, denetim timinin ulaştırma aracının dokunulmazlığı olacaktır.

4. Denetlenen Taraf Devlet, bağışıklığın, adaletin tecellisini engellediğine ve Antlaşma hükümlerinin uygulanmasına hâlel getirmeksizin ondan feragat edebileceğine kanaat getirdiği hallerde, denetimcilerden veya ulaştırma mürettebatı mensuplarından herhangi birinin yargı bağışıklığını kaldırabilir. Denetleyen Taraf Devletin vatandaşı olmayan denetimcilerin ve ulaştırma mürettebatı mensuplarının bağışıklıkları, yalnızca vatandaşı oldukları Taraf Devletlerce kaldırılabilir. Feragat etme beyanı her zaman açık olmalıdır.

5. Bu Bölüm'de belirtilen ayrıcalık ve bağışıklıklar, denetimciler ile ulaştırma mensuplarına aşağıdaki durumlarda tanınacaktır:

(A) herhangi bir Taraf Devlet'in topraklarından, bir diğer Taraf Devlet'in topraklarında denetim yürütmek amacıyla transit geçiş yaparken;

(B) denetimin yürütüldüğü Taraf Devlet'in topraklarında buldukları süre boyunca; ve

(C) bilahare, daha önceden denetimci veya ulaştırma mürettebatı mensubu olarak resmi görevlerinin yerine getirilmesi sırasında yaptıkları hareketlere ilişkin olarak.

6. Eğer denetlenen Taraf Devlet, bir denetimci veya bir ulaştırma mürettebatı mensubunun, kendisine tanınan ayrıcalıkları veya bağışıklıkları kötüye kullandığı düşüncesinde ise, bu Protokol'un VI. Bölüm, 6. paragrafındaki hükümler uygulanacaktır. İlgili herhangi bir Taraf Devlet'in talebi üzerine, böyle bir istismanın tekrarını önlemek üzere, aralarında istişarelerde bulunacaklardır.

## ORTAK DANIŞMA GRUBU HAKKINDA PROTOKOL

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın XVI. Maddesi'yle kurulan Ortak Danışma Grubu'na ilişkin çalışma usulleri ve diğer hükümler üzerinde, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

1.Ortak Danışma Grubu,her Taraf Devlet tarafından tayin edilen temsilcilerden oluşacaktır. Bir Taraf Devlet'in temsilci vekilleri, danışmanları ve uzmanları, bu Taraf Devlet tarafından uygun görüldüğü takdirde, Ortak Danışma Grubu toplantılarına katılabilirler.

2.Ortak Danışma Grubu'nun ilk oturumu, Antlaşma'nın imzalanmasından en geç 60 gün sonra açılacaktır. Açılış oturumunun Başkanı Norveç Krallığı'nın temsilcisi olacaktır.

3.Ortak Danışma Grubu, olağan oturumlar için yılda iki kez toplanacaktır.

4.Bir veya daha fazla Taraf Devlet'in isteği üzerine, diğer bütün Taraf Devletler'i bu istekten derhal haberdar edecek olan Ortak Danışma Grubu Başkanı tarafından ilave oturumlar düzenlenecektir. Bu oturumlar, Başkanın böyle bir isteği almasından en geç 15 gün sonra açılacaktır.

5.Ortak Danışma Grubu'nun oturumları, Grup aksine karar vermediği takdirde, dört haftadan daha uzun sürmeyecektir.

6.Taraf Devletler Ortak Danışma Grubu'nun Başkanlığını, Fransızca'daki alfabetik sırayla, dönüşümlü olarak üstleneceklerdir.

7.Ortak Danışma Grubu, aksine karar vermediği takdirde, Viyana'da toplanacaktır.

8.Toplantılarda temsilciler, Taraf Devletler'in Fransızca'daki alfabetik sıraya göre oturacaklardır.

9.Ortak Danışma Grubu'nun resmi dilleri İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Rusça ve İspanyolca olacaktır.

10.Ortak Danışma Grubu'nun toplantıları, Grup aksine karar vermediği takdirde, gizli olacaktır.

11.Ortak Danışma Grubu'nun çalışmasıyla ilgili ortak masrafların dağılımı, Grup aksine karar vermediği takdirde, aşağıdaki ölçüğe göre uygulanacaktır:

Fransa Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ve Amerika Birleşik Devletleri için;	% 10,35
Kanada için;	% 6,50
İspanya Krallığı için;	% 5,20
Belçika Krallığı, Hollanda Krallığı ve Polonya Cumhuriyeti için;	% 4,00
Çek ve Slovak Federal Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, Macaristan Cumhuriyeti ve Norveç Krallığı için;	% 2,34
Yunanistan Cumhuriyeti, Romanya ve Türkiye Cumhuriyeti için;	% 0,88

3818

18.6.1992

Bulgaristan Cumhuriyeti, Lüksemburg Büyük Dükaliğı ve Portekiz Cumhuriyeti için;.....	%0,68
İzlanda Cumhuriyeti için;.....	%0,16

12.Bu Protokol'ün, Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın Bazı Hükümlerinin Geçici Olarak Uygulanması Protokol'ü uyarınca, geçici olarak uygulanacağı süre zarfında, Ortak Danışma Grubu;

(A)Antlaşma'nın XVI. Maddesi'nin 2. paragraf, (F) alt paragrafı uyarınca, Ortak Danışma Grubu'nun ve konferansların usul kurallarını, çalışma yöntemlerini ve harcamalarının dağılım ölçęü ile denetim masraflarının Taraf Devletler arasında dağıtımını, gerekli olduğu ölçüde, saptayacak veya düzeltecektir;

(B)Antlaşma'nın geçici olarak uygulanan hükümleriyle ilgili konuları, herhangi bir Taraf Devlet'in talebi üzerine görüşecektir.

## AVRUPA'DA KONVANSİYONEL SİLAHLI KUUVETLER ANTLAŞMASI'NIN BAZI HÜKÜMLERİNİN GEÇİCİ OLARAK UYGULANMASI HAKKINDA PROTOKOL

Taraf Devletler, bundan sonra Antlaşma olarak anılacak 19 Kasım 1990 tarihli Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nın uygulamasını geliştirmek amacıyla, Antlaşma'nın bazı hükümlerinin, geçici olarak uygulanması konusunda, aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.

1.Taraf Devletler, Antlaşma'nın XXII. Maddesi hükümlerine hâlel gelmeksizin, Antlaşma'nın aşağıdaki hükümlerini geçici olarak uygulayacaklardır:

- (A)VII. Madde'nin 2., 3. ve 4. paragrafları;
- (B)VIII. Madde'nin 5., 6. ve 8. paragrafları;
- (C)IX. Madde;
- (D)XIII. Madde;
- (E)XVI. Madde'nin 1, 2(F), 2(G), 4., 6. ve 7. paragrafları;
- (F)XVII. Madde;
- (G)XVIII. Madde;
- (H)XXI. Madde'nin 2. paragrafı;
- (I)Mevcut Tipler Protokolü'nün III. ve IV. Bölümleri;
- (J)Bilgi Değişimi Protokolü'nün VII., XII. ve XIII. Bölümleri;
- (K)Denetim Protokolü'nün II. Bölümünün, 24.paragrafının (A) alt paragrafı ve III.Bölümü'nün 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11. ve 12. paragrafları;
- (L)Ortak Danışma Grubu Protokolü; ve
- (M)İndirim Protokolü'nün IX. Bölümü.

2.Taraf Devletler, bu Protokol'ün 1. paragrafında sıralanan hükümleri, Antlaşma'nın diğer hükümlerinin ışığında ve bunlara uygun şekilde, geçici olarak uygulayacaklardır.

3.Bu Protokol, Antlaşma'nın imzasıyla birlikte yürürlüğe girecektir. Protokol, 12 ay yürürlükte kalacak, ancak aşağıdaki hallerde daha önce yürürlükten kalkacaktır:

- (A)Antlaşma'nın 12 aylık sürenin bitmesinden önce yürürlüğe girmesi; veya
- (B)bir Taraf Devlet'in, diğer bütün Taraf Devletler'e Antlaşma'ya taraf olmamak hususundaki niyetini bildirmesi.

Bu Protokol'ün uygulanma süresi, bütün Taraf Devletler'in buna karar vermeleri halinde uzatılabilir.

**BU KANUNA AİT TUTANAKLAR**

**Türkiye Büyük Millet Meclisi**

<b>Cilt</b>	<b>Birleşim</b>	<b>Sayfa</b>
2	22	411
9	63	35
13	85	42:50,56:57,126:131

I - Gerekeçeli 55 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 85 inci Birleşim tutanağına bağılıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Millî Savunma ve Dışışleri Komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/313